

Länsi-Suomen alueen luonnonvara- suunnitelman välitarkastus

Kausi 2009–2013

METSÄHALLITUS

Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 62 • 2009

Länsi-Suomen alueen luonnonvara- suunnitelman välitarkastus

Kausi 2009–2013

*Niklas Björkqvist
Panu Kuokkanen
Antti Maukonen
Jani Viisanen*

Kajaani 2009

© Metsähallitus 2009

Ulkoasu : Arja Rautakoski

Taitto: Sirkku Heikkinen

Kartat: Jyrki Määttä

Kuvat ja taulukot: Sari Hiltunen, Tapani Tasanen, Arja Rautakoski, Sirkku Heikkinen, Jari Jämsä

Painopaikka: Edita Prima Oy

Tilaukset:

Puh. 0205 64 100

Sähköp. info@metsahallitus.fi

ISSN 1239-1670

ISBN (NIDOTTU) 978-952-446-784-1

ISBN (PDF) 978-952-446-785-8

KUVAILULEHTI

JULKAISUJA	Metsähallitus	JULKAISUAIKA	30.9.2009
TOIMEKSIANTAJA	Metsähallitus	HYVÄKSYMISPÄIVÄMÄÄRÄ	7.9.2009
LUOTTAMUKSELLISUUS	Julkinen	DIARINUMERO	
TEKIÄ(T)	Niklas Björkqvist, Panu Kuokkanen, Antti Maukonen, Jani Viisanen		
JULKAISUN NIMI	Länsi-Suomen alueen luonnonvarasuunnitelman välitarkastus. Kausi 2009–2013		
TIIVISTELMÄ	<p>Voimassa oleva Länsi-Suomen luonnonvarasuunnitelma on laadittu 10-vuotiskaudelle 2004–2013. Kauden puolivälissä tehtiin suunnitelman välitarkastus, jossa arvioitiin, ovatko luonnonvarasuunnitelman linjaukset loppukaudelle edelleen ajan tasalla. Arvioinnin perusteella tarkistettiin suunnitelma ja laadittiin uusi toimintaohjelma loppukaudelle. Länsi-Suomen luonnonvarasuunnitelman välitarkastus alkoi tammikuussa 2009. Metsähallituksen johtoryhmä teki päätöksen välitarkastuksen tulosten käyttöön otosta syyskuussa 2009.</p> <p>Välitarkastuksen lähtökohtana oli voimassa oleva luonnonvarasuunnitelma. Muutostarpeita arvioitiin yhdessä sidosryhmien edustajista koostuvan yhteistyöryhmän kanssa. Arvioinnin perusteina olivat toimintaympäristössä tapahtuneet muutokset ja ajantasaiset tiedot luonnonvaroista. Metsähallituksen toiminnan kannalta merkittäviä muutoksia ovat metsäteollisuuden rakennemuutos, bioenergian lisäämiselle asetetut tavoitteet, metsänhoito-ohjeiden uusiminen sekä Kansallisen metsäohjelman 2015 ja Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman (METSO) vahvistaminen.</p> <p>Yhteistyöryhmä kannatti virkistyskäyttöä ja luonnonsuojelua painottavan toimintalinjan jatkamista. Uutena teemana ryhmä korosti bioenergian merkityksen kasvua. Eniten keskustelua herättivät valtion ranta-alueiden ja turvemaiden käyttö sekä hakkuumäärä suunnitelmakauden loppujaksolla. Suunnitelmaluonnokseen pyydettiin lausunnot 104 sidosryhmältä, joista 43 taholta saatiin 32 lausuntoa. Metsähallitus otti yhteistyöryhmän kannanotot sekä sidosryhmien lausunnot suunnitelman tarkistuksessa huomioon ja ne vaikuttivat toimintaohjelman sisältöön.</p> <p>Luonnonvarasuunnitelman toteutumista seurataan sovitulla mittareilla. Mittarit osoittivat, että toiminta on ollut pääosin suunnitelman mukaista ja seurannan eri osa-alueilla kehitys on ollut positiivista. Metsähallituksen hallinnassa oleva maa-ala on lisääntynyt, puusto on kasvanut voimakkaasti ja metsävarat ovat lisääntyneet. Hakkuut olivat 10 % käyttöpuusuunnitetta suuremmat. Ekologiset mittarit osoittivat positiivista kehitystä, ekologinen verkosto on laajentunut ja kuolleiden puun määrä lisääntynyt. Kansallisuistojen ja retkeilyalueiden kävijämäärät ovat lisääntyneet 20 %. Liiketoimintojen tuloskehitys oli hyvä ja liikevaihto kasvoi.</p> <p>Suunnittelutyön lopputuloksena laadittiin toimintaohjelma Metsähallituksen Länsi-Suomen alueelle vuosille 2009–2013. Sen keskeiset kohdat ovat:</p> <ul style="list-style-type: none">- Hakkuusuunnite on 810 000 m³/v.- Suojelualueita laajennetaan 4 450.- Puupohjaisen bioenergian tarjontaa lisätään.- Suojelualueverkkoa ja sen kytkeytyvyyttä lisätään METSO-ohjelman keinoin.- Metsiä ja soita ennallistetaan 3 500 ha. Arvokkaita elinympäristöjä hoidetaan 500 ha.- Virkistyskäytön palveluita suunnataan kysynnän mukaan, hajakohteiden palveluita karsitaan.- Kaavoittamista jatketaan kaavoitusperiaatteiden mukaisesti. <p>Suunnitelman toteutumista seurataan loppukautena alkuperäisten mittareiden avulla</p>		
AVAINSANAT	Luonnonvarasuunnittelu, välitarkastus, Länsi-Suomi		
SARJAN NIMI JA NUMERO	Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 62		
ISSN 1239-1670	ISBN (NIDOTTU) 978-952-446-784-1 ISBN (PDF) 678-952-446-785-8		
SIVUMÄÄRÄ	76	KIELI	Suomi
KUSTANTAJA	Metsähallitus	PAINOPAIKKA	Edita Prima Oy
JAKAJA	Metsähallitus	HINTA	25

Sisältö

1. Johdanto	5
2. Kuluneen jakson 2004–2008 kuvaus	7
2.1 Toimintaympäristön kehitys	7
2.2 Muutokset Metsähallituksessa.....	10
2.3 Suunnitelman toteutuminen vuosina 2004–2008	12
3. Suunnitelman muutostarpeen arviointi	17
4. Toiminnan päälinjojen tarkistus	19
5. Toimintaohjelma vuosille 2009–2013	21
5.1 Maankäyttö.....	21
5.2 Luonnonsuojelu.....	22
5.3 Virkistyskäyttö ja luontomatkailu.....	24
5.4 Metsästys ja kalastus.....	26
5.5 Kulttuuriperintö.....	26
5.6 Metsätalous.....	27
5.7 Maakauppa ja kaavoitus.....	28
5.8 Maa-ainestoiminnot.....	29
5.9 Vuorovaikutus ja yhteistyö.....	29
6. Lausunnot	30
7. Suunnitelman seuranta.....	31
Liite 1. Projektiorganisaatio	33
Liite 2. Mittariarvot ja alkujakson toiminnan arviointi niiden perusteella ...	34
Liite 3. Yhteistyöryhmän työpajat	44
Liite 4. Perustettavat suojelumetsät	49
Liite 5. Maankäyttökohteiden hallinnan tarkistukset.....	50
Liite 6. Metsävara-analyysi	51
Liite 7. Lausunnonantajat.....	55
Liite 8. Lausunnot ja niihin annetut vastineet sekä aloitteet.....	56

1.

Johdanto

Luonnonvarasuunnittelu on Metsähallituksen omaa maaja vesialueiden käytön monitavoitteista suunnittelua, jossa tarkastellaan luonnonvarojen käyttöä ja hoitoa kokonaisvaltaisesti eri käyttömuotojen kannalta. Tavoitteena on sovittaa yhteen luonnonvarojen tarjoamat mahdollisuudet ja niihin eri tahoilta kohdistuvat tarpeet. Suunnitelma laaditaan metsätalouden aluejaon mukaisille suuralueille kymmenvuotiskaudeksi ja tarkastetaan kauden puolivälissä.

Suunnittelua ohjaavat yhteiskunnalliset maankäyttöpäätökset, valtio-omistajan muut linjaukset ja Metsähallituksen strategia. Luonnonvarasuunnittelun tuloksena tarkennetaan luonnonvarojen käytön painotukset, maankäytön linjaukset, virkistyskäytön ja matkailun painopistealueet sekä keskeisten toimintojen mitoitukset. Suunnitelmassa määritetään hakkuusuunnitteen taso, luonnon monimuotoisuuden ylläpitotavoitteet sekä maainestoinnin ja maanjalostuksen laajuus. Suunnitelman ratkaisut konkretisoidaan toimintaohjelmaksi seuraavalle viisivuotisjaksolle.

Suunnitelma tehdään vuorovaikutuksessa toimintaympäristön kanssa. Suunnitelman avulla Metsähallitus pitää toimintaympäristön ajan tasalla valtion maiden ja vesien tilasta sekä käytöstä.

Toimintaympäristö ja yhteiskunnan arvostukset muuttuvat jatkuvasti. Luonnonvarasuunnitelman välitarkastuksessa muutostarpeisiin vastataan suunnitelmakauden puolivälissä. Välitarkastuksessa arvioidaan ovatko voimassa olevan luonnonvarasuunnitelman linjaukset ja ratkaisut päteviä myös loppukaudelle. Arvioinnin perusteella laaditaan toimintaohjelma loppukaudelle. Välitarkastusta varten kutsutaan kattava joukko sidosryhmien edustajia yhteistyöryhmään pohtimaan suunnitelman muutostarpeita.

Länsi-Suomen luonnonvarasuunnitelma on tehty kaudelle 2004–2013. Välitarkastus alkoi vuoden 2009 alussa ja valmistui syyskuussa 2009. Välitarkastuksen alussa projekti- ja ohjausryhmä arvioivat suunnitelmakauden alkupuoliskon toiminnan projektissa kootun tiedon, yhteistyöryhmältä saadun arvion, suunnitelmassa valittujen seurantamittareiden ja muun projektissa kootun tiedon perusteella. Pääosa mittareista koski Länsi-Suomen aluetta kokonaisuudessaan. Metsien monimuotoisuutta kuvaavat mittariarvot laskettiin myös ekologisilta osa-alueilta (Lounaismaa, Järvisuomi ja Suomenselkä).

Projektiryhmä pohti hankkeen alussa toimintaympäristössä ja Metsähallituksessa tapahtuneita muutoksia. Yhteistyöryhmä arvioi ensimmäisessä kokouksessaan toimintaympäristön muutoksia ja otti kantaa suunnitelman päälinjausten ajantasaisuuteen. Yhteistyöryhmän työpajojen tulosten ja Metsähallituksen omien selvitysten perusteella projekti- ja ohjausryhmä hahmottelivat päälinjausten tarkistukset. Tarkistettuihin päälinjauksiin ja ajantasaisiin luonnonvaratietoihin perustuen projektiryhmä luonnosteli toimintaohjelman suunnitelman loppukaudelle. Projektioorganisaatio on kuvattu liitteessä 1.

Toisessa kokouksessaan yhteistyöryhmä otti kantaa tarkistettuihin päälinjauksiin ja toimintaohjelman luonnokseen. Kokouksessa saadun palautteen perusteella tarkennettiin päälinjauksia ja toimintaohjelmaa lausuntoversioon. Lausuntojen perusteella viimeisteltiin esitys päälinjauksista ja toimintaohjelmasta Metsähallituksen johtoryhmälle. Johtoryhmä hyväksyi esityksen ja teki päätöksen välitarkastuksen tulosten käyttöönotosta syyskuussa 2009.

2.

Kuluneen jakson 2004–08 kuvaus

2.1 Toimintaympäristön muutos

Metsäsektorin toimintaympäristö on muuttunut tarkasteltavalla jaksolla voimakkaasti. Raakapuun hyvä kysyntä nosti kantohinnat vuosina 2007 ja 2008 poikkeuksellisen korkeiksi. Toisaalta metsäteollisuuden kansainvälinen kilpailu on samanaikaisesti kiristynyt. Metsäyhtiöt varautuivat puutullien täysimääräiseen voimaantumiseen Venäjällä ja puun tuonnin loppumiseen.

Metsäteollisuuden kannattavuusongelmat kärjistyivät kansainvälisen finanssikriisin vauhdittamana vuoden 2008 lopulla. Toimintaympäristön muutokset ovat johtaneet Suomessa metsäteollisuuden tuotantolaitosten supistamispäätöksiin. Toisaalta Venäjän tuontipuun loppuminen ja mm. EU:n ilmasto- ja energiapoliittiset päätökset ja tavoitteet uusiutuvan energian käytön lisäämiseksi luovat puulle uutta kysyntää.

Kansallinen metsäohjelma (KMO) 2010 laadittiin vuonna 1999. Metsäsektoria koskevien muutospainoiden vuoksi metsäohjelman tarkastustyö päätettiin aloittaa kesällä 2005. Valtioneuvosto hyväksyi maaliskuussa 2008 kansallisen metsäohjelman 2015 yhdessä Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelman (METSO) kanssa.

Tarkistetussa ohjelmassa kotimaisen puun käyttöä pyritään nostamaan 10–15 miljoonalla kuutiometrillä vuodessa. Taimikonhoidon, nuoren metsän harvennuksen ja kunnostusojituksen tavoitteita on korotettu uudistusalojen entistä parempaa hoitoa samalla korostaen. Puunkorjuun ja -kuljetusten ympärivuotisuuden turvaamiseksi valtiovalta osoittaa lisärahoitusta tie- ja rataverkkoinvestointeihin.

Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio julkaisi uudet metsänhoitosuositukset vuonna 2006. Uusissa metsänhoitosuosituksissa metsänomistajan valintamahdollisuudet lisääntyivät mm. metsikön uudistamisajankohdan ja kasvatusvaihtoehtojen suhteen. Metsähallitus laati omat metsänhoito-ohjeensa Tapion suositusten pohjalta. Uudet metsänhoitosuositukset mahdollistavat hyvin hoidetun metsikön uudistamisen läpimitan perusteella nuorempana kuin edellisissä ohjeissa. Tämä parantaa puuntuotannon taloudellista kannattavuutta.

Puumarkkinatilanne ja korjuuolosuhteet vaihtelivat tarkastelujaksolla. Jakson loppupuolen pari poikkeuksellisen leutoa talvea olivat korjuuorganisaatioille hyvin haasteellisia. Vaikeissa olosuhteissa korostui tiestön hyvän kunnon, riittävän ja monipuolisen leimikkovarannon, maastokelpoisen korjuukaluston sekä ammattitaitoisen työvoiman merkitys. Toimintaympäristön nopeat ja ennalta arvaamattomat muutokset vaikeuttivat tulevaisuuden hahmottamista ja toiminnan suunnittelua sekä edellyttivät nopeaa reagointikykyä. Metsänhoitoon ja metsäteiden peruskorjaukseen kiinnitettiin erityisesti huomiota.

EU:n vesipuitedirektiivin edellyttämä vesienhoitoalueittaisten vesienhoitosuunnitelmien valmistelu on edennyt aikataulun mukaisesti. Metsätalouden osuus vesistöjen kokonaisravinnekuormituksessa on yleisesti pieni. Kuormitus kohdistuu lähinnä latva-vesille. Metsätaloudelta edellytetään jatkossa vesiensuojelun lisätoimenpiteitä alueilla, joilla vesien tila ei täytä tällä hetkellä vaatimustason "hyvä" kriteerejä.

Valtioneuvosto hyväksyi vuonna 2008 Etelä-Suomen metsien monimuotoisuutta koskevan METSO-ohjelman. Ohjelman tavoite on metsäisten luontotyyppien ja metsälajien taantumisen pysäyttäminen ja luonnon monimuotoisuuden suotuisan kehityksen vakiinnuttaminen vuoteen 2016 mennessä. Ohjelman painopiste on Etelä-Suomessa. Tarkoitus on sekä parantaa nykyistä suojelualueverkkoa että kehittää talousmetsien luonnonhoitoa. Metsähallituksen tehtäväksi tuli toteuttaa useita eri toimenpiteitä niin suojelualueilla kuin talousmetsissäkin. Myös metsä- ja ympäristöorganisaatioiden yhteistoimintaa, metsänomistajien neuvontaa, metsäalan ammattilaisten koulutusta ja viestintää lisätään ja kehitetään METSO-ohjelmassa. Nykyistä tietopohjaa metsien monimuotoisuudesta ja sen turvaamisen keinoista kartutetaan tutkimuksen ja seurannan avulla.

Suomen luontotyyppien uhanalaisuus arvioitiin ensimmäisen kerran ja tulokset julkaistiin vuonna 2008. Arvioinnissa ovat mukana kaikki Suomen luontotyypit, jotka on jaettu seitsemään pääryhmään: Itämeri ja rannikko, sisävedet ja rannat, suot, metsät, kalliot ja kivikot, perinnebiotoopit sekä tunturit. Uhanalaisuusluokka on määritelty 368 luontotyyppille. Arviointi tehtiin laajapohjaisissa asiantuntijaryhmissä Suomen ympäristökeskuksen johdolla. Sen mukaan Etelä-Suomessa 66 % luontotyypeistä on uhanalaisia.

Maakuntakaavoitus on edennyt suunnitellun mukaisesti. Jakson aikana on hyväksytty Läntisen Uudenmaan, Etelä-Pohjanmaan, Kanta-Hämeen, Uudenmaan, Pirkanmaan ja Päijät-Hämeen maakuntakaavat. Keski-Suomen maakuntakaava hyväksyttiin keväällä 2009. Keski-Pohjanmaan maakuntakaavan 3. vaihekaavan laatiminen on käynnissä. Kaava valmistuu 2010. Maakuntakaavoja täydentämään on alettu laatia vaihe-maakuntakaavoja mm. turvevaroja koskien. Merkittävä osa turvetuotantoon soveltuvista valtion suoalueista on otettu jo aiemmin tuotantokäyttöön.

Aluehallinnon uudistus, niin sanottu ALKU-hanke, on käynnissä ja uudet aluehallintovirastot (AVI) ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset (ELY) aloittavat toimintansa vuoden 2010 alusta. Samalla lakkaavat lääninhallitukset, TE-keskukset, alueelliset ympäristökeskukset, ympäristölupavirastot, tiepiirit ja työsuojelupiirit. Uudistus selkeyttää valtion aluehallinnon viranomaisten rooleja, tehtäviä, ohjausta ja työnjakoa. Uudistuksessa vahvistetaan maakunnan liittojen roolia aluekehitysviranomaisena. Metsäkeskusten ja valtion aluehallinnon yhteistyötä tiivistetään.

Muuttoliike taajamakeskuksiin ja väestön ikääntyminen vaikuttavat työvoiman tarjontaan maaseudulla. Pitkällä aikavälillä kilpailu koulutetusta työvoimasta kiristyy, mikä asettaa haasteita osaavan henkilöstön saamiseen luonnonvarasektorin töihin.

Kaupungistuminen ja väestörakenteen muutos, kuten ikääntyminen ja eläkeläisten määrän kasvu, muuttavat retkeily- ja virkistyspalveluiden kysyntää. Ohjattujen palveluiden ja hyvin varustettujen kohteiden kysyntä on kasvamassa. Samoin lisääntyy tarve esteettömyydelle ja helppokulkuisuudelle. Matkailu kasvaa suhteessa perinteiseen luonnon virkistyskäyttöön. Matkustamisessa talouden kehitys ja energian hinnan nousu ohjaavat valintoja ja lisäävät osaltaan hyvän palvelun lähikohteiden kysyntää.

Ihmisten kiinnostus ranta-alueisiin on säilynyt korkeana ja tämän seurauksena ranta-alueiden käyttöön kohdistuu erilaisia paineita. Luontomatkailun merkitys lisääntyy ja vapaa-ajan asumisen määrä kasvaa. Vapaiden, rakentamattomien rantojen merkitys mm. melonnalle, soudulle, veneilylle ja muulle vesistöjen virkistyskäytölle korostuu tulevaisuudessa.

Rantarakennuspaikoille rakennettavat uudet lomarakennukset ovat pääsääntöisesti hyvin varusteltuja ja monilla mökeillä vietetään runsaasti aikaa. Hyvät liikenneyhteydet ja harrastusmahdollisuuksien läheisyys lisäävät kohteiden kiinnostavuutta. Rakentamisessa kiinnitetään entistä enemmän huomiota ympäristöarvot huomioon ottaviin ratkaisuihin.

Tietoisuus ihmisen aiheuttamasta ilmastonmuutoksesta on lisääntynyt viime vuosina voimakkaan tutkimuspanostuksen, poliittisen keskustelun ja joukkoviestimien kiinnostuksen kasvun myötä. Kasvat metsävarat ja puurakentaminen torjuvat osaltaan ilmastonmuutosta hiiltä sitomalla. Puulla voidaan korvata myös fossiilisia tuontipolttoaineita.

Suomen hallituksen 2008 julkistaman ilmasto- ja energiastrategian mukaan Suomen tavoitteena on tuottaa vuonna 2020 sähköä tuulivoimalla noin 6 TWh. Tuulivoimapuistojen rakentamisesta merkittävä osa voisi kohdistua Metsähallituksen hallinnassa oleville maa- ja vesialueille. Metsähallitus etsii tuulivoimatuotantoon sopivia alueita yhdessä alan toimijoiden kanssa. Tuulivoimapuistoja voidaan sijoittaa vain maakuntakaavoissa määritellyille alueille.

2.2 Muutokset Metsähallituksessa

Metsähallitusta koskeva lainsäädäntö uudistui vuoden 2005 alussa, jolloin alettiin soveltaa uutta Lakia valtion liikelaitoksista (1185/2002). Samalla tuli voimaan uusi Laki Metsähallituksesta (1378/2004). Perusratkaisu Metsähallituksesta valtion liikelaitoksena, jota tulosohejaavat maa- ja metsätalousministeriö ja ympäristöministeriö, säilyi ennallaan. Merkittävin muutos uudistuksessa oli Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien keskittäminen luontopalveluihin. Vastuu eräasioiden hoitamisesta siirtyi luontopalveluihin. Metsästys-, kalastus- ja maastoliikenneluvat määriteltiin valituskelpoisiksi viranomaispäätöksiksi.

Metsähallituksen strategia vahvistettiin syksyllä 2005. Siinä keskeisinä tavoitteina korostuivat liiketoiminnan kannattavuuden parantaminen ja julkisten hallintotehtävien tuottavuuden lisääminen yhteiskunnallisten velvoitteiden asettamissa rajoissa. Metsähallituksen tarkistettu konsernistratégia otettiin käyttöön alkuvuodesta 2009. Tarkistetun strategian keskeisin viesti on valtion maiden säilyttäminen yhtenä monitavoitteisena kokonaisuutena. Tämä mahdollistaa vahvan palvelukokonaisuuden, yhteiskunnallisen roolin, laajan osallistamisen ja yhteistyön sekä suuren vaikuttavuuden.

Samanaikaisesti strategian tarkastuksen kanssa on ollut meneillään EU:n aloitteesta käynnistetty liikelaitosselvitys, jonka vaikutukset Metsähallituksen toimintaan selviävät vuoden 2009 aikana.

Metsätaloudessa ja luontopalveluissa siirryttiin jakson aikana aluepohjaisesta toimintatavasta prosessiorganisaatioon. Metsätaloudessa toiminta jaettiin kahteen prosessiin (mettien käyttö ja puuntoimitukset asiakkaille) ja neljään toimintoon (kehittäminen, laatu, tietojärjestelmät ja ympäristö). Luontopalveluissa otettiin käyttöön neljään prosessiin (luonnonsuojelu, luonnon virkistyskäyttö, alueiden hallinta, eräasiat) perustuva toimintatapa. Luontopalveluiden alueyksiköiden määrä väheni kuudesta kolmeen. Metsätalouden Länsi-Suomen alueella toimivat Etelä-Suomen ja Pohjanmaan luontopalvelut.

Tarkastelujakson aikana merkittävin maankäytön muutos on ollut Metsäntutkimuslaitoksen (Metla) sekä Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen (MTT) maiden siirto Metsähallituksen hallintaan vuoden 2008 alussa. Samalla siirtyi osa maiden hallinnasta ja hoidosta vastanneista henkilöistä Metsähallitukseen. Tämän lisäksi maata on ostettu sekä talouskäyttöön että luonnonsuojelutarkoituksiin.

Luontopalvelujen toimintaa viitoittaa erityisesti Suomen luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävän käytön kansallinen strategia ja toimintaohjelma 2006–2016. METSO-ohjelma sisältää lukuisia päätöksiä, joiden toteutus on Metsähallituksen vastuulla. METSO-ohjelma on lisännyt resursseja suojelualueiden inventointiin ja ennallistamiseen. Suojelualueiden luontotyyppi-inventoinnit saatiin tehtyä kattavasti Länsi-Suomessa.

Luontopalvelujen verkostoituminen tutkimusorganisaatioiden kanssa lisääntyi ja tutkimusyhteistyön rooli esimerkiksi seurannoissa kasvoi merkittävästi. Myös luontopalvelujen asiantuntijarooli erilaisissa valtionhallinnon ohjelmissa kuten uhanalais-selvityksissä kasvoi.

Luonnonsuojeluhallinnon linjausten mukaan yksityistenkin luonnonsuojelualueiden inventointi, hoito ja ennallistaminen tulisi siirtää Metsähallituksen luontopalvelujen tehtäväksi. Toimintaa kokeillaan METSO-ohjelman puitteissa: Metsähallitus vastaa METSO-rahoituksella tehtävästä yksityismaiden luonnonsuojelualueiden operatiivisesta hoitotoiminnasta.

Suojelualueiden maanhankinta siirtyy ympäristöministeriön luonnonsuojelun tuottavuushankkeen mukaisesti ympäristökeskusten tehtäväksi. Metsähallituksen Laatumaa toteuttaa METSO-ohjelman kauppoja vielä vuonna 2009. Maanhankinnan jälkityöt ja luonnonsuojelualueiden perustamiseen liittyvät työt siirtyvät Metsähallituksen vastuulle.

Merialueiden rooli on kasvanut ja Metsähallituksen inventointivastuu laajentunut. Luontopalvelut inventoi vedenalaisia luontotyyppisiä FINMARINET Life+ hankkeen puitteissa ja vastaa VELMU -inventointiohjelman biologisen tiedon keruun koordinoinnista. EU:n meristrategiadirektiivi astui voimaan heinäkuussa 2008, ja se tulee lähivuosina lisäämään luontopalvelujen merialueita koskevia tehtäviä kuten raportointia, seurantaa ja merialueiden käytön suunnittelua.

Merenkurkun saaristo hyväksyttiin heinäkuussa 2006 Unescon maailmanperintöluetteloon. Nimeämisen perusteena on maankohoaminen, joka Merenkurkun matalassa saaristossa on hyvin nähtävissä, sekä laajat moreenikentät, jotka syntyivät mannerjäätikön sulamisen aikana. Saaristomeren kansallispuisto sai 2007 kansainvälisen luonnonsuojelun ja kestävän matkailun PAN Parks -sertifikaatin. PAN Parks -merkki on tunnustus kansallispuiston hyvästä hoidosta ja kestävän matkailun kehittämisestä yhteistyössä ympäristön muiden toimijoiden kanssa sekä matkailijalle tae laadukkaasta luontokokemuksesta.

Metlan ja MTT:n maiden siirto lisäsi metsästyskäytössä olevaa maa-alaa. Uusia riista- ja kalatalouden suunnittelujärjestelmiä kehitettiin ja otettiin käyttöön. Vuoden 2009 alussa palkatun uuden erätarkastajan myötä erävalvontamahdollisuudet paranivat merkittävästi eteläisimmän Suomen alueella mukaan luettuna merialueet.

Valtakunnallinen riistahallinto on voimakkaan muutoksen alaisena. Tällä tulee olemaan vaikutus myös Metsähallituksen eräprosessin toimintaan ja toiminnan organisointiin yhdessä käynnissä olevan aluehallinnon organisoitihankkeen sekä liikelaitoslain uudistuksen kanssa.

Riistan elinympäristöjen aktiivinen hoito (REAH) alkoi talousmetsien riistakohteissa. Kulotuksessa painopiste siirtyi entistä enemmän luonnonhoidolliseen kulotukseen, jossa tavanomaisen uudistusalojen kulotuksen lisäksi poltetaan uudistusalojen säästöpuuryhmiä tai luonnonsuojelualueiden ennallistettavia metsikkökuvioita.

Metsähallituksen alueiden käyttö virkistäytymiseen ja luontomatkailuun on lisääntynyt jatkuvasti. Suosituimpien alueiden kävijämäärät ovat viime vuosina olleet selvässä kasvussa, samoin matkailuyrittäjien kanssa solmittujen yhteistyösopimusten määrä. Samaan aikaan virkistyspalvelujen kehittämiseen ja ylläpitoon suunnatut resurssit ovat olleet laskussa. Haasteeseen on pyritty vastaamaan keskittämällä palveluita ja mitoittamalla niitä kysynnän mukaan, karsimalla hajakohteita ja parantamalla toimintojen kustannustehokkuutta. Myös hanketoimintaa ja yhteistyötä eri toimijoiden kanssa on pyritty tehostamaan.

Tuulivoimaan liittyviä mahdollisuuksia on selvitetty Metsähallituksen hallinnassa olevilla maa- ja merialueilla yhteistyössä kuntien, maakuntaliittojen ja tuulivoimasiantuntijoiden kanssa. Perinteisen tonttituotannon lisäksi on laadittu pohjavesiselvitys ja kaivosselvitys uusien liiketoimintamahdollisuuksien kartoittamiseksi.

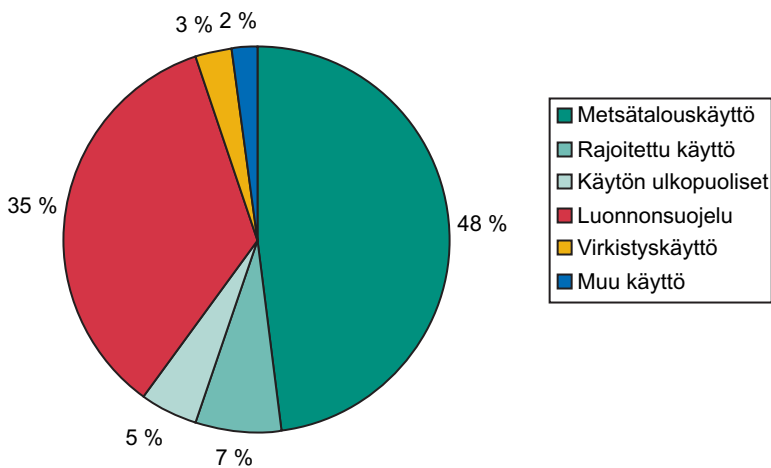
Maa-ainesten jalostusta ja myyntiä harjoittava Morenia yhtiöitettiin 1.3.2006 ja siitä muodostettiin Metsähallituksen tytäryhtiö, jonka hallintaan siirrettiin maa-ainespaiikkoja.

2.3 Suunnitelman toteutuminen vuosina 2004–2008

Metsähallituksen hallinnassa oleva kokonaismaa-ala kasvoi 39 000 hehtaaria (8 %). Metsähallituksen maankäyttöluokitus uusittiin suunnitelmakauden aikana, mistä johdun maiden jako eri käyttömuotoihin ei ole täysin vertailukelpoinen kauden alun ja välitarkastuksen ajankohdan välillä. Tämä tulee ottaa huomioon vertailtaessa käyttömuotojen pinta-alojen muutoksia jakson aikana. Tarkemmat mittarikohtaiset tulokset suunnitelman toteutumisesta on esitetty liitteessä 2.

Luonnonsuojelukäytössä oleva pinta-ala kasvoi 32 000 hehtaaria (22 %). Lisäys koostui pääosin luonnonvarasuunnitelman suojelumetsäpäätöksistä, suojeluohjelmien toteuttamisesta, valtiolle ostetuista METSO-kohteista ja Metlalta siirtyneistä suojelualueista. Talouskäytössä olevan metsämaan ala pysyi lähes ennallaan, lisäys oli 1 900 hehtaaria (1 %). Luonnonvarasuunnitelman päätös ekologisen verkoston kasvattamisesta, mikä toteutettiin heti suunnitelmakauden alussa, supisti talousmetsien pinta-alaa.

Vähennemistä korvasi talousmetsien osto ja hallinnan siirrot. Metsätalouden rajoitetun käytön ala kasvoi 3 600 hehtaaria (12 %) pääasiassa Metlan tutkimusmetsien siirrosta johtuen. Metsätalouden käytön ulkopuolinen ala kasvoi 3 700 hehtaaria. Sitä ovat kasvattaneet ekologisen verkoston laajentaminen, alue-ekologisen suunnittelun tarkentuminen ja hallintaan tulleille alueille määritellyt toiminnan ulkopuoliset kuviot. Nykyinen maankäyttö on esitetty kuvassa 1.

Kuva 1. Metsähallituksen maiden jakautuminen eri käyttömuotoihin 2008.

Virkistysmetsiä kohdennettiin vastaamaan paremmin sen hetkistä näkemystä niiden tarpeesta ja kehittämisestä. Uusia perustettiin kohteille, joilla virkistyskäyttö on kasvamassa ja lakkautettiin sieltä missä käyttö on ollut vähäistä. Virkistysmetsien kokonaispinta-ala väheni 3 400 hehtaaria. Kannonkosken Kismanniemen virkistysmetsälle ja Hämeenkankaan monikäyttöalueelle Kankaanpähän ja Jämijärvelle laadittiin hoito- ja käyttösuunnitelmat.

Metsävarojen kehityksen seuraamiseen viiden vuoden jakso on lyhyt, eikä metsien rakenteessa ole tässä ajassa tapahtunut merkittäviä muutoksia. 40–80-vuotiaiden metsien osuus on kuitenkin kasvanut viidellä prosenttiyksiköllä näitä nuorempien ikäluokkien vastaavasti vähentyessä.

Puuston keskitilavuus on lisääntynyt 18 m³/ha ja on nyt 140 m³/ha (talousmetsissä 120 m³/ha). Kokonaistilavuus on lisääntynyt vastaavasti 10,1 milj. m³ (23 %). Talousmetsien osuus lisäyksestä on 4,8 milj. m³. Puuston vuotuinen keskikasvu on myös hiukan lisääntynyt ollen nyt 5,3 m³/ha. Metsätalousalueiden vuotuinen kokonaiskasvu on jakson aikana ollut keskimäärin 1,4 milj. m³.

Liiketoimintojen liikevaihto ja -voitto ovat kehittyneet suotuisasti. Positiivinen kehitys on johtunut merkittävältä osin tarkastelukauden loppuvuosien raakapuun hinnan noususta sekä puunkorjuumääristä. Myös toiminnan tehostaminen ja kustannustietoisuus ovat lisänneet kannattavuutta. Panostusta metsänhoitoon, metsäteiden kunnossapitoon ja peruskorjaukseen on lisätty.

Vuotuinen hakkuumäärä on ollut 566 000 m³. Hakkuut ovat vastanneet kysyntään ja hakkuumäärä on ylittänyt noin kymmenellä prosentilla vahvistetun käyttöpuusuunnitteen. Metsätaloukskäytössä olevan pinta-alan lisääntyminen, panostus metsänhoitoon ja metsänhoito-ohjeiden alentuneet uudistamiskriteerit ovat mahdollistaneet hakkuumäärien kasvun. Metsätalousalueiden puuston vuotuinen kasvu ylitti hakkuupoistuman keskimäärin 0,8 milj. m³. Uudistushakkuuta tehtiin keskimäärin 1 800 ha/v ja kasvatushakkuuta 3 200 ha/v.

Metsähallitus työllisti Länsi-Suomen-alueella vuosina 2004–2008 keskimäärin 476 henkilöä. Metsätalous työllisti keskimäärin 282 henkilöä, josta urakoitsijoiden osuus oli lähes puolet. Entistä suurempi osa töistä siirtyi urakoitsijoiden tekemäksi. Eniten urakointi lisääntyi taimikonhoidossa. Luontopalvelut työllisti keskimäärin 181 henkilöä ja Laatumaa sekä Villi Pohjola yhteensä 14 henkilöä.

Ekologinen verkosto on jakson aikana laajentunut ja sen edustavuus on parantunut. Luonnonsuojelualueiden ja metsätalouden toiminnan ulkopuolinen yhteenlaskettu ala on kasvanut 36 000 hehtaaria (21 %). Talouskäytön ulkopuolelle rajattujen korprien ja vanhojen metsien määrä on kasvanut. Suunnittelualueen yli satavuotiaiden metsien osuus ja lehtipuuston osuus talousmetsissä ovat kasvaneet jakson aikana. Sen sijaan lehtipuuvaltaisten metsien osuus talousmetsissä on vähentynyt. Metsien monimuotoisuuteen liittyvät tavoitteet on asetettu ennen Metlan ja MTT:n maiden hallinnansirtoja, mikä on muuttanut puuston rakennetta lähtötilanteeseen verrattuna varsinkin Järvisuomen ja Lounaismaan osa-alueilla. Kulutuksen ja metsän polton määrälle asetetusta tavoitteesta on toteutettu vajaa puolet. Kulutuksen tavoitteiden saavuttaminen on osoittautunut haastavaksi johtuen työläjien vaativuudesta, osaajien vähenemisestä ja säiden oikullisuudesta.

Metsien vuosittainen ennallistamisen määrä on pysynyt vajaassa 800 hehtaarissa koko kauden ajan. Soiden ennallistamis-pinta-alat ovat puolestaan vähitellen pienentyneet. Syyinä tähän on laajojen suoalueiden ennallistaminen jakson alkupuolella sekä METSO-rahoituksen painottuminen metsien ennallistamiseen. Ympäristöministeriön Metsähallitukselle antamat ennallistamisen tulostavoitteet on saavutettu vuosittain.

Kansallispuistojen ja valtion retkeilyalueiden kävijämäärät ovat kasvaneet tarkastelujaksolla yli 20 % 550 000:sta lähes 700 000:een. Suurinta kävijämäärien kasvu on ollut pääkaupunkiseudun lähellä sijaitsevassa Nuuksion kansallispuistossa. Kansallispuistojen ja retkeilyalueiden lisäksi Metsähallituksen hoidossa on useita merkittäviä virkistyskohteita, kuten Aulangon luonnonsuojelualue Hämeenlinnassa,

Hämeenkaan monikäyttöalue Jämijärvellä, Sipoonkorpi Sipoossa ja Vehoniemenharju Kangasalla. Näiden kohteiden yhteenlaskettu vuotuinen käyntimäärä on yli 500 000 käyntiä.

Suosituimpien kohteiden palveluvarustuksen taso on pystytty ylläpitämään budjetti-rahoituksella, vaikka käytettävissä oleva rahoitus onkin tarkastelujaksolla supistunut. Merkittävimmistä kohteista on hahmotettu virkistyskäytön ja luontomatkailun edellytysten kehittämisen painopistealueet, ja hajakohteiden palveluita on karsittu. Osittain palveluvarustuksen ylläpidossa ja kehittämisessä on pystytty hyödyntämään EU:n rakennerahastojen ja työllisyysohjelmien rahoitusta. Kansallispuistojen ja retkeily-alueiden osalta hoito- ja käyttösuunnitelmat on pääosin päivitetty ja loputkin tullaan päivittämään lähivuosina. Matkailukäytön kannalta merkittävimmille alueille on laadittu luontomatkailusuunnitelmia yhteistyössä alueita hyödyntävien yrittäjien ja matkailun muiden toimijoiden kanssa.

Riistan elinympäristöjen aktiivisen hoidon -projektissa (REAH) ennallistettiin, kunnostettiin ja rakennettiin uusia riistaeläinten elinympäristöjä ennen kaikkea metsätalouden kitu- ja joutomailla. Projektissa kehitettiin elinympäristön aktiivisen hoidon menetelmiä ja aloitettiin toimenpiteiden vaikutusten seuranta kohteilla. Projekti toteutettiin vuosina 2007 ja 2008 luontopalvelujen ja metsätalouden yhteistyönä. Projektissa parannettiin erityisesti riekko- ja kosteikkoelinympäristöjä. Projektin tavoitteeksi asetettiin luodun toimintamallin jatkuminen Metsähallituksen normaalina toimintana hankkeen jälkeen.

Projektin päättyessä vuoden 2008 lopussa hankkeessa oli valmistunut Länsi-Suomen alueelle yhteensä 11 riistalintujen elinympäristön hoidon kohdetta, joista 4 vesilintukosteikkoa, 4 riekon elinympäristöinä ennallistettua suota ja 3 metsäkanalintujen kunnostettua poikue-elinympäristöä. Toteutettujen kohteiden lisäksi projektissa valmistui 8 toimenpidesuunnitelman varanto tuleville vuosille.

Tarkastelujaksolla metsästyslupamäärät ovat vaihdelleet 3 800–5 900 kappaleen välillä vuosittain riistakantojen vaihteluita seuraten. Metsästyskaudella 2007–2008 lupaluokkien yhteispinta-ala oli 181 000 hehtaaria. Metsästysvuokrauksen piirissä oleva alue kasvoi hallinnansiirtojen ja maanostojen myötä. Länsi-Suomessa on noin 800 voimassaolevaa metsästysvuokrasopimusta.

Myytyjen virkistyskalastuslupien määrä on kaksinkertaistunut vuodesta 2003 (7 700 kpl) vuoteen 2008 (15 500 kpl). Lupamäärien kasvuun on vaikuttanut vuonna 2008 käyttöön otettu mahdollisuus ostaa kalastuslupa matkapuhelimella. Myös ammattikalastuslupien määrä on kaksinkertaistunut ja niitä myydään nykyään 30 kappaletta vuodessa.

Valmistuneen uuden kalastuksen toimintasuunnitelman mukaisesti lakkautettiin kannattamattomana Viitasaaren Ruuhijärvien ja Ylöjärven Lapinjärven virkistyskalastuspaikat sekä otettiin käyttöön Ikaalisten Teerilampi.

Valtion ranta-alueiden kaavoitusta on toteutettu pääasiassa kuntien tekemänä yleiskaavoituksena. Ohjelmakaudella myytiin 319 tonttia. Tärkeimmät kaava-alueet ohjelmakaudella olivat Kurun, Jämsän Kuoreveden, Kuhmoisten sisäjärvien ja Pylkönmäen rantayleiskaavat. Näistä kuntien laatimista rantayleiskaavoista hyväksyttiin ohjelmakaudella Kurun, Kuhmoisten ja Pylkönmäen rantayleiskaavat.

Maa-aineksia on myyty 0,5–1 miljoonaa tonnia vuosittain. Lupa-alueita on ollut 16–36 kappaletta.

3.

Suunnitelman muutostarpeen arviointi

Projekti- ja ohjausryhmä arvioivat suunnitelman muutostarvetta toimintaympäristön muutosten, yhteistyöryhmän työpajojen tulosten ja ajantasaisten luonnonvaratietojen perusteella. Yhteistyöryhmän työpajojen tuloksista on selostus liitteessä 3.

Yhteistyöryhmä arvioi ensimmäisessä kokouksessaan yhdessä ohjausryhmän kanssa suunnitelman päivytystarvetta. Yhteistyöryhmän mielestä suunnitelman toimintalinjat ja päälinjaukset ovat pääosin kohdallaan myös suunnitelman loppujaksolle. Luonnonsuojelua, virkistyskäyttöä yleisesti, metsästystä ja kalastusta, metsätaloutta sekä vuorovaikutusta ja yhteistyötä koskeviin päälinjoihin oltiin tyytyväisiä. Rantakaavoituksen osalta yhteistyöryhmässä oli huoli vapaiden rantojen riittävydestä tulevaisuudessa virkistyskäyttöön. Ranta-alueita pidettiin myös niin arvokkaina taloudellisesti ja kansallisomaisuutena että niiden kaavoittamiseen ja tonttien myyntiin toivottiin pitkäjänteisyyttä ja harkintaa. Maa-ainesten ottoon merialueilta vaadittiin tarkkaa ympäristövaikutusten arviointia ennen nostamisen aloittamisesta. Puolustusvoimien harjoituskäytön ja Metlan tutkimustoiminnan jatkumista Metsähallituksen hallinnassa olevilla alueilla pidettiin tärkeänä. Bioenergian ja tuulivoiman merkityksen voimakkaaseen kasvuun kiinnitettiin erityistä huomiota. Kotimaisen uusiutuvan energian osuuden nostamisessa valtion alueet nähtiin tärkeinä.

Ajantasaistetut päälinjaukset ja toimintaohjelmaluonnos käsiteltiin yhteistyöryhmän toisessa kokouksessa. Linjaukset olivat yhteistyöryhmän mielestä pääosin kohdallaan. Tapion metsänhoitosuosituksen mukaisten uudistamiskriteereiden käyttöönotto ja hakkuusuunnitteen nousu jakoivat mielipiteitä. Toisaalta pidettiin hyvänä uusien kriteereiden tarjoamien hakkuumahdollisuuksien hyödyntämistä ja toisaalta arvioitiin alhaisemman uudistamisiän heikentävän talousmetsien virkistysarvoa ja vähentävän niiden monimuotoisuutta.

Osa yhteistyöryhmästä katsoi rantojen kaavoittamisen jatkamisen heikentävän niiden virkistyskäyttömahdollisuuksia. Toimintaohjelman kohtiin luonnonsuojeluverkoston kytkeytyvyyden lisäämisestä ja talousmetsien luonnonhoitotoimista tuli esityksiä toimenpiteiden tarvearvion esittämisestä ja määrällisten tavoitteiden asettamisesta välitarkastuksessa. Virkistyskäytön kohteita, varsinkin etelässä, pidettiin tärkeinä matkailuelinkeinolle. Metsänhoitotöiden ja energianpuun korjuun vesiensuojeluun tulisi kiinnittää erityistä huomiota. Merialueiden maa-ainesten käyttöä ja sen suunnittelua esitettiin lykättävänä merialueita koskevien selvitysten valmistumiseen saakka. Vuorovaikutusta toivottiin lisäävän aktiivisella tiedottamisella ja yhteistyöllä eri sektoreiden kanssa. Erityisesti toivottiin säännöllistä tiedottamista luonnonvarasuunnitelman toteuttamisesta.

Uusiutuvan energian kysynnän kasvu ja ilmastonmuutokseen herääminen ovat tärkeimmät alkukauden aikana tapahtuneet muutokset. Uusiutuvan energian kysynnän kasvuun vastaaminen on suunnitelman loppukauden suurin uusi haaste liiketoiminnalle ja sen myötä voi aueta mahdollisuus kehittää uutta liiketoimintaa. Ilmastonmuutokseen varautumisessa ja sen torjunnassa Metsähallituksen metsät toimivat hiilen nieluina ja varastoina. Metsähallitus voi tarjota uusiutuvia raaka-aineita hiiltä varastoiviin tuotteisiin ja bioenergiaan.

Venäjän puutulleista todennäköisesti seuraava puuntuonnin vähentyminen sekä lisääntyvä energiapuun käyttö lisäävät kotimaisen puuraaka-aineen tarvetta. Metsähallituksen Länsi-Suomen alueen metsäpinta-alan lisääntyminen, metsien ikäluokkarakenteen muutos sekä uusien metsänhoitosuosituksen käyttöönotto ja panostukset metsänhoitoon mahdollistavat hakkuiden lisäämisen. Ympärivuotisen ja erityisesti kelirikkoajan puun korjuun korostuminen on lisännyt metsäteiden peruskorjaus- ja kunnossapitotarpeita.

Loppujaksolle toimintaohjelman luonnonsuojelua koskevien osien laatiminen tapahtuu METSO-ohjelman mukaisesti. Virkistyskäyttöä tukevien palveluiden tuottamiseen osoitetut resurssit ovat edelleen vähentymässä, vaikka kävijämäärät kasvavat vuosittain. Tähän muutokseen vastaaminen vaatii resurssien kohdistamista painopiste-alueille. Metsästyksen ja kalastuksen järjestelyihin ei ole merkittäviä muutospaineita.

Turvemaiden nykyiset, moninaiset käyttötarpeet ja -arvot ovat kasvamassa. Muun muassa tästä syystä ollaan laatimassa kansallista suo- ja turvemaiden strategiaa, jonka tavoitteena on luoda yhteinen, ajantasainen näkemys soiden ja suoluonnon sekä turvemaiden kestävästä ja monipuolisesta käytöstä. Strategialla määritetään Suomen soihin ja turvemaihin liittyvät tavoitteet ja käyttötarpeet, sekä tarvittaessa keinot niiden yhteensovittamiseksi lähivuosisikymmeninä. Strategian on määrä valmistua syksyllä 2010.

4.

Toiminnan päälinjojen tarkistus

Projektissa arvioitiin toimintaympäristössä ja Metsähallituksessa tapahtuneiden muutosten vaikutusta toiminnan päälinjausten ajantasaisuuteen. Arviointi perustui Metsähallituksen omiin selvityksiin ja yhteistyöryhmän kokousten työpajojen tuloksiin.

Tehdyn arvioinnin perusteella Metsähallitus totesi, että luonnonvarasuunnitelmassa kaudelle 2004–2013 valittu toimintalinja on edelleen pätevä. Näin ollen luonnonvarojen käytössä jatketaan virkistyskäytön ja luonnonsuojelun tavoitteita painottavalla toimintalinjalla myös suunnitelma-kauden loppujakso, vuodet 2009–2013.

Toimintaympäristön muutoksia vastaamaan tarkistetut päälinjaukset ovat seuraavat:

- Kansallispuistojen ja valtion retkeilyalueiden palvelut säilytetään tarkoituksenmukaisella tasolla. Luontomatkailun edellytyksiä kehitetään matkailullisesti keskeisillä kohteilla yhteistyössä yrittäjien ja alan muiden toimijoiden kanssa.
- Suojelualueverkkoa ja sen kytkeytyvyyttä vahvistetaan käyttäen METSO-ohjelman keinoja.
- Monipuolisia metsästys- ja kalastusmahdollisuuksia tarjotaan kestävän käytön periaatteiden mukaisesti
- Metsätalouden toiminta mitoitetaan uusien metsänhoito-ohjeiden mukaisesti. Metsätalouden toimintaedellytyksiä vahvistetaan panostamalla metsänhoitoon ja hankkimalla metsätalousmaata.

- Kaavoittamista jatketaan Metsähallituksen maiden kaavoitusperiaatteiden mukaisesti. Luonnonsuojelu ja virkistyskäytön tarpeet otetaan korostetusti huomioon ja sovitetaan yhteen taloudellisten tavoitteiden kanssa.
- Maa- ja merialueilla sijaitsevien maa-ainesvarojen käyttöä kehitetään ottaen ympäristönäkökohdat korostetusti huomioon.
- Vuorovaikutusta ja yhteistyötä toimintaympäristön kanssa jatketaan ja kehitetään.

Uusia päälinjauksia ovat:

- Energiapuun myyntiä lisätään puun jalostusaste korkealla säilyttäen.
- Tuulivoimatuotantoon sopivia alueita kehitetään yhdessä alan toimijoiden kanssa.
- Biomassaa lisätään: talousmetsien kasvu ylittää niiden poistuman, ja suojelualueet toimivat hiilen varastoina.

5.

Toimintaohjelma vuosille 2009-2013

5.1 Maankäyttö

Metsien monimuotoisuudelle merkittäviä suojelualueita laajennetaan 4 450 hehtaarin maa-alalla osana METSO-toimintaohjelmaa. Perustettavia suojelumetsiä on yhteensä 39 kappaletta (liite 4). Luonnonsuojelualueiden perustamisen yhteydessä osa suojelumetsistä liitetään nykyisiin suojelualueisiin. Puolustusvoimien vuokra-alueilla sijaitsevilla suojelumetsissä puolustusvoimien toiminta on edelleen alueen ensisijainen käyttömuoto.

Kärppäjärven (Kuhmoinen), Riponevan (Virrat) ja Tervalamminsuon (Tammela) ympäristöarvometsien sekä Sälttöön (Merikarvia) virkistysmetsän maankäyttömuoto muutetaan suojelumetsäksi. Samoin muutetaan Pukalan (Orivesi) ja Riuttaskorven (Ylöjärvi) virkistysmetsät osittain suojelumetsiksi. Muut erikoismetsät säilyvät ennallaan.

Maakunta- ja yleiskaavojen suojeluvarauksia sekä Metlalta siirtyneitä suojelualueita ja -ohjelma-alueita siirretään metsätaloudelta luontopalveluille 700 hehtaaria (liite 5). Metlalta Metsähallituksen hallintaan siirtyneet luonnonsuojelualueet siirtyivät suoraan luontopalveluille, mutta suojeluohjelmakohteet siirrettiin liiketoiminnan hallintaan. Natura 2000- ja suojeluohjelmien kohteet, jotka toteutetaan luonnonsuojelulaille, siirretään luontopalveluille. Metlalta siirtyneiltä alueilta alue-ekologisen suunnittelun yhteydessä inventoidut suojelualueisiin liittyvät erityisen arvokkaat kohteet perustetaan suojelumetsiksi tai muiksi erityiskohteiksi vuoden 2009 aikana.

Luonnonvarasuunnitelma on sopusoinnussa maakunta-kaavojen kanssa ja toteuttaa maakuntakaavojen tavoitteita valtion maiden osalta.

Selkämeren kansallispuiston perustamista valmistellaan. Sipoonkorven kansallispuiston perustamisedellytykset selvitetään. Suojeluohjelma-alueiden perustaminen suojelu-alueiksi aloitetaan. Suojelualuekiinteistöjen muodostaminen maanmittauslaitoksen kanssa yhteistyössä lisääntyy tuntuvasti. Hoito- ja käyttösuunnitelmia laaditaan alueellisten Natura-yleissuunnitelmien linjausten mukaisesti.

Soiden ja turvemaiden maankäyttöön liittyvissä uusissa hankkeissa, mm. uusien turvetuotantoalueiden käyttöönotossa, noudatetaan valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita ja odotetaan tulevia poliittisia, kansallisen suostrategian linjauksia. Valtakunnallisten alueiden käytön tavoitteiden mukaan turpeenottoalueiksi varataan jo ojitettuja tai muuten luonnontilaltaan merkittävästi muuttuneita soita ja käytöstä poistettuja suo- peltoja. Turpeenoton vaikutuksia on tarkasteltava valuma-alueittain ja otettava huomioon erityisesti suoluonnon monimuotoisuuden säilyttämisen ja muiden ympäristönäkökohtien sekä taloudellisuuden asettamat vaatimukset.

Isojärven ympäristöarvometsää tullaan käyttämään "Metsien luontaiseen häiriö-dynamiikkaan perustuvat käsittelymallit" -tutkimushankkeen koealueena. Hanke on yhteinen Metlan sekä Joensuun ja Helsingin yliopistojen kanssa. Hankkeessa luodaan puitteet luontaiseen häiriödynamiikkaan perustuvan metsänkäsitteilyn tutkimukselle ja käytännön kehittämiseksi. Hanketta varten rajataan ympäristöarvometsään koealueet. Metsiä käsitellään poiminta-, pienaukko-, osittais- ja avohakkuin.

5.2 Luonnonsuojelu

Luonnonvarojen ja suojelualueiden hoitoa ja hallintaa tehostetaan. Luonnonsuojelu-alueiden luontotyyppi-, lajisto-, meri- ja kulttuuriperintöperusinventointeja jatketaan ja kerätään perustiedot METSO-ohjelmassa suojeluun tulevilta uusilta alueilta. Vedenalaisen meriluonnon monimuotoisuuden inventointi etenee. Metsien monimuotoisuuden suojelua edistetään toteuttamalla laadukkaasti ja kustannustehokkaasti METSO-toimintaohjelman toimia.

Lajistoinventointien määrää laajennetaan vuoden 2008 tasosta, painottaen metsien monimuotoisuuden kannalta keskeisiä elinympäristöjä ja lajiryhmiä, uhanalaisimpia lajeja ja lajiryhmiä sekä ennallistamisen ja luonnonhoidon kohdentamista palvelevaa tiedonkeruuta. Lajistoinventointien mahdollisuudet talousmetsissä selvitetään.

Ennallistamista ja luonnonhoitoa jatketaan nykyisillä ja uusilla suojelualueilla siellä, missä toimenpiteet selvästi lisäävät edellytyksiä turvata luonnon monimuotoisuutta. Metsiä ja soita ennallistetaan tulevalle 5-vuotiskaudella yhteensä noin 3 500 hehtaaria ja arvokkaita elinympäristöjä hoidetaan noin 500 hehtaaria. Soiden ennallistamista voidaan lisätä, mikäli Metsähallituksen hakemus EU:n LIFE+ -rahastosta hyväksytään. METSO-ohjelman ennallistamisen ja luonnonhoidon sekä niiden seurantojen tavoitteet saavutetaan.

Metsähallitus laatii luonnon monimuotoisuutta painottavat metsien käytön suunnitelmat luonnonsuojelualueverkoston yhtenäisyyden ja kytkeytyneisyyden kannalta tärkeille alueille. Kohdealueille tehdään nykytilan tarkastelu, jossa selvitetään maankäytön ja alue-ekologisen suunnittelun tilanne, METSO-ratkaisut sekä toteutetut ympäristöoppaan mukaiset toimet. Nykytilan analyysin perusteella tehdään tarvittaessa alue-ekologisen tarkastelun täydennys ympäristöoppaan keinoin. Toimenpiteet tallennetaan paikkatietojärjestelmään seurantaa ja raportointia varten. Kohdealueet on lueteltu taulukossa 1. Kohdealueisiin kuuluvat myös Evon ja Teijon retkeilyalueet, joiden suunnittelu tehdään hoito- ja käyttösuunnitelmien uusimisen yhteydessä.

Taulukko 1. Luonnon monimuotoisuutta painottavan suunnittelun kohdealueet.

Alue	Suojelualueet	Kunta
Heinissuo	Liesjärven kansallispuisto	Tammela
Hättilä	Aulanko-Hättilä-Karittainmäki-Ilamonvuori	Hämeenlinna
Iso Olkilampi	Vuorilampi-Katajaneva-Huhtalampi	Toivakka
Karhukangas	Kivineva-Karhukangas-Niinimäki-Saukkonen	Viitasaari
Kuivajärvi	Siiikaneva-Susimäki-Musturi-Kolmikoura	Juupajoki, Ruovesi
Majajärvi	Kylmämäki - Pyhä-Häkki	Saarijärvi
Pitkäjärvi	Seitseminen-Petäjäjärvi-Helvetinjärvi-Lymylampi	Ylöjärvi
Porsaanharju	Säkylänharju	Säkylä
Puukkoharju	Hötölamminneva-Pohjoisneva-Ylimmäinen	Alajärvi
Salamajärvi	Silppolanraivio-Salamajärven alue-Linjalamminkangas	Kivijärvi, Kinnula, Perho
Stormossen	Stormossen-Santalan korpi	Hanko

Taloustmetsien luonnonhoitoa toteutetaan alue-ekologisen suunnittelun ja ympäristöoppaan periaattein. Taloustmetsissä toteutetaan erityishakkuita (pienaukko-, poiminta- ja säästöpuuhakkuut) rajoitetun metsätalouden kohdealueilla. Erityishakkuiden määrää lisätään suunnitelmakaudella. Palojatkuoalueilla tehdään luonnonhoidollisia kulotuksia uudistusaloilla, joille on jätetty normaalia runsaammin säästöpuustoa. Kulotustavoitteiden saavuttamiseen kiinnitetään erityistä huomiota. Metsäisten suojelualueiden ja luontokohdekeskittymien ympäristöön jätetään säästöpuita ympäristöoppaan mukaisesti. Erikoishakkuilla sekä uudistusalojen ja harvennushakkuiden säästöpuustolla voidaan lisätä metsiköiden kerroksellisuutta ja turvata vanhojen puuyksilöiden säilyminen metsiköiden eri kehitysvaiheissa. Kosteikkoelinympäristöjen hoitoa (REAH) jatketaan. Korpien, lettojen ja puustoisten luhtien suojelun tilasta tekeillä olevan selvityksen perusteella tehdään toimenpide-ehdotukset niiden tilan parantamiseksi. Paahde-elinympäristöjen kartoitusta, hoitotoimenpiteiden suunnittelua ja hoidon toteutusta jatketaan yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Toimenpiteet kirjataan paikkatietojärjestelmään seurantaa ja raportointia varten.

Luonnonvarasuunnitelmassa asetetut ekologiset tavoitteet säilyvät ennallaan. Palojatkuoalueita ylläpidetään luonnonvarasuunnitelmassa määritellyillä 16 palojatkuoalueella. Vuotuinen kulotustavoite on noin 40 hehtaaria ja metsänpolttotavoite 32 hehtaaria. Luonnonhoidollisia kulotuksia kohdistetaan erityisesti luonnonsuojelualueiden kytkeytyneisyyden ja yhtenäisyyden kannalta tärkeille alueille.

Luonnonvarasuunnitelmassa asetetusta talousmetsien luontokohteiden ja ekologisten yhteyksien korpien 150 hehtaarin ennallistamistavoitteesta on ensimmäisellä viisi-vuotiskaudella toteutettu yhteensä 40 hehtaaria. Tavoitteen mukainen ennallistaminen toteutetaan LVS-kauden loppuun mennessä. Ennallistaminen suunnitellaan metsätalouden ja luontopalvelujen yhteistyönä.

Evon ja Teijon retkeilyalueiden luontoinventointeja täydennetään METSO:n luonnontieteellisten valintaperusteiden pohjalta ja alueille laaditaan uudet hoito- ja käyttösuunnitelmat vuosina 2009–2010. Suunnitelmakaudella käynnistetään retkeilyalueiden kehittämisstrategioiden tarkastelu ja kehittämisohjelman laadinta.

Metsäntutkimuslaitokselta metsätalouden hallintaan siirtyneille maille tehdään alue-ekologinen tarkastelu ja luontoarvojen inventointi. Tutkimusmetsissä tarkastelu tehdään yhteistyössä Metlan kanssa.

5.3 Virkistyskäyttö ja luontomatkailu

Virkistys- ja luontomatkailukäytön edellytyksiä kehitetään kysynnän kannalta keskeisimmillä aluekokonaisuuksilla, joita ovat pääkaupunkiseudun viherkehä, Saaristomeri, Tammisaaren-Hankoniemen rannikko ja saaristo, Teijo, Kuhankuonon suoma, Kanta-Häme, Päijänne, Puurijärvi-Isosuo, Seitsemisen-Helvetinjärvi, Lauhanvuori-Hämeen kangas, Merenkurkku ja Salamajärvi-Pyhä-Häkki. Alueen luontokeskuksia kehitetään luonnonharrastustoiminnan ja ympäristökasvatuksen keskuksina. Luontoon.fi- ja retkikartta.fi-sivustoilla tarjotaan ajantasaista tietoa alueisiin liittyvistä palveluista, reiteistä ja rakenteista.

Kuva 2. Virkistys- ja luontomatkailun aluekokonaisuudet.

Nuusion kansallispuiston yhteyteen perustetaan Nuuksiokeskus kansainvälisesti kiinnostavaksi ikkunaksi Suomen luontoon ja luontomatkailuun. Rakennuttaminen on ajoitettu vuosille 2010–11, ja siitä vastaavat Metsähallituksen lisäksi Espoon kaupunki ja Solvalla Utbildning Ab. Metsähallitus vastaa keskuksen toiminnasta.

Evon retkeilyalueen kupeeseen Hämeenlinnaan perustetaan valtakunnallinen nuorisoleirikeskus yhteistyössä Suomen Partiolaisten kanssa. Sadan hehtaarin laajuinen alue on avoin kaikille telttaleiritoimintaa järjestäville tahoille. Rakennelmat valmistuvat 2010.

Luontomatkailua harjoitetaan suojelualueilla Metsähallituksen kestävän luontomatkailun periaatteiden mukaisesti. Matkailukäytön edellytyksiä parannetaan yhä tiiviimmässä yhteistyössä matkailusektorin toimijoiden kanssa. Luontomatkailun kannalta merkittäville aluekokonaisuuksille laaditaan luontomatkailusuunnitelmat. Alueita hyödyntävien matkailuyrittäjien kanssa pyritään kattavasti yhteistyösopimuksiin.

Perustettavista uusista suojelumetsistä virkistyskäytön ja luontomatkailun edellytyksiä parantavat erityisesti Pääjängteen rantakohteet (mm. Palstonvuori, Kiviönniemi), virkistysmetsiin sijoittuvat alueet (Riuttaskorpi, Pukala, Sälttöö) sekä kansallispuistojen yhteyteen perustettavat alueet (Seitseminen, Liesjärvi).

5.4 Metsästys ja kalastus

Riistahallinnossa mahdolliset tapahtuvat muutokset pyritään toteuttamaan siten, että valtion alueiden tarjoamien metsästyks- ja kalastusmahdollisuudet säilyvät ennallaan. Metsähallitus pyrkii toimillaan edesauttamaan suomalaista eräkulttuuria ja on erityisesti mukana nuorisolle suunnatuissa erätapahtumissa ja -koulutuksissa.

Metsästyslupien hakeminen helpottuu uuden LUPAHAKU -järjestelmän myötä. Jatkossa niin hirven kuin pienriistankin metsästysluvat voi hakea suoraan internetin kautta ja osan lyhytaikaisista luvista voi hankkia myös matkapuhelimella.

Riistan elinympäristöjen aktiivinen hoito -projektissa aloitettu toiminta jatkuu tulosalueiden yhteistyönä. Toimintaa tehostetaan tiivistämällä tulosalueiden välistä yhteistyötä entisestään. Kitu- ja joutomaiden riistan elinympäristöjen kunnostuskohteiden suunnittelu ja toteuttaminen voidaan integroida entistä paremmin metsätalouden korjuu- ja kunnostusohjelmien prosesseihin. Tuottavuutta parannetaan ketjuttamalla työmaita niin, että samalla käynnillä voidaan tehdä kunnostusohjelmia ja elinympäristöjen kunnostamisia. Metsätalouden suunnittelijoiden kouluttaminen kitu- ja joutomaa-alueiden hyödyntämiseen riistan elinympäristöjen kehittämiskohteena lisää toiminnan vaikuttavuutta jatkossa.

Vuoden 2009 alussa hyväksytyn Metsähallituksen kalastuksen toimintasuunnitelman mukaisesti jatketaan virkistyskalastuspaikkojen kehittämistä nykyisen lukumäärän pohjalta. Talouskalastusvesien osalta panostetaan luontaisten kalakantojen elinolojen parantamiseen yhdessä muun vesienhoidon, kuten poikasistutusten, kanssa. Metsähallitus on osaltaan mukana Keski-Suomen järvitaimenhankkeessa sekä aloitamme jokirapukannan elvyttämisprojektin yhteistyössä Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen kanssa Salamajärven kansallispuiston alueella.

5.5 Kulttuuriperintö

Valtion maiden kulttuuriperintö inventoidaan vuoteen 2016 mennessä. Metsätalouden ja luontopalveluiden inventointeihin etsitään synergiahyötyjä kustannustehokkuuden lisäämiseksi.

Luontopalvelut otti käyttöön vuonna 2008 kehitetyn suojelualueiden kulttuuriperintöinventointimenetelmän ja toteuttaa inventointeja suojelualueilla. Inventoinnit kohdennetaan tarpeen mukaan tärkeimmille kohteille mm. hoito- ja käyttösuunnittelun perusteella.

Evon retkeilyalueella tehtiin vuonna 2008 metsätalouden pilottiprojekti, josta saatiin perustietoa kulttuuriperintöinventoinnin vaatimasta resurssitarpeesta. Vuoden 2009 aikana toteutetaan kulttuuriperintökohteiden inventoinnin valmisteluprojekti, jonka pohjalta voidaan tehdä johtopäätöksiä valtion- ja yksityismaiden kulttuuriperinnön jatkoinventoinneista.

Metsähallituksen hallinnassa on lukuisia kulttuurihistoriallisesti arvokkaita rakennuksia ja rakenteita. Luontopalvelut ylläpitävät kahta kesäaikaisin aktiivisesti toimivaa perinnetilaa, Liesjärven kansallispuistossa Korteniemeä ja Seitsemisessä Koveroa. Muissa kohteissa järjestetään teemapäiviä ja tapahtumia, jotka vaihtelevat vuosittain.

5.6 Metsätalous

Puuraaka-aineen kasvavaan tarpeeseen vastataan tehostamalla puuntuotantoa ja lisäämällä puun myyntimääriä. Metsiä käsitellään vuonna 2007 käyttöön otettujen metsänhoito-ohjeiden mukaisesti. Hakkuusuunnite on 810 000 m³ vuodessa. Hakkuusuunnitteen laskenta on esitetty liitteessä 6. Suunnitetta vastaavat pinta-alatavoitteet ovat uudistushakkuissa 2 700 hehtaaria ja kasvatushakkuissa 4 600 hehtaaria. Uusien metsänhoito-ohjeiden käyttöönotto ja talousmetsien määrän lisäys sekä metsien ikärakenteen kehitys mahdollistavat luonnonvarasuunnitelmaa laadittaessa ennustettua korkeamman hakkuumäärän. Laskelmissa on otettu huomioon hakkuita alentavina tekijöinä luonnonsuojelualueverkon kytkeytyvyyttä lisäävät toimet sekä vesistöjen suojavyöhykkeiden ja pienten metsäisten suojelualueiden reunametsien vaikutus. Myös tehdyt suojelumetsäpäätökset ja Metlalta siirtyneiden maiden alue-ekologisen tarkastelun vaikutus on otettu huomioon. Vertailulaskelmien mukaan ilman näitä ja muita suunnitteita alentavia rartkaisuja, kuten ympäristöoppaan toteuttaminen ja alue-ekologinen suunnittelu, hakkuusuunnite olisi 1 145 000 m³ vuodessa.

Rajoituksista ja pitkän aikavälin kestävyysvaatimuksista johtuen osaa metsistä ei uudisteta koskaan tai kiertoajat ovat pitkiä. Tämä johtaa keskimäärin pidempiin kiertoaikoihin kuin mitä uudet metsänhoito-ohjeet mahdollistaisivat.

Metsätalouden kannattavuutta parannetaan määrittämällä kasvatushakkuiden ja kunnostusojitusten (noin 330 km/1 320 ha vuodessa) ajankohta ja tarve ensisijaisesti kokonaistaloudellisen kannattavuuden perusteella. Lisäksi panostetaan lannoitukseen (noin 2 000 ha/v), taimikonhoitoon (noin 3 800 ha/v) sekä metsäteiden peruskorjaukseen ja kunnossapitoon.

Metsätalouden vesiensuojeluun kiinnitetään erityishuomio. Kunnostusojituksen suunnittelun avuksi vuonna 2008 käyttöön otetulla RL-Gis paikkatietosovelluksella tehdään vesiensuojeluanalyysjä, jotka parantavat suunnittelun laatua ja helpottavat vesiensuojelullisesti kriittisten kohtien paikallistamista. Sovelluksen käyttöaluetta kehitetään myös uudistushakkuiden ja maanmuokkauksen vesiensuojeluun.

Kunnostusojituksen määrän väheneminen noin puoleen alkujaksosta parantaa myös osaltaan vesiensuojelun tasoa.

Energiapuun myyntiä lisätään puun jalostusaste korkeana säilyttäen.

5.7 Maakauppa ja kaavoitus

Metsähallituksen tehtävänä on etsiä keinoja maaomaisuuden tuottavuuden lisäämiseen. Laatumaa-vetoinen Metsähallituksen liiketoiminnan maaomaisuuden kartoitustyö on maankäyttöä tehostava hanke. Eräät valtionmaan osat ovat tuottavampia muussa käytössä kuin metsätalouksikäytössä kuten esim. asuin- liike- tai teollisuusrakentamisessa, loma-asumisessa, matkailurakentamisessa tai energiantuotannossa. Kehittyvien taajamien läheisyydessä olevien alueiden eri maankäyttöpaineet tulevat korostumaan jatkuvasti. Näiden alueiden tuottavuutta pyritään parantamaan mm. kaavoittamalla. Kaavoituksessa huolehditaan samalla tärkeiden luonto- ja virkistysarvojen säilyttäminen. Laatumaa laatii suunnitelman kiinteistörakenteen parantamiseksi.

Laatumaa hankkii käytettävissä olevalla investointimäärärahalla tulosalueiden tai tytäryhtiöiden toimeksiannosta liiketoimintaan sopivia alueita. Eniten ostetaan metsätalouksmaita, mutta myös muita liiketoimintaan sopivia alueita voidaan ostaa. Vastaavasti Laatumaa myy metsätalouden toimeksiannosta lähinnä metsätalouden harjoittamiseen huonosti soveltuvia alueita. Myytävät alueet ovat pääsääntöisesti erillisiä palstoja, pieniä yksityismaiden keskellä sijaitsevia metsäalueita, rakennettuja kiinteistöjä, peltoja tai muita erityisarvoa omaavia kohteita. Metsätalouksmaiden vaihdoilla pyritään parantamaan Metsähallituksen käytössä olevien kiinteistöjen sijaintia ja soveltuvuutta liiketoimintaan. Laatumaa myy myös Metsähallitukselle tarpeettomia rakennuksia.

Talouksmetsiä hankitaan vuosittain metsätalouden investointipäätösten mukaisesti. Metsämaan oston tarkoituksena on korvata metsätaloukskäytöstä poistuneita alueita ja siten turvata osaltaan metsätalouden harjoittamisen edellytykset.

Kaavoitusta jatketaan vuonna 2008 hyväksytyjen Metsähallituksen maiden kaavoitusperiaatteiden mukaisesti. Kaavoitusperiaatteet on laadittu yhteistyössä ympäristö- ja maa- ja metsätalouksministeriön kanssa. Kaavoituksella sovitetaan yhteen yhteiskunnalliset velvoitteet ja tuloksellinen toiminta. Kaavoituksessa varmistetaan, että seudulliset ja valtakunnalliset luonnonsuojelu- ja virkistysarvot, kulttuuriarvot sekä jokamieskäytön mahdollisuudet otetaan korostetusti huomioon valtion mailla.

Ranta-alueilla lomatonttien kaavoittamista ja kauppaa jatketaan valtio-omistajan määrittelemien tavoitteiden ja reunaehtojen mukaisesti.

Metsähallituksen hallinnassa olevaa rantaviivaa on Länsi-Suomen alueella noin 4 760 km. Ranta-alueilta on myyty tai vuokrattu vuoden 2008 loppuun mennessä noin 1 100 rantarakennuspaikkaa ja arviolta noin 1 000 rantarakennuspaikkaa olisi vielä osoitettavissa ja toteutettavissa tämän hetken ranta-alueita ohjaavan lainsäädännön ja ohjeistuksen avulla. Metsähallituksen hallinnassa olevilla rannoilla voisi Länsi-Suomessa olla tulevaisuudessa yhteensä noin 2 100 rantarakennuspaikkaa. Jos yhden rantarakennuspaikan katsotaan käyttävän noin 100 metriä rantaviivaa, käyttäisi rantarakentaminen noin 210 km (4,4 %) Länsi-Suomen rantaviivasta, ja loput rannoista säilyisivät vapaina.

Tuulivoiman mahdollisuuksia Metsähallituksen hallinnassa olevilla maa- ja merialueilla selvitetään yhteistyössä kuntien ja tuulivoima-asiantuntijoiden kanssa. Alueet sijoitetaan maakuntakaavoituksessa varatuille alueille. Puolustusvoimat otetaan mukaan tuulivoiman käytön selvitystyöhön.

Valtioneuvoston periaatepäätös Itämeren suojeleohjelmasta vuodelta 2002 sisältää Itämeren kestäväen käytön edistämiseksi suunnattuja toimenpiteitä, mm koko Suomen rannikkoalueet kattavan merihiekan ja kiviainesten ottosuunnitelman laadinnan toiminnasta aiheutuvien haittojen hallitsemiseksi. Osana Itämeren suojeleohjelmaa toteutetaan valtakunnallista vedenalaisen meriluonnon monimuotoisuuden inventointiohjelmaa (VELMU). Metsähallitus osallistuu työhön omalla merialueiden inventointiohjelmalla (MERLIN). Mahdollisissa ottokohteissa on käytettävä ympäristöä säästävää ja kehittyntä tekniikkaa. Metsähallitus tarjoaa ottomahdollisuuksia kaikille alan toimijoille. Toistaiseksi pääpaino on tutkimusluvissa. Varsinaiset ottoalueet on inventoitava ja suunniteltava niin, että ympäristö-, luonnonsuojelu- ja virkistysnäkökohdat otetaan riittävästi huomioon.

5.8 Maa-ainestoiminnot

Maa-ainesvarojen tutkimiseen ja maa-ainesten ottamiseen osoitetaan kysynnän mukaan alueita ympäristönäkökohdat korostetusti huomioon ottaen. Valtion mailta otetut maa-ainekset myydään asiakkaille maa-ainesliiketoimintaa harjoittavien yritysten kautta. Maa-aineksia otetaan myös omaan käyttöön.

5.9 Vuorovaikutus ja yhteistyö

Yhteistyöryhmälle järjestetään seurantakokous, jossa kerrotaan toimintaohjelmasta ja sen toteuttamisesta. Sidosryhmien informoidaan jatkossa vuosittain luonnonvarasuunnitelmaan liittyvistä ajankohtaisista aiheista ja suunnitelman toteuttamisesta. Metsähallitus jatkaa vuorovaikutteista toimintatapaansa.

6.

Lausunnot

Välitarkastuksen tekstiluonnos lähetettiin lausuttavaksi yhteistyöryhmään kuuluneille ja muille sidosryhmille, yhteensä 104 taholle. Luonnoksesta annettiin 32 lausuntoa 43 lausujataholta. Osa lausunnoista oli useamman sidosryhmän yhteisesti antama. Lausunnot ja niihin annetut vastineet on käsitelty liitteessä 8.

Lausunnot on palautteensa perusteella jaettu taulukossa 2 neljään luokkaan. Pääosa maakuntien liitoista, kunnista ja metsäorganisaatioista pitivät välitarkastusta hyvin laadittuna tai niillä ei ollut siihen huomautettavaa. Puolustusvoimien organisaatioilla ei ollut huomautettavaa. Ympäristökeskukset, luontojärjestöt, metsästäjien järjestöt, Metsäntutkimuslaitos sekä Suomen Latu antoivat kritiikkiä suunnitelmasta.

Taulukko 2. Lausuntojen jakautuminen luokkiin palautteensa perusteella.

Lausunnon tyyppi	Kappaletta
Välitarkastus hyvin laadittu tai ei huomautettavaa	14
Täydentävän ehdotuksen sisältävä	5
Joitakin kriittisiä muutosesityksiä sisältävä	5
Useita kriittisiä muutosesityksiä sisältävä	8

7.

Suunnitelman seuranta

Suunnitelmaa seurataan viiden vuoden jaksoissa tässä luetelluilla seurantamittareilla. Maiden jakautuminen eri käyttömuotoihin tullaan esittämään metsätalouden maankäyttö-raportoinnin mukaisella luokittelulla. Tämä aiheuttaa muutoksia pinta-aloissa luokkien välillä.

Maa- ja vesialueiden käytön kehitys

- kokonaispinta-alan maankäyttö (talouskäyttö (talouskäyttö, rajoitettu käyttö ja käytön ulkopuoliset alueet), suojelukäyttö, virkistyskäyttö, muu käyttö ja vedet) K

Metsävarojen kehitys

- ikäluokka- ja kehitysluokkajakauma eri tarkoituksiin K
- puulajivaltaisuudet eri tarkoituksissa K
- kokonais- ja keskitilavuudet eri tarkoituksissa puulajeittain K
- kasvu maankäyttömuodoittain K
- ojitustilanne K

Ekologisen verkoston laajuus ja edustavuus

- laajuutta seurataan maa- ja vesialueiden käytön kehityksen mittarissa K
- talouskäytön ulkopuolelle rajattujen yli 100-vuotiaiden metsien/korpien pinta-ala K

Uhanalaiset lajit ja metsien monimuotoisuus

- vanhojen (yli 100v.) metsien osuus T
- lehtipuuston osuus kokonaistilavuudesta ja lehtipuuvaitaisten metsien osuus T
- kulutus ja metsän poltot T
- lahoppuun määrä suojelualueilla, säästöpuuston ja lahoppuun määrä talousmetsissä K
- osa-alueittainen metsien rakenteen kehittyminen T

Ennallistaminen ja luonnonhoito

- ennallistettujen soiden ja metsien pinta-ala T
- kulotettujen alueiden ja poltettujen metsien pinta-ala T

Virkistys- ja matkailukäytön tavoitteet

- suojelu- ja virkistysalueiden kävijämäärä K
- varttuneiden metsien (yli 60-vuotiaiden) määrä ja osuus virkistyskäytössä olevilla alueilla (kansallispuistot, retkeilyalueet, virkistysmetsät ja virkistysen ae-kohteet) K
- metsästysalueiden pinta-ala (vuokra-alueet/lupa-alueet) T
- myytyjen metsästys- ja kalastuslupien määrä (erikseen) K
- matkailuyrittäjäsopimusten lukumäärä K
- metson soidinpaikkojen lukumäärä K
- palveluvarustuksen määrän kehitys K

Taloudelliset tavoitteet

- hakkuumäärä T
- liiketoimintojen tulos K

Yhteiskunnalliset tavoitteet

- liikevaihto K
- henkilötyövuodet K

Maanjalostuksen tavoitteet

- myydyt tontit T
- myyty maa-aines ja merihiekka K

T=tavoite asetettu, K=kehitystä seurataan

Projektiorganisaatio:

Ohjausryhmä:

Heikki Savolainen	Metsätalous, ohjausryhmän puheenjohtaja
Veikko Hiltunen	Metsätalous, luonnonvarasuunnittelun asiantuntija
Stig Johansson	Luontopalvelut (Seppo Manninen, varahenkilö)
Ahti Paavonen	Laatunmaa
Taimi Rovanen	Villi Pohjola

Projektiryhmä

Niklas Björkqvist	Metsätalous, projektipäällikkö
Panu Kuokkanen	Luontopalvelut
Antti Maukonen	Metsätalous
Jani Viisanen	Laatunmaa

Tukihenkilöt

Sirkku Heikkinen	Taitto
Sari Hiltunen	Viestintä
Jari Jämsä	Metsätalous, hakkuulaskelmat
Jyrki Määttä	Palvelukeskus, kartta-aineistot
Paula Siitonen	Tmi Paula Siitonen, TKK, Helsingin yliopisto, fasilitaattori
Hanna Soinne	Metsätalous, tietokanta-aineistot

Yhteistyöryhmä

Tapani Tasanen	Seinäjoen ammattikorkeakoulu, yhteistyöryhmän puheenjohtaja
Kirsti Alanko	Puolustusvoimat, Etelä-Suomen huoltorykmentti
Seppo Alkula	Metsähallitus, henkilöstö
Ari Eini	Metsäkeskus Keski-Suomi
Martti Kettunen	UPM-Metsä
Reima Laaja	Satakunnan riistanhoitopiiri
Janne Levula	Helsingin yliopisto, Hyytiälän metsäasema
Olli Mattila	Lounais-Suomen ympäristökeskus
Leena Pitkänen	Kehittämiskeskus Oy Häme
Olli Ristaniemi	Keski-Suomen liitto (Reima Väливаara, varahenkilö)
Jukka Ruuhijärvi	Etelä-Hämeen luonnonsuojelupiiri
Markku Saarinen	Metsäntutkimuslaitos, Parkano
Anne Savola	Satakuntaliitto
Matti Sipponen	Keski-Suomen TE-keskus
Risto Sulkava	Suomen luonnonsuojeluliitto
Jarkko Tuominen	Kuljetusliike Juhani Tuominen Oy
Mikko Välikoski	Metsäliitto (Hannu Pirinen, varahenkilö)

Liite 2.

Mittariarvot ja alkujakson toiminnan arviointi niiden perusteella

Maa- ja vesialueiden käytön kehitys

Nykytilan kuvaus perustuu tietojärjestelmässä 31.12.2008 olleisiin luonnonvara-tietoihin. Välitarkastusta varten ei tehty erillisiä maastoinventointeja. Kuvioaineiston maastotarkastusten ikä metsämaalla on keskimäärin 6 vuotta metsätalousalueilla ja 8 vuotta luontopalveluiden alueilla. Maastotarkastuksesta nykyhetkeen puustotietoja kasvatetaan MELAn kasvumalleilla. Luonnonvarasuunnitelman laatimista varten 2004 vertailtiin kuvioaineiston keskeisiä tunnuksia valtakunnan metsien inventoinnin tuloksiin. Silloisen vertailun perusteella Metsähallituksen aineistot soveltuvat hyvin suunnitelman tietopohjaksi.

Kokonaismaa-ala on kasvanut 39 000 ha (8 %). Maa-alaa ovat lisänneet Metlan ja MTT:n maiden siirto, suojelualueiden hankinta valtiolle ja talousmetsien ostot. Metsätalouden maa-ala on kasvanut 7 600 ha (3 %). Suurin osa lisäyksestä on tapahtunut rajoitetun käytön ja käytön ulkopuolisessa alassa. Talouskäytön metsämaan ala on kasvanut 1 900 ha (1 %), mutta kun muiden pääryhmien pinta-ala on pienentynyt tässä luokassa, niin talouskäytön kokonaismaa-ala on pysynyt ennallaan. Metsätalouden rajoitetun käytön ala kasvoi 3 600 ha (12 %) pääasiassa Metlan tutkimusmetsien siirrosta johtuen. Metsätalouden käytön ulkopuolinen ala kasvoi 3 700 ha (17 %). Sitä ovat kasvattaneet ekologisen verkoston laajentaminen, alue-ekologisen suunnittelun tarkentuminen ja hallintaan tulleille alueille määritellyt toiminnan ulkopuoliset kuviot. (Taulukko 3).

Luonnonsuojelukäytössä oleva ala kasvoi 32 000 ha (22 %). Lisäys koostui pääosin luonnonvarasuunnitelman suojelumetsäpäätöksistä, suojeluohjelmien toteuttamisesta, valtiolle ostetuista METSO-kohteista ja Metlalta siirtyneistä suojelualueista. Virkistysmetsien ala on supistunut 3 400 ha virkistysmetsien tarkemman kohdentamisen ja paikkatietoaineiston tarkentumisesta johtuen. Muun käytön ala on kasvanut 2 800 ha (35 %). (Taulukko 3).

Taulukko 3. Maa- ja vesialueiden käytön kehitys.

Käyttömuoto	Maa-ala, ha			Vedet, ha		
	2003	2008	muutos	2005	2008	muutos
Metsätalous	298 500	306 100	7 600	6 700	11 200	4 500
<i>talouskäyttö</i>	246 800	247 000	200			
<i>rajoitettu käyttö</i>	30 300	34 000	3 700			
<i>käytön ulkopuolinen</i>	21 400	25 100	3 700			
Luonnonsuojelu	146 800	178 800	32 000	2 014 400	2 014 700	300
Virkistyskäyttö	16 900	13 500	-3 400	2 000	1 100	- 900
Muu käyttö	7 900	10 700	2 800	6 100	7 600	1 500
Yhteensä	470 100	509 000	38 900	2 029 200	2 034 600	5 400

Metsätalouden rajoitetun käytön alueet koostuvat mm. ympäristöarvometsistä, maisema- ja riista-alueista. Metsätalouden käytön ulkopuolisiin alueisiin sisältyy mm. luontokohteet ja ekologiset yhteydet. Virkistyskäytön alueet käsittävät retkeilyalueet, virkistysmetsät ja kaavojen virkistysalueet. Muun käytön alueisiin kuuluu mm. kaa-va- ja vuokra-alueita. Puolustusvoimien harjoitusalueet ovat luokassa "talouskäyttö".

Eri käyttömuotojen jakautuminen pääryhmiin vuoden 2008 lopussa on esitetty taulukossa 4.

Taulukko 4. Metsähallituksen maiden jakautuminen eri käyttömuotoihin vuoden 2008 lopussa.

	Pääryhmä, ha				Yhteensä
	Metsämaa	Kitumaa	Joutomaa	Muut	
Metsätalous	270 500	16 100	10 300	9 100	306 100
<i>talouskäyttö</i>	227 500	9 400	3 100	7 000	247 000
<i>rajoitettu käyttö</i>	31 000	800	300	1 800	34 000
<i>käytön ulkopuolinen</i>	12 000	5 900	6 900	300	25 100
Luonnonsuojelu	92 200	25 300	59 900	1 400	178 800
Virkistyskäyttö	12 200	500	300	500	13 500
Muu käyttö	6 800	200	300	3 300	10 700
Yhteensä	381 700	42 200	70 800	14 300	509 000

Metsävarojen kehitys

Varttuneiden ja vanhojen metsien osuus on kasvanut (taulukot 5 ja 6). Sarakkeessa "Kaikki" on metsätalouden, suojelun ja virkistyskäytön käyttömuotojen lisäksi mukana muu käyttö.

Taulukko 5. Ikäluokkajakauma, pinta-ala ha.

	Metsätalous		Suojelu		Virkistys		Kaikki	
	2003	2008	2003	2008	2003	2008	2003	2008
0-20	58 300	55 500	5 600	4 700	3 100	2 000	68 000	63 400
20-60	133 900	140 200	24 400	32 300	7 900	6 700	169 100	183 300
60-100	57 400	63 100	18 600	25 500	2 200	2 100	78 600	91 700
>100	12 100	11 800	24 000	29 600	2 100	1 400	38 400	43 200

Taulukko 6. Kehitysluokkajakauma, pinta-ala ha.

	Metsätalous		Suojelu		Virkistys		Kaikki	
	2003	2008	2003	2008	2003	2008	2003	2008
Uudistusala tai taimikko	68 900	62 800	10 100	10 600	3 700	2 200	83 600	76 800
Nuori kasvatusmetsä	104 400	95 800	19 200	23 600	5 900	4 400	130 800	125 700
Varttunut kasvatusmetsä	71 100	86 700	16 100	23 800	3 400	3 500	92 600	116 400
Uudistuskypsä metsä	17 200	25 300	27 200	34 200	2 400	2 100	47 100	62 800

Puulajivaltaisuusjakaumassa ei ole tapahtunut merkittävää muutosta. Metsät ovat mäntyvaltaisia, niiden osuus on 75 %. Kuusivaltaisten metsien osuus on kasvanut erityisesti taimikoissa (taulukko 7).

Taulukko 7. Puulajivaltaisuus, pinta-ala ha.

	Metsätalous		Suojelu		Virkistys		Kaikki	
	2003	2008	2003	2008	2003	2008	2003	2008
Mänty	199 600	208 300	50 200	59 700	10 200	8 300	263 500	281 400
Kuusi	34 400	43 400	15 500	23 100	3 300	3 000	53 700	70 600
Koivu	12 500	11 600	5 100	7 200	1 100	800	18 900	19 900
Muu	1 400	1 600	800	1 600	200	100	2 500	3 400
Uudistusala	13 900	5 500	1 000	600	600	100	15 700	6 400

Puuston kokonaistilavuus on lisääntynyt 10,1 milj. m³ (23 %) ja on 53 milj. m³ (taulukko 8). Lisäys johtuu pinta-alan lisäyksestä ja puuston kasvua pienemmästä kokonaispoistumasta (hakkuu- ja luonnonpoistuma). Metsätalouden mailla puuston määrä on kasvanut 4,8 milj. m³ (17 %) ja suojelualueilla 5,2 milj. m³ (40 %).

Taulukko 8. Kokonaistilavuus puulajeittain 1 000 m³.

	Metsätalous		Suojelu		Virkistys		Kaikki	
	2003	2008	2003	2008	2003	2008	2003	2008
Mänty	19 690	22 950	7 130	9 410	1 220	1 120	28 360	34 070
Kuusi	4 900	5 760	4 080	5 890	620	500	9 660	12 320
Koivu	2 770	3 310	1 520	2 290	240	220	4 570	5 900
Muu	230	340	330	650	30	30	600	1 030
Yhteensä	27 590	32 360	13 060	18 240	2 110	1 870	43 180	53 320

Puuston keskitilavuus on kasvanut jakson aikana 18 m³/ha ja on jakson lopussa 140 m³/ha (taulukko 9). Talousmetsissä lisäys on ollut 14 m³/ha, suojelualueilla 18 m³/ha ja virkistymetsissä 15 m³/ha.

Taulukko 9. Keskitilavuus puulajeittain m³/ha.

	Metsätalous		Suojelu		Virkistys		Kaikki	
	2003	2008	2003	2008	2003	2008	2003	2008
Mänty	75	85	98	102	79	91	80	89
Kuusi	19	21	56	64	41	41	27	32
Koivu	11	12	21	25	16	18	13	15
Muu	1	1	5	7	2	2	2	3
Yhteensä	105	120	180	198	138	153	122	140

Puuston kokonaiskasvu on hieman suurentunut ja on 2,0 milj. m³ vuodessa (taulukko 10). Metsätalousalueiden kokonaiskasvu oli 1,4 milj. m³ vuodessa, kasvu ylitti pois-tuman keskimäärin 0,8 milj. m³/v.

Taulukko 10. Puuston kokonaiskasvu 1 000 m³/v.

Metsätalous		Suojelu		Virkistys		Kaikki	
2003	2008	2003	2008	2003	2008	2003	2008
1 290	1 430	440	490	100	80	1 870	2 040

Soiden ojitustilanteessa muutokset ovat pieniä (taulukko 11). Ennallistettujen soiden ala on yli kaksinkertaistunut 3 200 hehtaarista 8 100 hehtaariin.

Taulukko 11. Soiden ojitustilanne, pinta-ala ha.

	Metsätalous		Suojelu		Virkistys		Kaikki	
	2003	2008	2003	2008	2003	2008	2003	2008
Ojittamaton	16 410	16 370	65 360	74 230	830	570	82 670	91 530
Ojikko	21 840	20 220	5 010	5 590	590	470	27 680	26 640
Muuttuma	60 290	61 040	5 070	5 360	2 010	1 730	67 740	68 840
Turvekangas	16 850	19 170	3 020	4 280	810	620	21 040	24 530
Ennallistettu	40	210	3 120	7 780	0	80	3 160	8 060

Ekologisen verkoston laajuus ja edustavuus

Ekologinen verkosto on jakson aikana laajentunut ja sen edustavuus on parantunut. Luonnonsuojelualueiden ja metsätalouden toiminnan ulkopuolinen yhteenlaskettu ala on kasvanut 36 000 hehtaaria (21 %) (taulukko 12).

Taulukko 12. Talouskäytön ulkopuolisen maa-alan kehitys ha.

	2003	2008
Metsämaa	81 900	104 200
Kitumaa	25 100	31 200
Joutomaa	59 300	66 800
Yhteensä	166 300	202 200

Talouskäytön ulkopuolelle rajattujen vanhojen metsien pinta-ala on kasvanut 6 500 ha (24 %) ja vastaavasti korprien määrä on kasvanut 2 900 ha (28 %) (taulukko 13).

Taulukko 13. Talouskäytön ulkopuoliset yli 100 v. metsät ja korvet, pinta-ala ha.

	> 100 v. metsät		Korvet	
	2003	2008	2003	2008
	27 300	33 800	10 200	13 100

Uhanalaiset lajit, metsien monimuotoisuus ja luonnonhoito

Suunnittelualueen yli satavuotiaiden metsien osuus on kasvanut jakson aikana koko Länsi-Suomen alueella 10,8 prosentista 11,3 prosenttiin (taulukko 14). Lounasmaalla osuuden kasvu on ollut 0,7 prosenttiyksikköä ja Suomenselällä 0,3 prosenttiyksikköä. Järvisuomessa osuus on pysynyt ennallaan. Vuodelle 2013 asetettuihin välitavoitteisiin on tässä vaiheessa päästy Järvisuomessa ja Suomenselällä. Lopulliset tavoitteet on asetettu 50 vuoden päähän.

	2003	2008	Tavoite 2013	Tavoite 2053
Lounaismaa	17,6 %	18,4 %	22 %	42 %
Järvisuomi	15,0 %	15,0 %	15 %	22 %
Suomenselkä	8,6 %	8,9 %	8 %	16 %
Länsi-Suomi yhteensä	10,8 %	11,3 %	11 %	20 %

Länsi-Suomen alueella lehtipuuston osuus talousmetsissä on kasvanut jakson aikana 0,3 prosenttiyksikköä (taulukko 15). Suurinta osuuden kasvu on ollut Lounaismaalla. Järvisuomessa ja Suomenselällä osuus on kasvanut 0,1 prosenttiyksikköä.

	2003	2008	Tavoite 2013	Tavoite 2053
Lounaismaa	15,0 %	16,3 %	15 %	16 %
Järvisuomi	12,9 %	13,0 %	13 %	14 %
Suomenselkä	9,6 %	9,7 %	10 %	11 %
Länsi-Suomi yhteensä	10,8 %	11,1 %	11 %	12 %

Talousmetsien lehtipuuvaltaisten metsien määrä on tällä hetkellä lähes Länsi-Suomen alueelle asetetussa tavoitteessa (taulukko 16). Lounasmaalla ollaan tavoitteen yläpuolella, Suomenselällä lähes tavoitteessa ja Järvisuomessa alapuolella. Jakson aikana lehtipuuvaltaisten metsien osuus talousmetsissä on vähentynyt 0,5 prosenttiyksikköä. Suurinta vähentyminen on ollut Järvisuomessa (1,2 prosenttiyksikköä), kun se Suomenselällä oli 0,4 prosenttiyksikköä. Sen sijaan Lounasmaalla lehtipuuvaltaisten metsien osuus kasvoi 0,3 prosenttiyksikköä.

Taulukko 16. Lehtipuuvältaisten metsien osuus talousmetsistä.

	2003	2008	Tavoite 2013	Tavoite 2053
Lounaismaa	9,2 %	9,5 %	9 %	9 %
Järvisuomi	8,1 %	6,9 %	8 %	8 %
Suomenselkä	4,2 %	3,8 %	4 %	4 %
Länsi-Suomi yhteensä	5,4 %	4,9 %	5 %	5 %

Kulotuksen ja metsän polton määrälle asetetusta tavoitteesta on toteutettu vajaa puolet (taulukko 17). Metsänpolttoja on tehty lähes tavoitteen mukaisesti, mutta kulotuksissa on tavoitteista jääty.

Taulukko 17. Kulotukset ja metsänpoltot.

	2003–2008, ha/v	Tavoite, ha/v
Lounaismaa	14	18
Järvisuomi	8	20
Suomenselkä	10	35
Länsi-Suomi yhteensä	32	72

Lahopuun määrä on saatu valtakunnan metsien inventoinnin aineistosta (VMI) (taulukko 18). Lahopuun määrä oli VMI 9:n mukaan metsämaalla valtion talousmetsissä 4,8 m³/ha, suojelualueilla 8,3 m³/ha ja Länsi-Suomen alueella kaikkien maanomistajien mailla suojelualueet mukaan lukien 2,4 m³/ha. Vastaavat luvut VMI 10:n mukaan ovat: suojelualueet 19,6 m³/ha, talousmetsät 6,8 m³/ha ja kaikki maanomistajat 3,2 m³/ha. Valtion talousmetsissä on kaksinkertainen määrä lahopuuta keskimääräiseen lahopuumäärään verrattuna. Säästöpuuston määrä uudistusaloilla on ollut keskimäärin 10,8 m³/ha vuosina 2004–2008. Säästöpuuston määrä on arvioitu puunkorjuun ympäristöseurannoista. Arviointi perustuu otantamittauksiin ja tehdään samalla periaatteella kuin yksityismetsissä.

Taulukko 18. Laho- ja säästöpuun määrä m³/ha.

	VMI 9	VMI 10	Säästöpuusto
Lahopuun määrä talousmetsissä	4,8	6,8	
Lahopuun määrä suojelualueilla	8,3	19,6	
Säästöpuun määrä talousmetsissä			10,8

Ennallistaminen ja luonnonhoito

Metsien ennallistamisen määrä on pysynyt vajaassa 800 hehtaarissa koko kauden ajan (taulukko 19). Soiden ennallistamis-pinta-alat ovat puolestaan vähitellen pienentyneet. Talousmetsien luontokohteiden korpia ennallistettiin kauden alkupuoliskolla 40 ha.

Taulukko 19. Ennallistaminen.

	Toteutettu 2004–2008, ha/v	Tavoite ha/v 2004–2012	Toteutettu, ha	Tavoite 2004–2008, ha
Suojelualueiden metsien ennallistaminen	666	889		
Suojelualueiden korprien ennallistaminen	717	1 111		
Talousmetsien korprien ennallistaminen			40	50

Virkistys- ja matkailukäytön tavoitteet

Suojelu- ja virkistysalueiden kävijämääriin on laskettu käynnit kansallispuistoissa ja valtion retkeilyalueilla (taulukko 20). Tarkastelujaksolla kävijämäärät ovat nousseet yli 20 %. Myös matkailuyrittäjien kiinnostus alueiden hyödyntämiseen on viime vuosina selvästi lisääntynyt, vaikka luontomatkailu onkin eteläisessä Suomessa vielä monin paikoin pienimuotoista ja kehityksensä alkuvaiheessa.

Taulukko 20. Suojelu- ja virkistysalueiden kävijämäärät.

	2004	2005	2006	2007	2008
Kävijämäärä, kpl	552 000	566 000	608 000	691 000	673 000

Virkistyskäytön alueilla varttuneiden metsien määrä sekä niiden osuus metsämaasta on kasvanut (taulukko 21). Virkistyskäytön alueisiin lasketaan kansallispuistot, retkeilyalueet, virkistysmetsät ja virkistysalue-ekologiset kohteet.

Taulukko 21. Varttuneiden metsien (>60 v.) määrä virkistyskäytössä olevilla alueilla.

	2003	2008
Varttuneet metsät virkistyskäytön alueilla, ha	25 400	27 300
Varttuneiden metsien osuus virkistyskäytön alueista, %	52 %	55 %

Metsästysalueiden pinta-ala on pysynyt lähes ennallaan, joten tavoite metsästyskäytön pinta-alan säilymisestä lähtötasolla tarkastelujaksolla on saavutettu. Tarkastelujaksolla metsästyslupamäärät ovat vaihdelleet vuosittain riistakantojen vaihtelun mukaisesti. Myy-tyjen virkistyskalastuslupien määrä on lähes kaksinkertaistunut viidessä vuodessa.

Taulukko 22. Metsästyksen ja kalastuksen mittarit.					
	2004	2005	2006	2007	2008
Metsästysalueiden pinta-ala, ha	180 468				180 695
Myytyjen metsästyslupien määrä (kausi- ja vrk.luvat), kpl	4 394	3 853	3 965	4 616	5 840
Myytyjen kalastuslupien määrä, kpl	8 469	11 530	13 505	12 085	16 618

Tiedossa olevia toimivia metson soitimia oli jakson lopussa 111 kappaletta (taulukko 23). Tarkistettavia soitimia oli 155 kappaletta. Tarkistettavat ovat soitimia, joista ei ole varmuutta soiko metso niissä.

Taulukko 23. Metson soidinpaikkojen lukumäärä.		
	2004	2008
Soidinpaikkojen lukumäärä, toimivat	124	111
Soidinpaikkojen lukumäärä, tarkastettavat	40	155

Palveluvarustuksen tietojen hallintaan käytettävän Reiska-paikkatietosovelluksen tiedot ovat saatavissa vuodesta 2006 lähtien. Suuri osa taulukossa 24 nähtävissä olevasta lisäyksestä johtuu tietokannan päivittämisestä, ei uuden palveluvarustuksen rakentamisesta. Hallinnansiirtojen seurauksena on Metlalta tullut Metsähallituksen hallintaan retkeilyrakenteita.

Taulukko 24. Palveluvarustuksen määrän kehitys.		
	2006	2008
Kämpät yms., kpl	172	191
Opasteet, kpl	1 834	2 195
Muut rakenteet, kpl	980	1 047
Retkeilyreitit, km	491	623
Luontopolut, km	118	128
Hiihtoreitit, km	33	125
Moottorikelkkaurat- ja reitit, km	161	120

Taloudelliset tavoitteet

Liiketoimintojen tuloskehitys oli hyvä erityisesti tukkipuun korkeasta myyntihinnasta johtuen (taulukko 25). Metsätalouden kannattavuutta paransivat myös mm. kasvanut leimikkovaranto, mikä mahdollisti entistä paremman myynnin- ja korjuun optimoinnin, sekä hyvä kustannuskehitys.

Taulukko 25. Taloudelliset tavoitteet.		
	2004–2008 keskim. vuodessa	Tavoite
Liiketoimintojen tulos, €/v	16 000 000	-
Hakkuumäärä, m ³	570 000	500 000
Uudistushakkuiden pinta-ala, ha	1 800	1 700
Kasvatushakkuiden pinta-ala, ha	3 200	3 400

Yhteiskunnalliset tavoitteet

Liiketoimintojen liikevaihdon trendi oli kasvava jakson aikana (taulukko 26).

Taulukko 26. Liikevaihto.						
	2004	2005	2006	2007	2008	Keskim.
Liikevaihto, 1 000 €/v	29 300	27 100	28 900	33 000	39 300	31 500

Metsätalous työllisti vuosina 2004–2008 keskimäärin 280 henkilöä, joista urakoitsijoiden osuus oli lähes puolet (taulukko 27). Luontopalvelut vastaavasti työllisti keskimäärin 180 henkilöä vuosittain. Muiden tulostoimintojen (Laatunmaa ja Villi Pohjola) lukuun ei sisälly urakoitsijoita eikä alihankkijoita.

Taulukko 27. Henkilötyövuodet.				
	2004	2008	Keskiarvo	Muutos jaksolla
<i>Metsätalous: toimihenkilöt ja metsurit</i>	173	149	153	- 14 %
<i>Metsätalous: urakoitsijat</i>	119	149	129	+ 25 %
Metsätalous yhteensä:	292	298	282	+ 2 %
<i>Luontopalvelut: oma henkilöstö</i>	147	173	161	+ 18 %
<i>Luontopalvelut: urakoitsijat</i>	20	20	20	0 %
Luontopalvelut yhteensä:	167	193	181	+ 16 %
Muut	11	17	14	+ 55 %
Henkilötyövuodet yhteensä	470	508	476	+ 8 %

Maanjalostuksen tavoitteet

Taulukko 28. Maanjalostuksen mittarit.		
	2004–2008	Tavoite
Myydyt tontit, keskim. kpl/v	64	60
Myyty maa-aineksia, milj. tonnia vuodessa	0,5-1	

Yhteistyöryhmän työpajat

Rikastavalla vuorovaikutuksella kestäviin päätöksiin ja yhteistyöhön

Paula Siitonen

Lähestymistapa

Länsi-Suomen luonnonvarasuunnittelun välitarkastuksessa yhteistyöryhmän toimintaan sovellettiin systeemistä lähestymistapaa (Siitonen ym. 2008). Järkipäisten kuten taloudellisten, yhteiskunnallisten ja ekologisten seikkojen ohella siinä kiinnitetään huomiota onnistumista ohjaaviin piileviin voimiin kuten tunteisiin, asenteisiin, arvoihin ja historioihin sekä vuorovaikutuksen tyyliin ja ajoitukseen. Tukemalla rikastavaa ajattelua ja käyttäytymistä mahdollistetaan luottamuksen ilmapiiriin syntyä ja ihmisten monipuolisuuden vapautuminen luovaan ja kestäväan yhteistyöhön. Rikastavaa vuorovaikutusta luonnehtii positiivisuus, kyselyn ja asianajon tasapaino, eri näkökulmien arvostaminen, ennakoasenteista luopuminen, aktiivinen kuuntelu ja eri ihmisten osallistuminen (Isaacs 1999; Losada 1999). Sitä edesauttaa tietoisuus itsestä osana kokonaisuutta ja pyrkimys toimia siinä rakentavasti (Siitonen & Hämäläinen 2004; Saarinen & Hämäläinen 2004).

Lähestymistavassa ihmiset ohjataan luomaan yhteinen näkemys toivotusta tulevaisuudesta sekä itsestä ja muista toimijoista osana muuttuvaa kokonaisuutta, ja pohtimaan yhdessä keinoja toivottujen hyötyjen saavuttamiseksi. Ajattelun laajentaminen alussa toivottuun tulevaisuuteen avaa uusia ajatuksia, jolloin vältetään keskustelun kaventuminen nykyisen toiminnan hienosäätöön (Gregory & Keeney 1994). Pienryhmätyöskentelyt, keskustelut ja tietoisut suunnataan tukemaan sisällöltään, järjestykseltään, kestoltaan ja kielikuviltaan rikastavaa ajattelua ja toimintaa sekä rikkomaa sitä estäviä malleja. Pienryhmien sekoittaminen mahdollistaa keskustelun erilaisina kokoonpanoina, mikä edesauttaa luovien ajatusten syntyä (Brown ym. 2005).

Menetelmää käytettiin kahdessa työpajassa. Ensimmäisessä kerrottiin menneestä kaudesta ja selvitettiin toimintaympäristön muutoksia ja niiden vaikutuksia toiminnan tavoitteisiin ja päälinjauksiin. Toisessa yhteistyöryhmä kommentoi Metsähallituksen ehdotusta toiminnan päälinjoiksi ja toimintaohjelmaksi.

Työpajojen toteutus

Valmistelupäivinä projekti- ja ohjausryhmä ja menetelmän ohjaaja (P.Siitonen) suunnittelivat ja harjoittelivat työpajat. Ensimmäisessä työpajassa yhteistyöryhmäläiset (18 henkilöä) ohjattiin neljään pöytään nimetyille paikoille. Metsähallituslaiset istuivat omilla pöydillä. Osallistujilta kysyttiin esittelykierroksella toiveet työpajasta ja prosessista. Päivän ohjelma ja prosessi esiteltiin.

Osallistujat ohjattiin pohtimaan ja kirjaamaan pöytäryhmissä toiveita valtion maista ja vesistä sekä muista toimijoista ja itsestä. Tämän jälkeen ryhmät sekoitettiin ja ohjattiin pohtimaan ja kirjaamaan toimintaympäristön muutoksia, jotka tulisi ottaa huomioon luonnonvarasuunnittelussa. Ryhmät esittelivät tulokset, jotka kirjoitettiin puhtaaksi, ryhmiteltiin ja jaettiin osallistujille. Metsähallitus kertoi luonnonvarasuunnittelun alkukauden toteutumisesta. Iltapäivällä yhteistyöryhmäläiset ohjattiin uusissa ryhmissä pohtimaan tavoitteiden ja toimintaympäristön muutosten vaikutuksia päälinjauksiin ja kirjaamaan muutosehdotukset. Ryhmät esittelivät tulokset, minä jälkeen päälinjaukset muutosehdotuksineen käytiin läpi ja täsmennettiin heijasteilla kaikkien nähdessä.

Toisessa työpajassa yhteistyöryhmäläiset (14 henkilöä) ohjattiin kolmeen pöytään nimetyille paikoille. Metsähallituslaiset istuivat omissa pöydissä. Ohjelman esittelyn jälkeen kerrattiin prosessin vaiheet ja näytettiin edellisessä työpajassa listatut tavoitteet ja toimintaympäristön muutokset. Metsähallitus esitteli ehdotuksensa toiminnan päälinjauksiksi ja toimintaohjelmaksi sekä tietoisuutta esille nousseista aiheista: Metsähallituksen strategiasta, ranta-alueiden kaavoituksesta, hakkuumäärän perusteista ja laskentamenetelmistä, puuenergiasta, luonnon virkistyskäytöstä, matkailusta ja maanaineksen otosta.

Yhteistyöryhmäläiset ohjattiin pohtimaan ryhmissä Metsähallituksen ehdottamia päälinjauksia ja toimintaohjelmaa. Päälinjaukset ja toimenpiteet oli jaettu kolmeen pöytään. Yhteistyöryhmäläisiä pyydettiin kirjaamaan muutosehdotukset kunkin pöydän päälinjauksiin ja toimenpiteisiin. Näin jatkettiin kunnes kaikki olivat käyneet jokaisessa pöydässä. Ryhmät kirjasivat ehdotuksia vuorovaikutuksen kehittämiseksi. Metsähallituslaiset antoivat tarvittaessa lisätietoa. Lopuksi ryhmät esittivät tulokset. Niihin täydennettiin heijasteilla loppukeskustelun pääkohdat. Työpajojen jälkeen osallistujilta pyydettiin palautetta sisällöstä ja toteutuksesta sekä parannusehdotuksia. Työpajojen toteuttajat arvioivat syntyneitä ja syntyneitä jääneitä.

Tulokset

Työpajoilta ja prosessilta toivottiin rakentavaa, rehellistä ja avointa keskustelua ja yhteistyötä sekä erilaisten tavoitteiden onnistunutta ja kestävästä yhteensovittamisesta. Huoli kansallisomaisuuden vaalimisesta, työn jatkumisesta sekä luonnonarvojen säilymisestä nousi esille jo esittelykierroksella. Valtion mailta ja vesiltä toivottiin elintasoja ja elämisen tasoa: moniarvoisuutta, eri käyttömuotojen kestävästä yhteensovittamisesta. Monimuotoisuuden toivottiin säilyvän ja hiilivarantojen lisääntyvän. Kansallispuistot nähtiin suojelun runkona. Suojelualueiden hoidon, kytkeytyvyyden ja suojelun vaikuttavuuden toivottiin parantuvan. Työn ja toimeentulon toivottiin jatkuvan ja puuta olevan saatavilla. Valtion maiden, vesien ja rantojen haluttiin turvaavan vapaan virkistyskäytön jokamiehelle. Tonttien myyntiin kaivattiin harkintaa. Uusiutuvan energian roolin nähtiin kasvavan. Valtion maiden erityiskäytön toivottiin jatkuvan ja pohdittiin alueiden brändäystä.

Muilta toimijoilta ja itseltä kaivattiin rakentavaa vuorovaikutusta ja yhteistyötä, erilaisten näkemysten yhteensovittamista ja lisää vuorovaikutusta organisaatioiden välillä sekä näkemyksiä matkailun painopistealueisiin.

Toimintaympäristön muutoksista nousivat esille: (1) Maailmantalouden ennakoimattomuus, mm. puumarkkinoiden heilahtelu, muutokset maa-aineksen otossa ja virkistyskäytön taloudellisen merkityksen muutos; (2) Luonnonympäristön ja ilmaston muutokset sekä näihin liittyen vesistön suojeleminen, metsien kasvu, suurpetokysymykset ja uusiutuvan energian mahdollisuudet; (3) Tietämyksen ja tietoisuuden lisääntyminen mm. erilaisten luontotyyppiarviointien ja kartoitusten myötä; (4) Muuttuvat strategiat (mm. KMO), ohjelmat (mm. METSO2), kaavoitusperusteet, (EU-) lainsäädäntö ja metsänhoito-ohjeet; (5) Organisaatioiden, hallinnon ja Metsähallituksen muutos; (6) Väestörakenteen muutos joka mm. ikääntymisen ja kaupungistumisen myötä vaikuttaa mm. (7) virkistyskäyttötarpeisiin. Pohdinta taloudellisen tuoton maksimoinnista vs. kansallisuusomaisuuden vaalimisesta valtioneuvoston mailla heijastaa näistä kumpuavaa (8) arvojen muutosta samalla kun (9) kehittyvä teknologian luo uusia mahdollisuuksia.

Yhteistyöryhmäläiset kannattivat virkistyskäyttöä ja luonnonsuojelua painottavan linjan jatkamista. Tarkennuksia toivottiin suojeleminen, virkistyskäytön ja hoitotoimien kohdentamiseen, suojeleminen ja ennallistamisen tavoitteisiin, maa-aineksen ottoon, ranta-kaavoitukseen, hakkuumääriin, ojitukseen ja soiden suojeleminen. Lisäsuojeleminen kohdentaminen sai kiitosta, vaikka pinta-alan riittävydestä oltiin eri mieltä. Suojeleminen verkoston tehostamista ennallistamalla ja kytkeytyneisyyttä parantamalla kannatettiin varsin yksimielisesti. Kytkeytyvyysalueista ja toimenpiteistä toivottiin lisätietoa. Tietoa kaivattiin myös talousmetsien monimuotoisuuden lisäämisen ja suojeleminen kannalta mahdollisista alueista (kokonaispinta-alasta), jotta toimintaohjelman tavoitteiden riittävyttä voitaisiin arvioida. Arvokkaille soille esitettiin suojeleminen ja soiden kunnostus- ojitukseen erityistä harkintaa. Erilaisia kartoituksia kannatettiin yksimielisesti. Luontoa ja virkistyskäyttöä häiritsevää toimintaa kuten kiviaineksen otto, moottorikelkkareitit, energiapuun korjuu ja hakkuut toivottiin varsin yksimielisesti kohdennettavaksi muualle kuin suojele- ja virkistysalueiden lähelle. 'Lähialueen' määritelmään kaivattiin täsmennystä.

Vilkasta keskustelua herätti uusien metsänkäsittelyohjeiden mukainen lyhyempi kiertoaika, joka mahdollistaa korkeamman hakkuumäärän. Lyhyemmän kiertoajan vaikutuksista esitettiin erilaisia näkemyksiä. Oltiin huolissaan mm. sen vaikutuksista maaperään sekä vanhan talousmetsävaiheen ja nuoren lehtimetsävaiheen lyhentymisen ekologisia vaikutuksista ja iäkkäiden puuyksilöiden säilymisestä. Pohdittiin voiko suunnitella kutsua suojeleminen ja virkistyskäyttöä painottavaksi, jos hakataan suurimman hakkuumahdollisuuden mukaisesti. Metsähallituksen mainittiin tarjoavan tässäkin asiassa mallin yksityismetsien omistajille. Metsätalouden toimintaedellytysten vahvistaminen hankkimalla uusia talousmetsiä sai kannatusta, kunhan metsätalouden on kestävä, mutta herätti pohdintaa onko Metsähallituksen tehtävä lisätä valtion maa-alaa.

Kannattavuuden parantamiseksi ehdotettiin maiden keskittämistä ja ristiriitaisia näkemyksiä herättänyttä lannoitusta.

Yhteistyöryhmäläiset toivoivat kansallisomaisuuden, erityisesti rantojen, säilyttämistä jokamiehen vapaina virkistysalueina, mitä pidettiin tärkeänä myös kalastajille ja matkailuyrittäjille. Yhteistyöryhmän enemmistö vastusti kaavoittamisen jatkamista nykyisten kaavoitusperiaatteiden mukaisesti vaikka ympäristö- ja virkistysnäkökohdat otettaisiinkin korostetusti huomioon. Rantojen kaavoitusperiaatteisiin kaivattiin täsmennystä. Metsähallituksen ei haluttu ottavan rantakaavoituksessa aktiivista roolia. Kansallispuistojen ja virkistysmetsien palveluvarustuksen kehittäminen sai kannatusta samoin kuin metsästyskäytössä olevan pinta-alan säilyttäminen sekä kalastuksen ja virkistyskäytön lisääminen vesialueilla. Metsästyksestä ja kalastuksesta haluttiin turhat rajoitukset pois ilman ristiriitaa suojelun kanssa. Metsähanhen tilanteeseen toivottiin tarkennusta. Väestön Etelä-Suomessa kasvaessa arveltiin laajemmalle virkistysalueelle olevan tarvetta.

Maa-ainesvarojen käytön kehittämistä markkinalähtöisesti vierastettiin, vaikka ympäristönäkökohdat otettaisiinkin korostetusti huomioon. Myös vesialueilla toivottiin ennen maa-aineksen ottoa tarkempaa luontotyyppikartoitusta. Energiapuun ja tuulivoiman lisääminen sai kannatusta, kunhan vesiensuojelu otetaan erityisesti huomioon ja suojelualueiden lähiympäristössä ei tehdä energiapuun korjuuta ja maanmuokkausta. Tuulivoiman suunnittelu tulisi tehdä yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Suojelualueiden ja nopeasti kasvavien talousmetsien todettiin toimivan hiilinieluna.

Metsähallitukselta toivottiin säännöllisempää ja tiheämpää yhteydenottoa ja aktiivista tiedottamista erityisesti luonnonvarasuunnittelusta. Lisäksi kaivattiin METSO-jatko toimien analyysiä ja johtopäätöksiä sekä karttaesitystä kaikista suojelukohteista.

Keskustelu oli työpajoissa sävyltään rakentavaa ja hengeltään positiivista. Osallistujat pitivät tilaisuuksia ilmapiiriltään, sisällöltään, kestoaltaan ja menetelmiltään hyvinä. Keskustelulle ja kysymyksille olisi toivottu enemmän aikaa. Lisäksi toivottiin kolmatta tapaamista lausuntokierroksen jälkeen.

Johtopäätökset

Kestävä luonnonvarasuunnittelu ennakoimattomasti muuttuvassa toimintaympäristössä edellyttää ketterää reagointia muutoksiin. Maailmantalouden heilahtelu, luonnonympäristön muutos, tietämyksen parantuminen käynnissä olevien kartoitusten ja tutkimusten myötä sekä uusien säädösten, strategioiden ja ohjeiden asettamat reunaehdot ja mahdollisuudet edellyttävät jatkuvaa sopeutumista. Kestävien päätösten teko epätäydellisen tiedon nojalla tarkoittaa keskeneräisyyden hyväksymistä ja herkkää tasapainoilua nopean reagoinnin ja toiminnan hidastamisen välillä.

Yhteistyöryhmän huoli tavoitteiden ajantasaisuudesta muuttuvassa toimintaympäristössä heijastaa vaikeutta sitoutua tavoitteisiin ja toimenpiteisiin, jotka saattavat jo hetken kuluttua olla vanhentuneita ja joiden moninaisia vaikutuksia on vaikea hahmottaa. Metsähallituksen haasteeksi jää selkeyttä, kuinka valittu luonnonsuojelu ja virkistyskäyttöä painottava linjaus ilmenee esimerkiksi hakkuusuunnitteessa, rantakaavoituksessa, maa-aineksen otossa, virkistyskäytössä ja luonnonsuojelussa. Miten se eroaa tilanteesta ilman tätä painotusta? Toimenpiteiden vaikuttavuuden arviointi suhteessa tavoitteisiin lisää ymmärrettävyyttä ja vähentää turhaa vastakkainasettelua. Kuinka uusien ohjeiden mukainen lyhyempi kiertoaika ja rantojen kaavoitus nykyisen käytännön mukaisesti vaikuttaa esimerkiksi luonnonsuojelun, virkistyskäytön ja tuloutustavoitteiden saavuttamiseen? Pohdinnat suojelun kohdentamisesta ja vaikuttavuudesta sekä hakkuumäärien ja talousmetsän pinta-alan yhteydestä kuvastavat myös mittarien kykyä ilmentää tavoitteita. Keskustelu valtion maista, rannoista ja vesistä vaalittavana kansallisomaisuutena jopa taloudellisen tuottavuuden kustannuksella heijastaa ehkä laajempaa arvomaailman muutosta. Huoli pitkän aikajänteen arvojen mahdollisesta menetyksestä lyhyen tähtäimen hyötyjen kustannuksella näkyy myös yhteistyöryhmän suhtautumisissa maa-aineksen ottoon.

Metsähallitus koettiin alueella tärkeänä toimijana, jopa tien näyttäjänä yksityisille maanomistajille. Metsähallituksen ratkaisulla voi olla laajempiakin vipuvaikutuksia ja takaisinkytkentöjä, esimerkiksi hyvinvointia lisäävän luonnossa liikkumisen kannustajana ja mahdollistajana. Viisaat päätökset muuttuvassa toiminta- ja tavoiteympäristössä edellyttävät rakentavaa ja tiivistä yhteistyötä sidosryhmien kanssa. Positiivinen, rakentava ilmapiiri mahdollistaa uusien ajatusten kehittelyn yhdessä ja kasvattaa luottamuspääomaa. Luottamuspääoma ilmenee luovina, kestävinä ratkaisuin ja sitoutumisena. Kestäväenä luonnonvarasuunnitteluna.

Kirjallisuus

Brown, J. Isaacs, D & the World Café Community 2005. The World Café. Shaping our futures through conversations that matters. Berrett-Koehler Publishers, Inc., San Francisco.

Gregory, R. & R.L. Keeney 1994. Creating policy alternatives using stakeholder values. *Management Science* 40(8): 1035-1048.

Isaacs, W. 1999. Dialogue and the art of thinking together. Currency, New York.

Losada, M. 1999. Complex dynamics of high performance teams. *Mathematical and computer modeling* 30:179-192.

Saarinen E., Hämäläinen R.P. 2004. Connecting engineering thinking with human sensitivity. *Systems Analysis Laboratory Research Reports* A88:9-37.

Siitonen, P., Hämäläinen R.P. 2004. From conflict management to systems intelligence in forest conservation decision making. *Systems Analysis Laboratory Research Reports* A88:199-214.

Siitonen, P., M. Tabarelli & A. Santos 2008. Enriching dynamics for the sustainable conservation of Atlantic Forests in Northeast Brazil. *Tropical Forestry Reports* 36:76-77.

Perustettavat suojelumetsät

Kohde	Kunta	Pinta-ala, hehtaaria					Yhteensä
		Metsä- maa	Kitu- maa	Jouto- maa	Muu maa	Vedet	
Syndalen	Hanko	225	2	0	7	0	234
Skinnarvik	Kemiönsaari	148	69	4	3	0	225
Upinniemi	Kirkkonummi	153	40	7	5	0	205
Sälttöö	Merikarvia	28	1	2	2	0	34
Raasi	Pöytyä	236	70	18	5	0	329
Dragsvik	Raasepori	19	0	0	0	0	19
Spjutsund	Sipoo	3	2	0	0	0	5
Urajärvi	Asikkala	127	4	0	4	0	136
Sattula	Hattula	16	0	0	0	0	17
Hälvälä	Hollola	37	0	0	2	0	38
Peiliösuo	Humppila	5	0	0	5	0	5
Nerosjärvi	Hämeenlinna	95	0	0	2	1	99
Hättilä	Hämeenlinna	76	0	0	2	0	79
Rautajärvi- Äikkäänselkä	Pälkäne	45	0	0	1	0	47
Tartlammin- suo	Tammela	20	0	0	0	0	20
Tervalammin- suo	Tammela	107	0	0	1	0	107
Pukala	Orivesi	93	1	2	2	1	98
Siikaneva	Orivesi	11	0	0	0	0	11
Musturi	Ruovesi	72	2	0	0	0	74
Ryövärin- kuoppa	Ruovesi	2	0	0	0	0	2
Lakeisnevan- kangas	Virrat	419	22	0	10	4	455
Pitkäkangas	Ylöjärvi	196	15	1	0	0	213
Hauturi	Ylöjärvi	29	3	2	0	0	34
Lirponmäki	Hankasalmi	27	0	0	1	0	27
Haukkavuori	Jyväskylä	85	1	0	2	0	87
Palstonvuori	Jyväskylä	66	1	0	1	0	68
Särkijärven metsä	Jyväskylä	8	0	0	0	0	8
Viinahotti	Jyväskylä	154	10	0	2	0	166
Varpusenniemi	Jyväskylä	40	1	1	3	0	45
Väärä-Väihä	Jämsä	29	0	0	1	0	30
Raakkipuro	Kannonkoski	176	14	10	3	0	203
Huminakangas	Kinnula	333	138	60	7	0	538
Musta Köykky	Kinnula- Pihtipudas	98	0	0	4	0	102
Kärppäjärvi	Kuhmoinen	544	1	0	22	36	604
Lehtisenneva	Saarijärvi	15	0	0	0	0	15
Vuorilammen- vuori	Toivakka	56	1	0	1	0	58
Kivineva	Viitasaari	41	1	0	0	0	42
Matosuo	Soini	6	2	1	0	0	9
Huosianmaan- kallio	Vimpeli	2	0	0	0	0	3
	Yhteensä	3 842	401	108	98	42	4491

Liite 5.

Maankäyttökohteiden hallinnan tarkistukset

Seuraavat kohteet siirretään metsätaloudelta luontopalveluiden hallintaan:

Kohde	Kunta	Pinta-ala, ha
Pohjois-Lammin rantayleiskaava; SL-alueet	Hämeenlinna	12,4
Karvianjärvi-Rastiaisjärvi rantayleiskaava; SL-alueet	Karvia	6,7
Vuosjärven, Pudasjärven, Syväjärven ym. royk; SL -alueet	Kannonkoski ym.	15,7
Vesijärven rantayleiskaava; SL-alueet	Hollola	7,9
Ylä-Keiteleen rantaosayleiskaava; SL -alueet	Viitasaari	16,5
Toivakan rantayleiskaava; SL-alueet	Toivakka	1,5
Vesilahden rantaosayleiskaava; SL-alueet	Vesilahti	8,8
Kivijärven rantayleiskaava (Kinnula); SL -alueet	Kinnula	17,7
Kurun kunnan rantaosayleiskaava; SL-alueet	Ylöjärvi	14,1
Tila Onnin Maja 6:17 (Evo)	Hämeenlinna	1,7
Rummakon hiekka-alue	Muurame	1,4
Peltolan vanha metsä (nat)	Mäntsälä	48,1
Biskopsön glo-järvet (nat)	Kemiönsaari	67,1
Matolammi-Mäntymäki (nat)	Jämsä	26,5
Häädetkeidas (nat)	Parkano	455,3

Metsävara-analyysi

Laskentamenetelmän kuvaus

Metsien hakkuumahdollisuusarviot ja puuston kehitysennusteet tuotettiin Metsäntutkimuslaitoksessa kehitetyllä puukohtaisiin malleihin perustuvalla MELA2007 -ohjelmiston metsikkösimulaattorilla. MELA -laskentaa varten muodostettiin syöttötiedot kuvioittaisen arvioinnin kasvupaikka- ja puustotietojen perusteella. Metsävaratietojen ja metsissä tehtäviä toimenpiteitä koskevien tietojen ohella ohjelmiston lähtötiedoiksi annetaan metsätaloudelle asetettavat tavoitteet sekä toiminnan rajoitteet. Hakkuutietojen lisäksi järjestelmästä saadaan metsävarojen ja metsien rakenteen kehittymistä koskevaa tietoa.

Kullekin metsämaan kuviolle tuotetaan useita sallittuja käsittely- ja kehitysvaihtoehtoja tarkastelukaudelle. Käsittely-kehitysvaihtoehtojen tuottamiseen tarvitaan metsävaratiedot ja mm. metsien kehitystä, metsien hoitoa ja käsittelyä, metsätaloustuotantoa ja tuotannon taloutta kuvaavia malleja. Tuotetuista vaihtoehdoista valitaan lineaarista optimointia käyttäen samanaikaisesti sekä koko alueen toimintaohjelma että yksittäisten metsiköiden käsittely- ja kasvatusohjelmat.

Ekologiset ja muut metsien käyttöä ohjaavat tekijät otetaan laskelmissa huomioon mm. jakamalla metsät luonteensa mukaan nk. käsittelyluokkiin. Pääasiassa käsittelyluokka määräytyy kuvion maankäyttöluokan, käyttörajoitusten ja luontokohteiden metsänkäsittelyluokan perusteella. Jokainen alue, kuvio ja kohde ovat näin sille arvokkaimmassa (pää)käytössä. Laskelman optimointivaiheessa kunkin kuvion käsittely- ja kehitysvaihtoehdoista valitaan se, joka yhdessä muille kuvioille valittujen vaihtoehtojen kanssa parhaiten toteuttaa asetetut tavoitteet. Optimoinnissa laskelmalle asetetaan kestävyuden eri ulottuvuuksien toteutumista turvaavia rajoitteita. Menetelmä on periaatteessa yksinkertainen: selvitetään mahdolliset vaihtoehdot ja valitaan niistä kokonaisuuden kannalta paras.

Länsi-Suomen luonnonvarasuunnitelman välitarkastukseen ei liittynyt varsinaista vaihtoehtotarkastelua. Tehty laskelma oli periaatteiltaan alkuperäisen luonnonvarasuunnitelman uusinta toteutettuna ajantasaisilla metsävaratiedoilla ja uusituilla metsänhoito-ohjeilla. Laskelman tarvitsemat hinta- ja kustannustiedot tarkistettiin myös ajantasalle.

Laskelman kuvaus

Laskelman metsien käsittelyt perustuivat Metsähallituksen uusittuihin (2007) metsänhoidon ohjeisiin ja Metsätalouden ympäristöoppaan suosituksiin. Metsien uudistamis- ja harvennuskriteerit olivat uusien 1.8.2006 voimaan tulleiden Tapion metsänhoitosuositusten mukaisia.

Laskelma laadittiin vuosille 2009–2039. Laskelmassa toiminnan kannattavuus (paras ratkaisu) määräytyi nettotulojen nykyarvon laskennassa käytetyn laskentakoron ja optimoinnissa sovellettujen tavoitteiden ja rajoitteiden yhteisvaikutuksena. Laskentakorkona käytettiin neljää prosenttia.

Toiminnan kestävyys laskelma-ajan kuluessa varmistettiin seuraavasti:

- kokonaiskertymät nousevat tai pysyvät samana
- nettotulot nousevat tai pysyvät samana
- talousmetsissä puuston tilavuuden on oltava laskelmakauden lopussa vähintään alkuketken tasolla
- talousmetsien puuston tuottoarvon (4 %) on oltava laskelmakauden lopussa vähintään alkuketken tasolla
- metsien rakenteen tulee säilyä vähintään ekologisille osa-alueille asetettujen tavoitteiden mukaisina. Ekologiset tavoitteet olivat samat kuin alkuperäisessä luonnonvarasuunnitelmassa ja ne koskivat lehtimetsien määrää ja lehtipuun osuutta puuston tilavuudesta talousmetsien metsämaalla sekä vanhojen (yli 100v.) metsien määrää koko Metsähallituksen alueen metsämaan pinta-alasta.

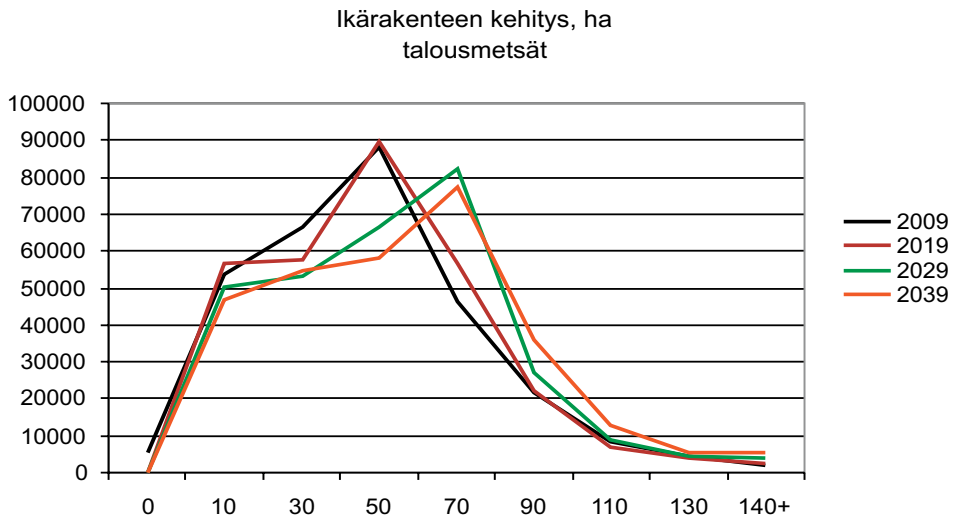
Laskentaa täydennettiin herkkyyksianalyyseillä, joissa selvitettiin

- alhaisemman kasvun tason
- korkokannan
- uudistamiskriteerien korottamisen

vaikutus tuloksiin. Näitä herkkyyksianalyysyjä käytettiin hyväksi päätettäessä lopullista toiminnan mitoitusta.

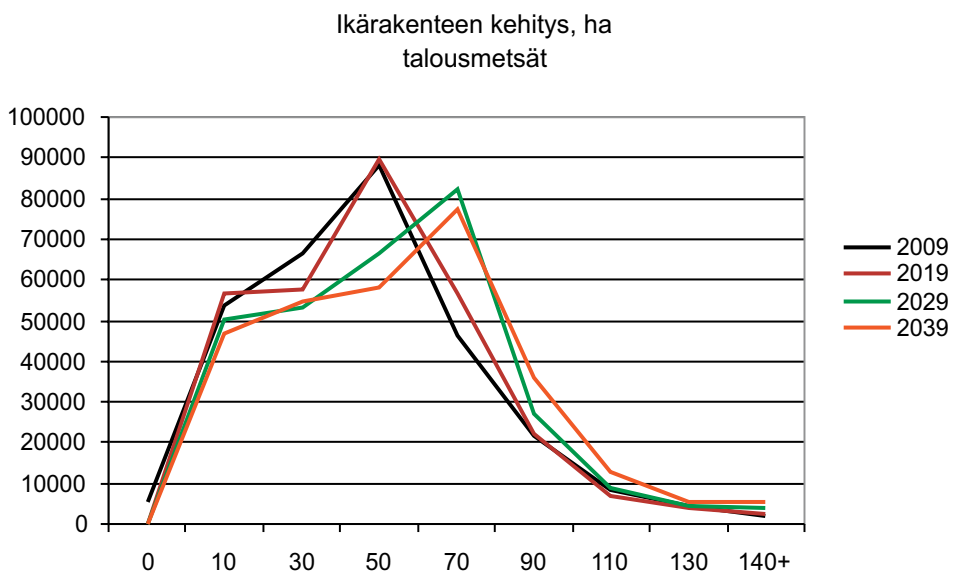
Metsien kehitys

Laskelman mukaisen toiminnan myötä metsien ikärakenne tasoittuu kolmen vuosikymmenen kuluessa. Varttuneiden kasvatusmetsien ja uudistuskypsyttä lähestyvien metsien määrä lisääntyy taimikoiden ja nuorten kasvatusmetsien määrän vähentyessä. Vanhimpien, yli 120 vuotiaiden ikäluokkien pinta-ala kasvaa. Nämä metsät sijaitsevat pääosin suojelualueilla tai sellaisissa talousmetsissä, joihin kohdistuu voimakkaita hakkuiden rajoituksia. Metsien ikärakenteen kehitys kaikissa Metsähallituksen metsissä on esitetty kuvassa 3 ja metsätalouden metsissä kuvassa 4.

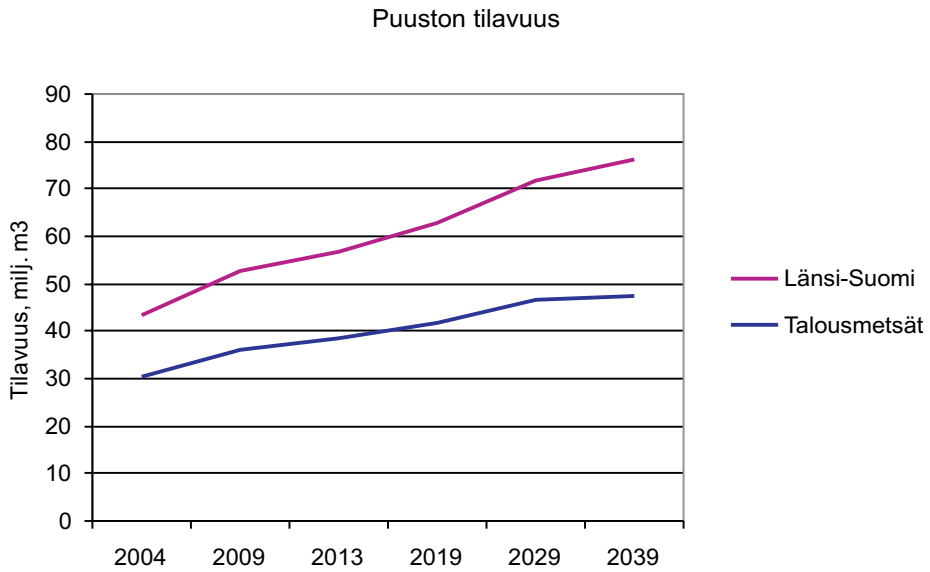
Kuva 3. Metsien ikärakenteen kehitys metsämaalla.

MELA -laskelman kehitysennusteen mukaan etenkin iältään 60–80 -vuotiaiden metsien määrä talousmetsissä kasvaa voimakkaasti seuraavan kahdenkymmenen vuoden aikana. Samalla nykyistä metsämaisemaa hallitsevien nuorten kasvatusmetsien osuus vähenee. Vanhojen, yli 100-vuotiaiden metsien osuus kasvaa hieman.

Kuva 4. Ikärakenteen kehitys metsätalouden metsämaalla.

Kehityssennusteen mukaan puuston tilavuus kasvaa tasaisen voimakkaasti seuraavien vuosikymmenien aikana (kuva 5).

Kuva 5. Puuston tilavuuden kehitys metsämaalla.

Lausunnonantajat

BirdLife Suomi
Etelä-Hämeen riistanhoitopiiri
Etelä-Pohjanmaan liitto
Etelä-Suomen sotilaslääni
Helsingin yliopisto, Hyytiälän metsäasema
Hämeen liitto
Hämeen ympäristökeskus
Jämijärven kunta
KeiteleForest
Keski-Pohjanmaan liitto
Keski-Suomen liitto
Keski-Suomen riistanhoitopiiri
Keski-Suomen ympäristökeskus
Lounais-Suomen ympäristökeskus
Luonto-Liitto
Länsi-Suomen sotilaslääni
Metsäkeskus Keski-Suomi
Metsäntutkimuslaitos
Pirkanmaan liitto
Pirkanmaan luonnonsuojelupiiri
Pohjanmaan liitto
Pohjanmaan riistanhoitopiiri
Pohjanmaan Vapaa-ajankalastajapiiri
Pohjois-Hämeen riistanhoitopiiri
Päijät-Hämeen liitto
Ruotsinkielisen Pohjanmaan riistanhoitopiiri
Satakunnan riistanhoitopiiri
Satakuntaliitto
Säkylän kunta
Suomen latu
Suomen luonnonsuojeluliiton Keski-Suomen piiri
Suomen luonnonsuojeluliiton Pirkanmaan piiri
Suomen luonnonsuojeluliiton Pohjanmaan piiri
Suomen luonnonsuojeluliitto
Tammelan kunta
UPM-Kymmene
Uudenmaan riistanhoitopiiri
Uudenmaan TE-keskus
Uudenmaan ympäristönsuojelupiiri
Varsinais-Suomen liitto
Varsinais-Suomen riistanhoitopiiri
Ylöjärven kaupunki
Ähtärin kaupunki

Liite 8.

Lausunnot ja niihin annetut vastineet sekä aloitteet

Lausuntojen kohdat, joihin Metsähallitus on antanut vastineen, ovat taulukossa 8. Muilta osin lausuntojen keskeiset kohdat ovat seuraavat:

Etelä-Pohjanmaan, Keski-Suomen, Pirkanmaan, Satakunnan ja Varsinais-Suomen liitto sekä Uudenmaan TE-keskus ilmoittivat lausunnoissaan, että välitarkastus on linjassa maakuntakaavan kanssa tai ettei välitarkastukseen ole huomautettavaa. Etelä-Pohjanmaan liitto piti tärkeänä, että Metsähallitus voi toimia merkittävä raakapuun toimittajana ja lisätä markkinoiden mukaan puun toimitusmääriä ja toisaalta toteuttaa ajankohtaisia metsien monikäytön ohjelmia ja suojelusuunnitelmia. Pirkanmaan liitto piti hyvänä, että puupohjaiset, uusiutuvat energiavarat on huomioitu luonnonvarasuunnitelman päälinjauksissa. Pohjanmaan liitto kiinnitti huomiota kalastus- ja metsästyslupien saatavuuteen sekä kustannuksiin ja piti lupahakujärjestelmän kehittämistä merkittävänä parannuksena. Selkämeren kansallispuistohanke on Satakuntaliiton edunvalvonnan kärkihanke. Satakuntaliitto on maa- ja merialueilla sijaitsevien maa-ainesvarojen käyttöä koskevasta päälinjauksesta samaa mieltä. Hämeen, Keski-Pohjanmaan ja Päijät-Hämeen liittojen lausunnot on käsitelty taulukossa 30.

Metsäkeskus Keski-Suomi tuki uusia päälinjauksia ja piti toimintaohjelmaa yhteiskunnan ja valtio-omistajan asettamat tarpeet hyvin yhteen sovittavana. Metsäkeskus piti luonnonsuojelualueverkoston kytkeytyneisyyden parantamista järkevänä, mutta riittävän suojelun tason määrittämistä ikuisuuskysymyksenä. Metsäkeskus kannatti hakkuusuunnitteen nostamista ja muita metsätalouden tavoitteita. Hämeen, Keski-Suomen ja Lounais-Suomen ympäristökeskusten lausunnot on käsitelty taulukossa 30.

Etelä-Suomen sotilasläänin mukaan välitarkastuksessa on hyvin huomioitu eri käyttömuodot ja Puolustusvoimien tarpeet sen vuokra-alueilla. Länsi-Suomen sotilasläänin esikunta piti raporttia hyvin laadittuna.

Jämijärven ja Tammelan kunnilla ei ollut huomautettavaa. Ylöjärven kaupunki puoltaa suunnitelman mukaisia toimia Seitsemisessä ja Riuttaskorvessa sekä niitä tukevien ja luonnon monimuotoisuutta säilyttävien suojelualueiden laajentamista suunnitelman mukaisilla alueilla. Säskylän kunnan mukaan vaihtoehtoisten ja uusiutuvien energiamuotojen käytön lisääminen on kiitettävästi otettu huomioon sekä ilmastonmuutoksen tarpeet. Ähtärin kaupungin kommentit ovat taulukossa 30.

Hyytiälän metsäaseman mukaan käyttömuodot on hyvin yhteen sovitettu. Metsäaseman mukaan virkistyskäytön tarpeita ei ratkaista pelkästään suojelualueita tai kansallispuistoja lisäämällä, sillä niillä osa virkistyskäytön muodoista on kielletty. Metsäasema ei pitänyt Länsi-Suomen talouskäytössä olevia valtion maita olennaisina lajien säilymisen tai monimuotoisuuden kannalta, koska maa-alasta pääosa on yksityisessä omistuksessa.

Muutaman kymmenen vuoden tähtäimellä monimuotoisuuden pitäisi alkaa lisääntyä, kun panostukset luonnonhoitoon alkavat toden teolla vaikuttaa. Metsäntutkimuslaitoksen lausunto on käsitelty taulukossa 30.

UPM Kymmene piti positiivisena hakkuusuunnitteen kasvamista teollisuuden tarpeita ja toisaalta Metsähallituksen taloudellisia tavoitteita ajatellen. UPM kokemuksen mukaan energiapuun myyntitavoitteita voidaan nostaa, jos päästään uuden hakkuusuunnitteen määriin. UPM piti linjausta "puun jalostusaste säilyy korkeana" kansantaloudellisesti järkevä. KeiteleForestilla ei ollut huomautettavaa.

BirdLife Suomen, Luonto-Liiton, Suomen luonnonsuojeluliiton ja Uudenmaan ympäristönsuojelupiirin yhteinen lausunto, Pirkanmaan ja Pohjanmaan luonnonsuojelupiirien yhteinen lausunto sekä Keski-Suomen luonnonsuojelupiirin lausunto on käsitelty taulukossa 30. Lisäksi Pirkanmaan ja Pohjanmaan luonnonsuojelupiirit pitivät toimintalinjan nimittämistä virkistyskäytön ja luonnonsuojelun tavoitteita painottavana harhaanjohtavana. Piirien mukaan metsätalouden sisäiset, varsinkin suunnitelma miltei tuplata hakkuut, tekee tyhjäksi useat päämäärät, jotka liittyvät luonnonsuojeluun ja virkistykseen. Piirien mukaan metsäteollisuus siirtyy sinne, missä toiminta on kannattavaa ja on erittäin epätodennäköistä, että se enää palaisi Suomeen yhtä massiivisena kuin ennen.

Suomen Ladun mukaan eri tekijät muuttavat retkeily- ja virkistyspalveluiden kysyntää ja raportin huomio esteettömien ja helppokulkuisten reittien tarpeelle on hyvä ja samalla edistää liikunnan tasa-arvoa. Suomen Latu piti ristiriitaisena raportissa todettua lähikohteiden kysynnän kasvua ja virkistyspalveluiden keskittämistä yhä harvempiin kohteisiin.

Etelä-Hämeen, Keski-Suomen, Pohjanmaan, Pohjois-Hämeen, Ruotsinkielisen Pohjanmaan, Satakunnan ja Uudenmaan riistanhoitopiirit ovat antaneet yhteisen lausunnon. Lausunnon ehdotetaan, että jatkossa kannattaneet selvittää yhteistyömahdollisuudet sopivien vesilintukohteiden kunnostamisessa. Lausunnossa pidetään valitettavana, jos perustettaville suojelumetsille tullaan asettamaan metsästysrajoituksia tai -kieltoja. Lausunnossa painotetaan, että suojelualueiden metsästyskäytön mahdollisia rajoituksia harkittaessa tulee ottaa huomioon suojelun perusteena olevat luontoarvot ja metsästyksen todelliset vaikutukset niihin. Siinä todetaan, että metsästyskäytön rajoituksia harkittaessa tulee lähtökohdaksi ottaa metsästyksen ja muun virkistyskäytön yhteensovittaminen eikä metsästysrajoituksia tai -kieltoja. Varsinais-Suomen riistanhoitopiirin lausunto on käsitelty taulukossa 30. Pohjanmaan Vapaa-ajankalastajapiiri piti välitarkistuksen sisältöä pääosin hyvänä.

Suomen luonnonsuojeluliitto ja Luonto-Liitto tekivät aloitteen Metsähallitukselle suo-
luonnon turvaamiseksi Länsi-Suomen valtionmailla. Aloitteessa on 179 SLL:n ja Luonto-Liiton arvokkaiksi arvioimansa kohteen luettelo karttarajauksin. Aloitteessa esitetään, että:

1. Metsähallitus takaa rajauksiin sisältyvien soiden luontoarvojen säilymisen. Erityisen tärkeää on varmistaa se, että näitä suoalueita ei käytetä, myydä tai vuokrata turvetuotantoon.
2. Metsähallitus pidättäytyy rajatuilla alueilla sellaista metsätaloustoimista, jotka vaurioittavat entisestään soiden vesitaloutta ja muita luontoarvoja. Kriittisiä toimenpiteitä ovat kunnostus- ja täydennysojitukset, ojitus- ja naveromätästykset sekä suometsien (mukaan lukien soistumat) päätehakkaut. Rajauksiin sisältyvässä korpimetsissä ei tulisi tehdä minkäänlaisia metsätaloustoimenpiteitä ilman asiallista ennallistamissuunnitelmaa.
3. Metsähallitus huomioi rajatut suoalueet METSO-toimenpiteissä.
4. Metsähallitus ryhtyy aktiivisesti edistämään valtakunnallista soiden ennallistamisohjelmaa, jonka avulla pyritään palauttamaan soiden tarjoamat ekosysteemipalvelut. Länsi-Suomen valtion suot sopisivat tällaisen hankkeen alueelliseksi pilotiksi.

Taulukko 30. Lausuntoihin annetut vastineet.

Lausunto	Vastine
<p>Etelä-Pohjanmaan liitto</p> <p>Toivomme, että Metsähallituksen ja maakunnan liittojen säännönmukaista yhteydenpitoa jossakin määrin tiivistettäisiin tärkeimpien yhteistyöasioiden kuten ranta-alueiden kaavoitusksymysten ja metsien erikoiskäyttömuotojen osalta.</p>	<p>Toimintaohjelman mukaan sidosryhmien informoidaan jatkossa vuosittain luonnonvarasuunnitelmaan liittyvistä ajankohtaisista aiheista ja suunnitelman toteuttamisesta. Lisäksi jatketaan vuorovaikutteista toimintatapaa.</p>
<p>Hämeen liitto</p> <p>Suunnitelmasta puuttuu kokonaan kytkentä maakunta- ja kuntatason kaavoitukseen. Valtion mailla on Kanta-Hämeessä huomattava merkitys virkistykselle, luontomatkailulle ja luonnonsuojelulle. Maakuntakaavassa on valtakunnallisesti merkittäviä varauksia valtion metsissä. Olisi perusteltua, että luonnonvarasuunnitelmassa olisi kytkennät maakuntakaavaavaan ja siinä soitettuihin valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin sekä maakunnallisiin alueiden käytön linjanvetoihin.</p>	<p>Luonnonvarasuunnitelman tarkastelukulma on ylimaakunnallinen. Toimintaohjelman lukuun 5.1 lisättiin teksti "Luonnonvarasuunnitelma on sopusoinnussa maakuntakaavojen kanssa ja toteuttaa maakuntakaavojen tavoitteita valtion maiden osalta".</p>
<p>Keski-Pohjanmaan liitto</p> <p>Toivomme, että suunnitelman kpl 2.1. toimintaympäristön kehitys -kappaleessa mainitaan myös Keski-Pohjanmaan maakuntakaavan tilanne.</p> <p>Suunnitelmassa olisi tuotava voimallisemmin esiin Salamajärven kansallispuiston matkailun kehittäminen.</p> <p>Maakuntien näkökulmista tarpeellisten tietojen hyödyntämistä heikentää tietojen esittäminen koko aluetta koskevinä keskimääräisinä tietoina ja erityisesti Metsähallituksen ristiriitaiset aluejaot.</p>	<p>Lukuun 2.1 lisättiin teksti "Keski-Pohjanmaan maakuntakaavan 3. vaihekaavan laatiminen on käynnissä. Kaava valmistuu 2010".</p> <p>Lukuun 5.3 lisättiin luettelo keskeisistä virkistyskäytön aluekokonaisuuksista, joista yhteen Salamajärven kansallispuisto kuuluu.</p> <p>Projektin toimesta tehdään esitys, että Metsähallituksen raportointia muutetaan niin, että tieto voidaan tuottaa helposti maakunnittain.</p>

<p>Lausunto</p> <p>Mielekästä olisi tuottaa tiedot maakunnittain, jolloin niitä voitaisiin käyttää lähes sellaisenaan maakuntien suunnittelun taustatietona.</p> <p>Liitto pitää Metsähallituksen metsätalouden aluejakoa erityisen vaikeana Keski-Pohjanmaan maakunnassa. Nykyinen aluejako halkaisee maakunnan kahtia. Liitto ehdottaa perusteluun, että metsätalouden aluejaot sovitaan yhteen maakuntajaon, suuraluejaon sekä valtion aluehallinnon toimijoiden kanssa ja Keski-Pohjanmaan kunnat liitetään metsätalouden Pohjanmaan alueeseen.</p>	<p>Vastine</p> <p>Metsähallitus on operatiivinen toimija, joka on organisoitunut toimintansa asiakaslähtöisesti tulostavoitteiden saavuttamisen kannalta.</p>
<p>Keski-Suomen liitto</p> <p>Keski-Suomen liitto esittää, että suolunnon heikentyneen tilan takia toimintalinjauksiin lisättäisiin luontoarvoja (esim. merkittäviä luonnontilaisia osia) sisältävien soiden säilyttäminen luonnontilassa.</p>	<p>Valtion soiden luontoarvoja on turvattu suojeluohjelmin, alue-ekologisessa suunnittelussa ja Metsol-ohjelman talousmetsien luonnonhoitoprojektissa. Valtion mailla uudisojitukset lopetettiin 1994. Suojeltu tai muilla päätöksillä on toiminnan ulkopuolella korvista 35 % ja rämeistä 49 %. Soita on ennallistettu 8 250 ha. Loppukaudella tehdään selvitys korprien tilasta ja toimenpide-ehdotukset tilan parantamiseksi.</p> <p>Luvussa 5.1 on kirjattu soiden käytön periaatteet. Tekstiä tarkennettiin.</p>
<p>Päijät-Hämeen liitto</p> <p>Evon alueen ja Päijänteen kansallispuiston hyvänä pysyminen, rakenteiden ja palveluiden säilyttäminen sekä kehittäminen ovat Päijät-Hämeelle tärkeitä niin virkistyskäytön kuin luontomatkailunkin kannalta.</p>	<p>Molemmat kuuluvat virkistys- ja luontomatkailukäytön aluekokonaisuuksiin. Toimintaohjelman lukuun 5.3 lisättiin luettelo ja kartta virkistysaluekokonaisuuksista.</p>
<p>Päijät-Hämeen liitto ei kannata Metsähallituksen roolia aktiivisena rantakaavoittajana ja rantatonttien myyjänä. Valtion ranta-alueiden suhteen olisi suotavaa, että yhteiskunnan omistama maa säilyisi edelleenkin yhteiskunnan käytössä. Ranta-alueilla alkaa olla pula yleisistä virkistysalueista ja vesille pääsy on vaikeutunut rantojen sulkeutumisen myötä.</p>	<p>Metsähallituksen hallinnassa olevien ranta-alueiden kaavoitus toteutetaan pääsääntöisesti kuntien tekeminä rantayleiskaavoina. Luonnonsuojelu- ja virkistystarpeet sekä taloudellinen hyödyntäminen sovitaan yhteen maankäytön ohjauksessa ranta-alueilla. Lukuun 5.7 lisättiin laskelma siitä, kuinka paljon rantarakentaminen käyttää rantaviivaa. Rantarakentaminen käyttää Metsähallituksen hallinnoimasta rantaviivasta tällä hetkellä 2,3 %.</p>
<p>Välitarkastusyöryhmä on myös kiinnittänyt huomiota ranta-alueiden kaavoituskäytäntöihin ja perää sitä, että kuinka kaavoituksessa varmistetaan, että seudulliset ja valtakunnalliset luonnonsuojelu- ja virkistysarvot, kulttuuriarvot sekä jokamieskäytön mahdollisuudet otetaan korostetusti huomioon valtion mailla niin kuin Metsähallitus toimintaohjelmassaan loppukauden vuosille 2009–2013 lupaa. Päijät-Hämeen liitto on huolissaan samasta asiasta ja pitää tärkeänä pitkäjänteistä suunnittelua ja harkintaa.</p>	<p>Metsähallituksen hallinnassa olevien ranta-alueiden kaavoitus toteutetaan pääsääntöisesti kuntien tekeminä rantayleiskaavoina ja pieni osa maanomistajan aloitteesta toteutettavina ranta-asemakaavoina. Hyvään maankäytön suunnitteluun kuuluu eri laeissa ohjeistetut selvitykset ja riittävä osallistaminen asianosaisten kesken. Kaavaprosessien aikana pyydetään eri viranomaistahoilta lausunnot, joissa on mahdollisuus ottaa kantaa kaavassa esitettyihin ratkaisuihin.</p>

<p>Lausunto</p>	<p>Vastine</p>
<p>Satakuntaliitto</p>	
<p>Satakuntaliitto nostaa erityisesti esille seuraavan näkökannan huomioonottamisen merialueilla tapahtuvan maa-ainesvarojen käytön osalta: Merialueella tapahtuvasta maa-ainesvarojen otto-toiminnasta tulee pidättäytyä siihen saakka, kunnes kokonaiskuva arvokkaiden vedenalaisten luontotyypin esiintymisestä merialueilla on saatu riittävän kattavan tasolle ja ottotoiminnan sijoittaminen vähiten arvokkaille alueille saadaan suunniteltua.</p>	<p>Vesiluonnon inventointi on vaivalloista ja hidasta ja siihen varatut resurssit niukat. Nykyisillä resursseilla kattavaan inventointiin kuluu useita vuosikymmeniä. Nostoalueilta tullaan inventoimaan luontoarvot ja toimitaan YVA-menettelyn mukaisesti. Lupa- ja muut viranomaiset ohjaavat toimintaa. Ottamista voidaan ohjata myös kaavoituksella.</p>
<p>Toimintaohjelmaosuudessa on mm. todettu, että maakunta- ja yleiskaavojen suojeluvarauksia siirretään metsätaloudelta luontopalveluille. Tähän liittyen Satakuntaliitto tuo esille, että tarkistustyössä on hyvä ottaa huomioon myös valmisteilla oleva Satakunnan maakuntakaava.</p>	<p>Kaava otetaan huomioon.</p>
<p>Toimintaohjelmaosioon olisi hyvä lisätä vesien-suojelua käsittelevä osa, jossa tarkastellaan Metsähallituksen roolia vesipuitedirektiivin mukaisten vesienhoitosuunnitelmien ja -toimenpideohjelmien toteuttamisessa.</p>	<p>Toimintaohjelman lukuun 5.6 lisättiin vesien-suojelua käsittelevä kappale.</p>
<p>Hämeen ympäristökeskus</p>	
<p>Metsähallituksen alueiden käyttö virkistämiseen ja luontomatkailuun on lisääntynyt jatkuvasti ja kuitenkin suunnitelmakauden toisella puoliskolla on tarkoitus vuosittain hakata lähes kaksinkertainen määrä aiempaan suunnitteeseen verrattuna. Hakkuumäärä on laskettu kategorisesti uusien metsänhoito-ohjeiden mukaisesti ilman eri vaihtoehtojen tarkastelua. Näin kaavamaisesti suunnitellut hakkuut tulevat vähentämään olennaisesti vanhempien metsien määrää, mikä on selvästi ristiriidassa talousmetsien virkistyskäytön kanssa. Myöskään tuoreet puun kysyntäennusteet eivät tue näin suurta hakkuutavoitetta.</p>	<p>Virkistyskäytön ja luontomatkailun vetovoimakohteita ovat kansallispuistot ja retkeilyalueet. Kansallispuistoissa ei tehdä hakkuita ja retkeilyalueilla niitä on rajoitettu. Suojelualueiden noin 5 000 ha laajentaminen palvelee myös virkistämistä. Hakkuusuunnite on noin puolitoistakertainen alkujaksoon verrattuna. Suunnitetta on mahdollista nostaa heikentämättä virkistyskäyttöä. Yli 60-vuotiaiden metsien määrä kasvaa talousmetsissä loppukaudella (liite 6, kuvat 3 ja 4). Samoin puuston määrä kasvaa, kasvu ylittää poistuman noin puolitoistakertaisesti (liite 6, kuva 5).</p>
	<p>Hakkuusuunnite on lähellä pitkän aikavälin toiminnan mitoitusta. Alkukaudelle suunnite oli alhaisella tasolla johtuen suojelupäätöksistä ja alue-ekologisen suunnittelun ratkaisusta, jotka vähensivät erityisesti talouskäytössä olleiden uudistuskypsiin metsien määrää. Metsien käsittely vaihtelee kohteen käyttömuodon mukaan. Metsätalouden hallinnoimasta metsämaasta on käytön ulkopuolella tai rajoitetussa käytössä viidennes. Rajoituksista ja pitkän aikavälin kestävyysvaatimuksista johtuen osaa metsistä ei uudisteta koskaan tai kiertoajat ovat pitkiä. Tämä johtaa keskimäärin pidempiin kiertoaikoihin kuin mitä uudet metsänhoito-ohjeet mahdollistaisivat. Metsätalouden ympäristöoppaan toteuttaminen lisää sekin osaltaan metsien virkistysarvoa.</p>

Lausunto	Vastine
<p>Selvempää olisi ollut kirjoittaa suoraan valtioneuvoston 13.11.2008 hyväksymien tarkistettujen valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaisesti, että turpeenottoalueiksi jne.</p> <p>Edelleen kohdassa 5.5 Metsätalous todetaan metsätalouden kannattavuutta parannettavan kasvatushakkuin ja kunnostusojituksin. Kunnostusojituskohteet ja niiden luonnontilan palauttamismahdollisuudet tulisi tarkastella luontotyyppien uhanalaisarviointin pohjalta ja odottaa kansallisen suostrategian linjauksia.</p>	<p>Lausunnon mukainen lisäys tehtiin toimintaohjelman lukuun 5.1.</p> <p>Ks. vastaus Keski-Suomen liiton lausuntoon.</p> <p>Metsätalouden ympäristöoppaan mukaisesti uhanalaisiksi luokitellut suotyypit jätetään kunnostusojituksen ulkopuolelle (oppaan liite 3).</p> <p>Luontotyyppien uhanalaisuutta arvioineen toimikunnan tekemän esityksen pohjalta Ympäristöministeriö perustaa työryhmän pohtimaan jatko-toimenpiteitä sekä uhanalaisten luontotyyppien arvioinnin kehittämistä.</p>
<p>Keski-Suomen ympäristökeskus</p> <p>Suunnitelman alkukaudella luonnonsuojelukäytössä oleva ala on kasvanut 22 %, ei kuitenkaan talouskäytössä olevan metsämaan kustannuksella. Sen sijaan virkistymetsien ala on laskenut 3 400 ha, mitä voidaan pitää yhteiskunnallisesti ei-toivottavana suuntauksena, varsinkin kun tätä peilataan kansallisuustoimien ja valtion retkeilyalueiden kävijämäärien merkittävään kasvuun. Kävijämäärät ovat usein suorassa suhteessa palveluvarustukseen, johon on ollut tarjolla niukkuutta.</p> <p>Metsätaloudessa Keski-Suomen ympäristökeskus kiinnittää huomiota erityisesti hakkuusuunnitteen nostoon tasolta 500 000 m³ tasolle jopa 900 000 m³ vuodessa. Tämä ei voi olla heijastumatta negatiivisesti yleisen virkistyskäytön ja luontomatkailun edellytyksiin tai suojelualueiden kytkeytyneisyyden vahvistamistavoitteisiin. Vastaavasti Tapion uusien metsänhoito-ohjeiden laajamittainen käyttöönotto vähentää entisestään ikääntyneiden metsien osuutta ja vaikuttaa suoraan heikentävästi niin virkistyskäytön kuin luonnonsuojelunkin edellytyksiin ja tavoitteiden saavuttamiseen.</p> <p>Metsäenergian osuutta pyritään yhteiskunnassa merkittävästi nostamaan minkä tulisi näkyä ennen kaikkea metsätaloustoimenpiteiden kohdistamisessa nuoriin ensiharvennuskasveihin ja taimikoihin, ei siis juuri uudistamiskypsien metsien tehokkaaseen hyödyntämiseen.</p>	<p>LVS:n suojelumetsäpäättökset vähensivät talouskäytössä ollutta pinta-alaa. Tätä kompensoivat hallinnansiirrot ja talousmetsien ostot. Virkistyskäytössä olevan pinta-alan väheneminen johtuu Mäkelän, Kivetytyn ja Luotosen virkistysmetsien lakkauttamisesta. Muualla on virkistyskäytön pinta-alaa lisätty. Mäkelän, Kivetytyn ja Luotosen virkistysmetsät (yhteensä 7 040 ha) perustettiin luonnonvarasuunnitelmassa 1997 metsästyskäyttöä ja luontomatkailua ajatellen. Metsähallituslain muutoksen myötä metsästystuote poistui ja alueiden virkistyskäyttö oli vähäistä. Tästä syystä ko. virkistysmetsät lakkautettiin luonnonvarasuunnitelmassa 2004.</p> <p>Ks. vastaus Hämeen ympäristökeskuksen lausuntoon. Hakkuusuunnitteen laskennassa on otettu huomioon METSO-toimenpide "Luonnonhoito valtion talousmetsissä", jonka yksi osa on kytkeytyvyyden parantaminen.</p> <p>Metsäenergiasta merkittävä osa tulee kuusivaltaisista uudistushakkuualueiden hakkuutähteistä ja kannoista. Ensiharvennukset ovat toinen merkittävä bioenergian lähde. Metsähallitus ei saa yhteiskunnan tukea energiapuukorjukseen, minkä takia esimerkiksi taimikonhoidossa pieniläpimittaisen puun korjuu ei ole kannattavaa.</p>

Lausunto

Valtion mailla tulisikin keskitetysti pyrkiä vesien-
suojelumenetelmien kehittämiseen ja laajamittaiseen
käyttöön ottoon, jotta vesienhoidolliset tavoitteet
voitaisiin saavuttaa. Vesien suojeleminen korostuu
Keski-Suomessa Suomenselän vedenjakaja-alueilla
sekä yleensäkin pohjoisen ja läntisen maakunnan
metsäalueilla. Luonnonvarasuunnitelmaan kirjatut
tavoitteet kunnostusojitusten lisäämisestä ja lannoit-
ukseen panostamisesta eivät tue tätä kehitystä. Oji-
tusten lisäämisen sijasta Keski-Suomen ympäristö-
keskus esittää soiden vesitalouden ennallistamisen
huomattavaa lisäämistä varsinkin vesien-
suojelullisilla ongelma-alueilla sekä kaikenlaista
pidättäytymistä nykyisellään luonnonalaisten suo-
alueiden maankäytössä.

Lisäksi Keski-Suomen ympäristökeskus haluaa painotta-
a Metsähallituksen hallinnoimien metsäalueiden
kulttuuriperintöarvojen selvittämisen tärkeyttä.
Kulttuuriperintöarvot tulee selvittää kokonaisvaltai-
sesti kaikilta valtion mailta, jotta arvot voidaan ot-
taa jatkossa eri toiminnoissa huomioon.

Lounais-Suomen ympäristökeskus

Rakentamattomia rantoja ei tule osoittaa ranta-
kaavoituksella rakennuskäyttöön, vaikka kaavoit-
uksessa otettaisiin korostetusti huomioon luon-
nonsuojelu- ja virkistysarvot. Tiheästi asutuilla
alueilla rantojen kaavoittamisen jatkaminen hei-
kentää alueiden tulevaisuuden virkistyskäyttö-
mahdollisuuksia. Rannat tuleekin säilyttää joka-
miehen vapaina virkistysalueina.

Välitarkastuksessa ei tulisi tehdä kovin suuria muu-
toksia kymmenvuotiskaudelle tehtyyn luonnonvara-
suunnitelmaan. Tämän vuoksi hakuumääriä ei tule
nostaa kymmenvuotissuunnitelmasta vaan alkupe-
räistä hakuutavoitetta tulee noudattaa.

Länsi-Suomen sotilaslääni

Raporttiin olisi syytä lisätä seuraavaa: Sivulle 8 Puo-
lustusvoimien edustajien mukaan otto tuulivoiman
käyttöä selvitettyä (yhteistyöhön/mahdolliseen
työryhmään jo selvittelyn alkuvaiheessa). Tämä kos-
kee myös alueiden hoito- ja käyttö-suunnitelmia.
Sivuilla 14 ja 20 olisi syytä mainita alan toimijoiden
lisäksi myös Puolustusvoimat

Säkylä

Maa-ainestenotto tulisi keskittää maa-alueille, sillä
maa-ainestenoton laajentaminen suuressa mittakaava-
ssa meri- ja/tai muille vesialueille muodostaa vai-
keasti hallittavan riskin vesiluonnolle.

Vastine

Kunnostusojitusten määrä puolittuu alkukauden ta-
voitteeseen verrattuna. Lannoituksen määrä pysyy
ennallaan. Luonnonalaiset suot ovat metsätalouden
ja turvetuotannon ulkopuolella.

Toimintaohjelman lukua 5.6 täydennettiin vesien-
suojelun osalta.

Myös talousmetsissä tehdään kulttuuriperinnön
inventointi. Toimintaohjelman tekstiin tehtiin lisäys
lukuun 5.5.

Useimmilla tiheästi asutuilla ranta-alueilla rakennus-
oikeus on jo käytetty ja lisärakentamista näille alu-
eille ei ole tiedossa. Ranta-alueiden virkistys-
käyttömahdollisuuksia tulee selvittää ja parantaa
yhteistyössä eri viranomaistahojen kanssa.

Luonnonvarasuunnitelman luvussa 6.2 mainitaan,
että hakuumäärä tarkistetaan suunnitelman väli-
tarkastuksessa. Toiminnan mitoitus tarkistetaan
tuotantomahdollisuuksia vastaavaksi.

Toimintaohjelman lukuun 5.7 lisättiin tekstiä tuuli-
voiman osalta.

Ks. vastaus Satakuntaliiton lausuntoon.

<p>Lausunto</p> <p>Tammela</p> <p>Kunnanhallitus 1) edellyttää Metsähallituksen käynnistävän asemakaavan laatimisen Liesjärven osayleiskaavassa esitetyille Laatumaan omistamille omakoti- ja erämökkialueille ja 2) toteaa kunnan olleen mukana rakentamassa Liesjärven alueelle vedenottoa ja jätevesien puhdistamista sekä avustamassa taloudellisesti Liesjärven Vesi Oy:n toteuttaman vesijohto- ja viemäriverkostojen aikaansaamista, mikä toimenpiteet merkittävästi helpottavat myös Laatumaan alueiden tulevaa rakentumista.</p>	<p>Vastine</p> <p>Liesjärven osayleiskaavan jatkosuunnittelu käynnistetään kaavassa osoitettujen aluevarausten mukaisesti.</p>
<p>Ähtäri</p> <p>Hakkuita tulisi suunnata avohakkuiden sijasta metsien ensiharvennuksiin. Lisäksi maanmuokkausta tulisi rajoittaa. Perusteluina on metsäteollisuuden metsiin sitoutuvan hiilimäärän kasvattaminen. Maltillisemmat hakkuumäärät mahdollistavat matkailuelinkeinon, virkistyskäytön ja luonnonsuojelun tarpeiden paremman huomioinnin.</p>	<p>Ks. vastaus Hämeen ympäristökeskuksen lausuntoon.</p> <p>Metsien hoidon ja tuoton kannalta tarpeelliset ensiharvennukset tehdään joka tapauksessa. Maanmuokkaus on välttämätön uudistumisen varmistamiseksi useimmilla kasvupaikoilla. Metsien kasvu ylittää poistuman mikä sitoo hiiltä. Samoin Metsähallituksen myymästä puusta tehtyihin lopputuotteisiin sitoutuu hiiltä pitkäksi aikaa.</p>
<p>Metsäntutkimuslaitos</p> <p>Hallinnan siirrossa maiden hallinnasta ja hoidosta vastanneiden henkilöiden siirtyminen Metsähallitukseen ei tarkasti ottaen pidä paikkaansa, koska tutkimusmetsien hoidosta vastanneet metsätaloudeninsinöörit jäivät yhtä lukuun ottamatta Metsäntutkimuslaitokseen.</p> <p>Raportin mukaan monimuotoisuuteen liittyvät tavoitteet on asetettu ennen Metlan maiden siirtoa, mikä on muuttanut puuston rakennetta lähtötilanteeseen verrattuna. Tutkimusmetsien osalta tämä kohta on harhaan johtava, koska Metsähallitus ei jatkossakaan aseta tutkimusmetsien käytön tavoitteita puitesopimuksen mukaan.</p> <p>Nykytilan kuvauksessa ei ole kasvupaikkojen laadun kuvausta, minkä pitäisi olla peruslähtökohta toiminnan suunnittelulle.</p> <p>Jos raportti on tarkoitettu myös henkilöille, jotka eivät Metsähallituksen toimintaa tarkemmin tunne, puuston nykytilan kuvauksessa hieman häiritsee, ettei tulosten luotettavuudesta sanota mitään. Luotettavuutta on ehkä mahdoton kvantitatiivisesti arvioida, mutta raportissa olisi voitu kuvata, miten tulokset on saatu.</p>	<p>Lukuun 2.2 tehtiin korjaus.</p> <p>Tutkimusmetsät jätetään luonnonvarasuunnitelman tavoitteiden ulkopuolelle. Tutkimuskäytöstä vapautuneet alueet ovat tavoitteissa mukana.</p> <p>Kasvupaikkajakauma on esitetty luonnonvarasuunnitelmassa. Maa-alan 8 % kasvu ei muuta jakaumaa niin paljon, että se olisi tarpeen esittää välitarkastuksessa, varsinkin kun pyritään tiiviiseen esitystapaan. Kasvupaikkatieto on kuviotietokannassa. Sitä on käytetty kaikissa analyyseissä, joissa se on tarpeen.</p> <p>Liitteeseen 2 lisättiin kuvaus kuvioaineiston muodostumisesta.</p>

Lausunto

Metsähallituksella ei raportin mukaan näytä olevan koko suunnittelualuetta koskevaa metsätaloudellisten tavoitteiden tarkistustarvetta.

Raportin mukaan päätös tasesiirroista luontopalveluille tehdään vuoden 2009 aikana. Puitesopimuksen mukaan tutkimusmetsien rajoja tarkastellaan seuraavan kerran v. 2010.

Tutkimusmetsissä toimitaan Metsäntutkimuslaitoksen ohjeiden mukaan, eikä niihin laadita alue-ekologisia suunnitelmia.

Hakkuusuunnitteen nostaminen 80 %:lla edellyttää yksityiskohtaisempia perusteluja ja nousun syiden analysointia, varsinkin kun suunnitelman tavoitteissa jatketaan virkistyskäyttöä ja luonnonsuojelua painottavalla linjalla. Hakkuusuunnitteen nousua selitetään raportissa yhdessä lauseessa uusilla metsänhoito-ohjeilla, talousmetsien määrän kasvulla ja kehitysluokkarakenteen muutoksella. Tapion uusien metsänhoito-ohjeiden yksi tavoite oli lisätä metsiköiden suositeltavia käsittelyvaihtoehtoja. Raportissa ei suoranaisesti sanota, miten tähän tavoitteeseen Metsähallituksessa on suhtauduttu.

Yllättävää optimointitehtävän ratkaisussa oli hakkuusuunnitteen muutoksen lisäksi se - jos unohtetaan optimointitehtävään liittyvät rajoitteet - että koko Länsi-Suomen alueelle paras ratkaisu löydetään optimointitehtävällä, joka on käytännössä sama kuin, millä yleensä aloitetaan MELA:lla tapahtuvan metsäsuunnittelun opiskelu. Ratkaisun arviointia olisi helpottanut tärkeimpien puustotunnusten ja hakkuu- ja metsänhoitotyömäärien kehityksen raportointi 30 vuoden laskentajakson aikana.

Raportissa ei myöskään selviä, missä määrin rajoitteet todella rajoittavat nettotulojen nykyarvon maksimointia, vai onko optimointi tosiasiaassa metsätaloudellisten rajoitteiden osalta vain lakien ja metsänhoitosuosituksen puitteissa tapahtuvaa rajoittamatonta nettotulojen nykyarvon maksimointia.

Vastine

Metsätalouden tavoitteet on esitetty toimintaohjelman luvussa 5.6. Toimintaohjelmassa on metsätaloudelle asetettu uudet tavoitteet mm. hakkuusuunnitteelle, hakkuutapojen ja metsänhoitotöiden pinta-aloille.

Tasemuutosten vuoksi tutkimusmetsien rajoja ei tarvitse muuttaa.

METSO-ohjelman toimenpiteen mukaisesti Metlalta siirtyneille maille tehdään alue-ekologinen tarkastelu. Alue-ekologista suunnitelmaa ei laadita.

Suuri osa virkistyskäytöstä tapahtuu kansallispuistoissa ja retkeilyalueilla. Niissä virkistyskäytön edellytyksiä on parannettu. Tehtyjen herkkyysohjeiden perusteella päädyttiin lopulliseen suunnite-esitykseen 810 000 m³/v. Hakkuusuunnitteen nousu johtuu pääosin lisääntyneestä puustopääomasta ja kasvusta sekä uusien metsänhoitosuosituksen alempien uudistamisrajojen käyttöönotosta.

Talousmetsien kasvu on noin 1,5 milj. m³/v eli se on selvästi suurempi kuin aiempi keskimääräinen hakkuumäärän taso (500 000 m³/v), mikä yhdessä talousmetsien määrän kasvun kanssa johtanut talousmetsien puustopääoman huomattavaan lisäykseen.

Luonnonvarasuunnitelmassa koko Länsi-Suomen alueelle paras ratkaisu on löydetty samantyyppisellä optimointitehtävällä kuin millä lasketaan valtakunnan metsien inventoinnin (VMI) koalea- ja puustotietoihin perustuva suurimman kestävän hakkuumäärän arvio. Lisäksi metsien rakenteen tuli säilyä vähintään ekologisille osa-alueille asetettujen tavoitteiden mukaisina. Näiden lisäksi lisärajoitteita asetettiin mm. jatkettujen kiertoaikojen metsien uudistamisesta alalle ja esim. puolustusvoiman alueiden uudistamiselle. Ikäluokkarakenteen kehitys valitulla suunnitteen tasolla 30 vuoden jakson aikana on kuvattu liitteen 6 kuvissa 3 ja 4.

Kestävyysrajoitteiden lisäksi lopulliseen suunnitteeseen vaikuttivat ekologisille osa-alueille asetetut ekologiset tavoitteet. Tämän lisäksi Metsähallitus on omalla päätöksellään siirtänyt osan talousmetsistä kokonaan tai osittain metsätaloustoiminnan ulkopuolelle.

Laskelmia tarkasteltiin herkkyysohjeiden avulla. Suunnitteen herkkyyttä tarkasteltiin mm. korkokannan, kasvun tason ja uudistamisrajojen muutoksen suhteen.

Lausunto

Tutkimusmetsäsuunnittelun näkökulmasta ja muistakin syistä olisi ollut toivottavaa, että optimointitehtävässä olisi huolehdittu myös suunnitteen paikallisesta kestävydestä.

BirdLife Suomi, Luonto-Liitto, Suomen luonnonsuojeluliitto ja Uudenmaan ympäristönsuojelupiiri

Kokonaisuutena lausuntokierroksella olevassa luonnoksessa on kolme merkittävää ongelmaa:

1) Metsien hakkuumäärien liian voimakas nostaminen (500 000 m³ 900 000 m³), joka tulee väistämättä haittaamaan valtionmaiden muuta käyttöä, kuten luonnonsuojelua, ulkoilua ja virkistystä.

Haluammekin huomauttaa, että suunnitelman "kestävyys" on määritelty vain ja ainoastaan taloudellisen kestävyuden (korkoprosentti) mukaan. Tällainen yksipuolinen määrittely ei ole hyväksyttävissä.

2) Soidensuojelun riittämätön huomiointi, jonka parantamiseksi SLL ja Luonto-Liitto tekivät oman esityksensä, joka esiteltiin yhteistyöryhmän toisessa kokouksessa.

Toiminnan päälinjoihin tulee lisätä yksiselitteisesti se, että luontoarvoja sisältäviä (kuten ojittamattomia) soita tai suon osia ei käytetä, vuokrata tai myydä turpeenottoon, eikä niiden luonnontilaa heikennetä metsätaloustoimilla.

3) Metsähallituksen aikomus valtion maiden ja rantojen kaavoittamista luonnonvarasuunnitelman yhteistyöryhmän enemmistön tahdon vastaisesti.

Vastine

Metsien rakenteen tuli säilyä vähintään ekologisille osa-alueille asetettujen tavoitteiden mukaisina. Näiden lisäksi lisärajoitteita asetettiin mm. jatkettujen kiertoaikojen metsien uudistamis-pinta-alalle ja esim. puolustusvoiman alueiden uudistamiselle.

Tutkimusmetsille esitetyt hakkuumäärät olivat jo käsittelyluokkansa perusteella hyvin varovaisia.

Ks. vastaus Hämeen ympäristökeskuksen lausuntoon. Omistajan tuottovaatimus liiketoiminnan pääomalle on 3 %. Valitulla hakkuusuunnitteella saavutetaan luonnonvarasuunnitelmassa asetetut ekologiset tavoitteet. Ympäristöoppaan mukaiset säästöpuumäärät, vesistöjen suojavyöhykkeet ja erikoismetsien ja -kohteiden rajoitteet ovat laskennassa mukana.

Ks. vastaus Keski-Suomen liiton lausuntoon.

Metsähallituksen maiden kaavoitusperiaatteet on sovittu ohjaavien ministeriöiden kanssa. Kaavoitusperiaatteet ohjaavat ja toimintaympäristö vaikuttavat kaavoittamiseen. Yhteistyöryhmän näkemykset on kirjattu seuraavasti työpajojen tuloksiin: "Yhteistyöryhmän enemmistö vastusti kaavoittamisen jatkamista nykyisten kaavoitusperiaatteiden mukaisesti vaikka ympäristö- ja virkistysnäkökohdat otettaisiinkin korostetusti huomioon. Rantojen kaavoitusperiaatteisiin kaivattiin täsmennystä. Metsähallituksen ei haluttu ottavan rantakaavoituksessa aktiivista roolia." Saaduissa lausunnoissa pienessä osassa esitetään moitteita rantojen kaavoittamista kohtaan. Saatu palaute on käyty välitarkastuksessa huolellisesti läpi ja otetaan Metsähallituksessa huomioon tulevissa kaavahankkeissa.

Lausunto

Luonnonvarasuunnitelmaa valmistelleessa yhteistyöryhmässä esille noussut kritiikki on tuotu lausuntonuonnoksessa varsin hyvin esille, mutta sitä ei ole otettu toiminnan jatkosuunnittelussa juurikaan huomioon. Monista laajaa kritiikkiä saaneista asioista vain todetaan toiminnan jatkuvan samoin kuin ennenkin. Tämä ei mielestämme ole nyky-yhteiskuntaan sopiva päätöksentekotapa ja herättää kysymyksen, miksi näin on tehty ja onko osallistaminen vain silmänlumetta. Esitämme päivitustyön aloittamista uudelleen eri lähtökohdista kuin nyt valittu tehometäsaloutta ja maksimaalista taloudellista hyödyntämistä korostava malli.

Raportissa on mainittu, että metsätalouden vesistökuormitus on yleisesti ottaen pieni. Jatkossa todetaan, että latvavesillä kuormitus voi olla suurempikin. Monilla latvavesillä metsätalous ja turpeenkaivu vastaavat pääosasta vesistökuormitusta ja tämä pitäisi tuoda paremmin esiin.

Metsätalous työllisti kuluneella jaksolla yhteensä 280 henkilöä, joista noin 140 suoraan (loput urakoitsijoita). Muut tulostoiminnot työllistivät 170 henkilöä (ilman urakoitsijoita tms). Tekstistä puuttuikin kokonaan maininta siitä, paljonko oli suojealueiden hoidon ja muun Luontopalvelujen alaisen toiminnan osuus? Entä paljonko työllistävät läheisten valtionmaidon mahdollisuuksiin luontomatkailussa toimintansa perustavat yritykset?

Lehtipuuvaltaisten metsien osuus talousmetsissä on vähentynyt vastoin luonnonvarasuunnitelman tavoitteita. Päivitetyssä suunnitelmassa ei kuitenkaan lainkaan esitetä, kuinka tämän kehityskulun kääntäminen suotuisaksi aiotaan toteuttaa jatkossa?

Luvuissa 5.1 (Maankäyttö) ja 5.2 (Luonnonsuojelu) on merkittävä määrä toistoa ja päällekkäisyyksiä. Käytännössä luvun 5.1 voisi poistaa kokonaan, koska siinä mainitut asiat on jo sanottu muualla tai voidaan hyvin siirtää muihin kohdan 5 alalukuihin. Esimerkiksi luonnonsuojeluun liittyvät asiat olisi hyvä keskittää lukuun 5.2. Vastaavasti maankäyttöä valitsevasta metsätaloudesta ei sanota sanaakaan luvussa 5.1, vaikka luvun otsikko onkin "Maankäyttö".

Järjestöt haluavat muistuttaa, että vaikka Luontopalvelut ovatkin onnistuneet sijoittelemaan hyvin uudet, METSO-alueelle suunnatut rajalliset suojelehuhtaarit ja monia tärkeitä alueita saatiin tässä yhteydessä suojeltua, ei tällä päätöksellä voida turvata kaikkia suunnittelualueen suojelehuhtaarisia metsiä. Suunnitelman epätasapainoa monimuotoisuuden näkökulmasta korostaa hakkuutavoitteiden merkittävä nostaminen.

Vastine

Välitarkastuksen lopputulokseen vaikuttavat omistajaohjaus, Metsähallituksen omat päätökset, yhteistyöryhmän esitys, sidosryhmien lausunnot ja markkinaohjaus.

Suunnitelmaa on tarkennettu yhteistyöryhmän kannanottojen perusteella monissa kohdin, mm. ranta-kaavoitusta, maa-ainesten ottoa ja hakkuusuunnitteen tasoa koskien.

Muilta sidosryhmiltä ei ole tullut esitystä päivitustyön aloittamisesta uudelleen.

Metsätalouden osuus vesistöjen kokonaiskuormituksesta on pieni mutta kohdistuu erityisesti latvavesille. Tekstiä luvussa 2.1 muutettiin.

Luontopalvelut työllisti keskimäärin 160 htv. Lisäksi urakoitsijoiden palveluita ostettiin keskimäärin 20 htv:tä. Tämä lisättiin tekstiin lukuun 2.3 ja liitteeseen 2.

Välillisiä työpaikkoja ei ole laskettu minkään tulostoiminnon osalta.

Tavoite lehtipuuvaltaisten metsien osuudelle on asetettu 10 ja 50 vuoden päähän. Hirvieläinten aiheuttamien tuhojen takia on metsien uudistaminen taloudellisesti tuottaviksi lehtipuuvaltaisiksi metsiksi vaikeaa.

Tekstin päällekkäisyyksiä poistettiin. Maankäytön suunnittelu on keskeinen osa luonnonvarasuunnittelua ja sen välitarkastusta, mistä syystä sitä koskevat asiat on koottu omaan lukuunsa. Lähes kaikki luvun 5.1 kohdat koskevat metsätaloutta, esimerkiksi uudet suojelehuhtaariset perustetaan metsätalouden hallinnassa oleville alueille. Maankäytön jakautuminen eri käyttömuotoihin on selostettu liitteessä 2.

METSO-ohjelman mukaiset suojelehuhtaariset laajennukset valittiin tulosalueiden yhteistyönä. Kohteiden monimuotoisuuden kannalta tärkeät osat oli aikaisemmin turvattu alue-ekologisella suunnittelulla, Naturaalla ja Metso1-ohjelman talousmetsien luonnonhoitoprojektissa. Valtion maiden lisäsuojelehuhtaarisiksi hoidettuihin talousmetsiin.

Lausunto

Käsittääksemme Valtioneuvoston METSO-päätös tarkoittaa sitä, että kytkeytyneisyys otetaan huomioon ja suunnitelma tehdään aina kun valtionmaapalstalla (tai sen vieressä yksityismaalla) on suojelualue, tai ainakin jos suojelualueita on kaksi tai valtionmaa sijaitsee kahden suojelualueen välissä. Pidämme välttämättömänä, että kytkeytyneisyystarkastelu tehdään kaikilla METSO-alueen valtionmailla. Erityisen tärkeää on tehdä suunnitelmat laajemmilla valtionmaa-alueilla, joilla on useampia suojelualueita.

Valtioneuvoston päätöksen mukaan monimuotoisuutta painottavat suunnitelmat tulee hyväksyä luonnonvarasuunnittelun yhteydessä. Velvoitteen toteuttaminen on siten myöhässä, koska Metsähallitus vasta esittelee, mille alueille tällaisia suunnitelmia ollaan tekemässä. Toistaiseksi esitellyt alueet ovat selkeästi riittämättömiä, sillä ne ovat pieniä, yksittäisiä ja usein vain osan jostakin valtionmaapalstasta sisältäviä. Tällaisilla suunnittelualueilla valtioneuvoston päätöksen mukaista kytkeytyneisyystarkastelua ei käsitteäksemme voi mitenkään tehdä, vaan alueisiin on sisällytettävä moninkertaisesti laajempia kokonaisuuksia ja aina vähintäänkin yksi kokonainen valtionmaapalsta kerrallaan.

Erityisen tärkeää on lisätä tarkasteluun seuraavat kytkeytyneisyystarkastelun kannalta oleellisen keskeiset laajemmat aluekokonaisuudet:

1. Seitsemisen ja Helvetinjärven väliset ja kansallispuistoja ympäröivät valtionmaa-alueet.
2. Pylkönmäen Mahasuolta Mäkelänperän ympäristöarvometsän kautta Karstulan Aittonevan-Leppäsuon Natura-alueen ja Haukisuon - Härkäsuon suojelualueiden kautta Soinin Limaperän ns. Kuninkaanpuiston (Kukkoneva, Kokkoneva ym.) alueelle jatkuva alueverkosto.
3. Keski-Suomen pohjoisosan (Pihtipudas, Kinnula, Viitasaari) soiden-suojelualueiden keskittymän välialueet Multarinmeren Natura-alueen eteläpuolelta aina Viitasaaren Väljännevalle saakka.
4. Salamajärven puistojen kaikki ympärysalueet.
5. Multian - Saarijärven Kulhanvuoren ympäryksen pieniä suojelualueita sisältävä valtionmaakokonaisuus aina Lampuodinsuolle saakka.

Edellä mainitut toimet vaikuttavat myös hakkuutasoon. Täten tarvitaan myös kolmas yhteistyöryhmän kokous, jossa Metsähallitus voi kertoa miten nämä METSON jatkotoimet valtioneuvoston päätöksen mukaisesti hoidetaan.

Vastine

Valtioneuvoston päätöksen mukaan suunnitelmat tehdään yhtenäisyyden ja kytkeytyneisyyden kannalta tärkeille alueille. Välitarkastuksessa nämä tärkeät alueet valittiin.

Ympäristöoppaan toimilla, alue-ekologisen suunnittelun ratkaisulla, Metso1-ohjelman talousmetsien luonnonhoitoprojektissa ja luonnonvarasuunnitelmissa perustetuilla suojelu- ja ympäristöarvometsillä on lisätty suojelualueiden läheisyydessä kytkeytyvyyttä ja yhtenäisyyttä.

METSO-ohjelmassa toimenpiteen toteuttamisajaksi on merkitty vuodet 2009-2016. Toimenpiteen toteuttamista ei olisi voitu juuri aikaisemmin aloittaa.

Kokonaistarkastelussa olivat kaikki valtionmaat mukana ja siinä tarkastelussa osa lausunnossa esitetyistä kohteista tuli mukaan. Kohteiden valinnassa on käytetty tukena Helsingin yliopiston tutkijoiden kehittämää Zonation-ohjelmaa.

Suunnitelmat tehdään sellaisille maantieteellisille alueille, joilla voidaan vaikuttaa luonnonsuojelualueiden kytkeytyvyyteen ja yhtenäisyyteen. Kiinteistönmuodostus ei ole suunnittelualueiden rajaamisen lähtökohta.

Toimenpiteen toteuttamiseen varauduttiin alentamalla hakkuusuunnitetta. Vähennys perustui tässä vaiheessa arvioon. Seuraavassa luonnonvarasuunnitelmassa toimenpiteen vaikutus on tarkasti mukana hakkuusuunnitteen laskennassa.

Yhteistyöryhmälle järjestetään seurantakokous toimintaohjelman mukaisesti.

Lausunto

Järjestöjen mielestä virkistys- ja matkailukäytön edellytyksiä tulee kehittää myös talousmetsissä, koska yhteistyöryhmässä on nimenomaan valittu virkistys- ja luonnonsuojelupainotteinen malli toteutettavaksi.

Koko metsätaloutta käsittelevä kappale tulisi siirtää tavoiteohjelman ensimmäiseksi kohdaksi, koska metsätalous on selkeästi eniten ympäristöön vaikuttava tekijä koko toimintaohjelmaluonnoksessa.

Muutettujen metsänkätöohjeiden salliessa keskenkasvuisten puiden hakkuut teoreettiset hakkuumahdollisuudet ovat peräti 850 000 - 900 000 m³ vuodessa. Tällaiset hakkuumäärät kuitenkin heikentäisivät rajusti valtionmaiden monimuotoisuutta ja virkistyskäyttömahdollisuuksia. Virkistys- ja luontopainotteisen mallin mukaisesti suurimpaan mahdolliseen tasoon ei pyritä, vaan hakkuutavoite pidetään alkuperäisellä tasolla. Koska hakkuutavoite on ylitetty keskimäärin 70 000 m³kaikkina edellisen luonnonvarasuunnitelmakauden alkuvuosina, suunnitelman loppukaudella hakkuutavoitteen tulee olla korkeintaan 450 000 m³vuodessa.

Jos hakkuutasoa ei pidetä alkuperäisellä (500 000 m³/vuosi) tasolla vaan nostetaan se kohtuuttomuuksiin, on valittu LVS-malli muutettava sisällön lisäksi myös nimeltään tehometsätaloutta korostavan toiminnan malliksi ja tuotava tämä avoimesti osallisten tietoon.

Ojituksia koskien linjauksiin tulee lisätä tavoite, jonka mukaan kunnostusojituksia tai muita luontoarvoja heikentäviä toimia ei tehdä luontoarvoja sisältävillä soilla tai suon osilla, eikä suojelualueiden lähiympäristössä.

Tekstilunnonkseen tulee valtionmaiden kaavoitusta koskien lisätä tieto siitä, että kaavoituspäätös on luonnonvarasuunnitelman yhteistyöryhmän enemmistön tahdon vastainen.

Maa-ainesvarojen kartoittamista ja käyttöä koskevasta lauseesta tulee poistaa sana "markkina-lähtöisesti". Valtionmaiden monikäyttötavoitteet huomioiden markkinalähtöisyyttä ei voida nostaa esille tällä tavalla.

Vastine

Metsähallitus parantaa edellytyksiä kysynnän mukaan. Ympäristöoppaan toteuttaminen, alue-ekologiset suunnitelmat ja talousmetsiin perustetut virkistysmetsät ovat panostuksia virkistys- ja matkailukäyttöön.

Luonnonvarasuunnitelmassa käsitellään laajasti koko Metsähallituksen toimintaa. Kappaleita ei ole järjestetty ympäristöasioiden tai minkään muunkaan teeman mukaisesti, vaan käytetty luonnonvarasuunnitelman järjestystä.

Ks. vastaukset Hämeen ja Lounais-Suomen ympäristökeskusten lausuntoihin.

Luonnonsuojelun tavoitteiden toteuttamisessa ja virkistyskäytön edistämisessä keskeisessä asemassa ovat kansallispuistot, muut suojelualueet sekä virkistys- ja retkeilyalueet.

Luonnonvarasuunnitelmassa valitun toimintalinjan mukaiset maankäyttöpäätökset ja keskeiset toimenpiteet säilyvät. Maankäyttöä muutetaan vain siltä osin, että talousmetsiä suojellaan lisää. Luonnonvarasuunnitelman mukaisesti hakkuusuunnitte tarkistetaan kauden puolivälissä vastaamaan tuotantomahdollisuuksia. Panostukset monimuotoisuuden turvaamiseen, virkistyskäyttöön ym. yleisiin yhteiskunnallisiin velvoitteisiin ovat pienentäneet hakkuusuunnitetta merkittävästi.

Toimintaohjelman luvun 5.1 soiden ja turvemaiden maankäyttöä käsittelevää kappaletta tarkennettiin. Suojelualueiden lähellä kunnostusojitukset suunnitellaan metsätalouden ja luontopalveluiden yhteistyönä.

Yhteistyöryhmän kannanotot on kirjattu välitarkastusraportin liitteeseen 3.

Maa-ainesvaroja koskevissa kohdissa ei ole käytetty sanaa "markkinalähtöinen". Maa-ainesten ottamiseen osoitetaan alueita kysynnän mukaan ympäristönäkökohdat korostetusti huomioon ottaen. Markkinoiden tuntemus ja asiakaslähtöisyys ovat liiketoiminnan harjoittamisen edellytyksiä.

Lausunto	Vastine
<p>S. 40. Sanotaan, että "yhteistyöryhmäläinen painotti...". Saman sanoi myös Metsähallituksen Veikko Hiltunen, eli näin toimittiin myös Metsähallituksen mukaan suunnitelman tekokierroksella, eikä asia sitten ole mikään mielipide.</p> <p>S.41. Tarkennus uusiutuva energia kohtaan: ...kunnan vesistöjen suojeleu otetaan erityisesti huomioon JA suojelualueiden lähiympäristössä ei tehdä energia-puun korjuuta JA MAANMUOKKAUSTA.</p>	<p>Lausunnon tarkennus pitää paikkansa.</p> <p>Liitteeseen 3 tehtiin korjaus.</p>
<p>Keski-Suomen luonnonsuojelupiiri</p> <p>Kuvauksessa mainitaan metsätalouden vesistökuormitus olevan yleensä melko pieni, ja myöhemmin, että latvavesillä voi vesistökuormitus voi olla suurempikin.</p> <p>Monilla latvavesillä metsätalous ja turpeenkaivu ovat tosiasiaassa merkittävimpiä vesistön kuormittajia.</p> <p>Lehtipuuvältaisten metsien osuus talousmetsissä on vähentynyt, luonnonvarasuunnitelman tavoitteiden vastaisesti.</p> <p>Millä tavalla tämä kehityskulku voidaan kääntää myönteiseksi?</p> <p>Vuotuinen hakkuumäärä suunnitelmajaksolla on ylittänyt kymmenyksellä vahvistetun käyttösuunnitteen. Tämä on helposti ristiriidassa luonnonsuojelun, virkistyskäytön, metsästyksen ja kalastuksen kehittämisen kanssa. Toisaalta puukuutioiden kasvu mahdollistaa esimerkiksi luonnonsuojelualueiden lisäämisen hakkuukuutioiden lisäämisen kanssa. Luonnonsuojelulle tulisi Keski-Suomen maakunnassa ja koko suunnittelualueella säästää vähintään kymmenys myös metsähallituksen talousmetsäalasta.</p> <p>Monilla latvavesillä metsätalous ja turpeenkaivu ovat merkittävimpiä vesistön kuormittajia. Päinvastoin kuin muiden vesistöjen kuormittajien, metsätalouden ja turpeenkaivuun päästöt ovat kasvussa, mikäli ojitusta, uudisojitusta, lannoitusta ja maanmuokkausta lisätään. Siksi näitä toimenpiteitä ei tulisi lisätä.</p> <p>Toiminnan päälinjojen tarkistusosioon tulee lisätä, että luontoarvoja sisältävät suot tai suon osat säästetään turpeenkaivu-käytöltä ja luonnonarvoja heikentäviltä metsätaloustoimilta.</p>	<p>Metsätalouden osuus vesistöjen kokonaiskuormituksesta on pieni mutta kohdistuu erityisesti latvavesille. Tekstiä luvussa 2.1 muutettiin.</p> <p>Ks. vastaus BirdLife Suomen ym. lausuntoon.</p> <p>Ks. vastaukset Hämeen ja Lounais-Suomen ympäristökeskusten lausuntoihin.</p> <p>Länsi-Suomen metsätalouden hallinnoimista metsistä 9 % on toiminnan ulkopuolelle. Kun tähän lisätään luonnonvarasuunnitelmissa talousmetsiin perustetut suojelumetsät, on vähintään kymmenys talousmetsistä siirretty toiminnan ulkopuolelle.</p> <p>Kunnostusojitusten määrä puolittuu alkukauden tavoitteeseen verrattuna. Lannoituksen määrä pysyy ennallaan. Maanmuokkauksen määrä tulee lisääntymään. RL-Gis paikkatietosovelluksella tehdään kunnostusojituksen suunnittelun avuksi vesiensojeluanalyysjä. Sovelluksen käyttöaluetta kehitetään uudistushakkuiden ja maanmuokkauksen vesiensuojeluun.</p> <p>Toimintaohjelman luvun 5.1 soiden ja turvemaiden maankäyttöä käsittelevää kappaletta tarkennettiin.</p>

Lausunto	Vastine
<p>Luonnonsuojelu-osiossa on syytä mainita ekologisten vyöhykkeiden huomioon ottaminen luonnonsuunnitelman toteuttamisessa. Keski-Suomen maakunnan ekologiset vyöhykkeet ja -suuralueet on selvitetty jo useita vuosia sitten.</p>	<p>Ekologiset vyöhykkeet ovat kaavoituksen taustaineistoa. Tätä aineistoa on käytetty uusien suojelumetsien sijoittelussa.</p>
<p>Kytkeytyneisyyttä koskevaan kohtaan on tarpeen lisätä ainakin seuraavat alueet Keski-Suomen maakunnan osalta: (samat kuin kohteet 2.-5. BirdLife Suomen ym. lausunnossa)</p>	<p>Kokonaistarkastelussa olivat kaikki valtionmaat mukana ja siinä tarkastelussa osa lausunnossa esitetystä kohteista tuli mukaan.</p>
<p>Ojitus on mm. vesien tilaan merkittävästi vaikuttava toimi. Ojitus-linjauksiin on tarpeen lisätä tavoite, että kunnostusojituksia tai muitakaan luonnonsuojelun arvoja heikentäviä toimintoja ei tehdä suojelualueiden läheisessä ympäristössä tai luonnonsuojelullisia arvoja sisältävillä soilla tai soiden osilla.</p>	<p>Toimintaohjelman luvun 5.1 soiden ja turve- maiden maankäyttöä käsittelevää kappaletta tarkennettiin. Suojelualueiden lähellä kunnostusojitukset suunnitellaan metsätalouden ja luontopalveluiden yhteistyönä.</p>
<p>Pirkanmaan luonnonsuojelupiiri Mieluiten näkisimme Metsähallituksen toimivan esimerkkinä muuttuvaan tilanteeseen sopeutumisessa. Vanhojen menetelmien, kuten hakkuiden lisäämisen, metsien lannoittamisen ja kunnostusojitusten sijasta Metsähallituksella olisi mielestämme edellytyksiä saavuttaa kansainvälisesti merkittävä asema tulevaisuuden keskeisten ja taloudellisestikin tuottoisien alojen osajana: ekologian, ennallistamisen, luontomatkailun, bioenergian yms. asiantuntijana.</p>	<p>Metsähallituksessa on asiantuntemusta ekologian, ennallistamisen, luontomatkailun ja bioenergian aloilta. Metsähallituksen visio on olla edelläkävijä vihreillä markkinoilla.</p>
<p>Myös välitarkastuksen valmisteluun osallistunut yhteistyöryhmä kiinnitti huomiota luonnonsuojelua ja virkistystä painottavan linjauksen ja muiden osa-alueiden väliseen ristiriitaan. Toteamekin yhteistyöryhmän työstä kertovan liitteen (s. 41-42) sanoin, että "Metsähallituksen haasteeksi jää selkeyttä, kuinka valittu luonnonsuojelua ja virkistyskäyttöä painottava linjaus ilmenee esimerkiksi hakkuusuunnitteessa, rantakaavoituksessa, maa-aineksen otossa, virkistyskäytössä ja luonnonsuojelussa. Miten se eroaa tilanteesta ilman tätä painotusta?"</p>	<p>Luonnonsuunnitelmassa valitun toimintalinjan mukaiset maankäyttöpäätökset ja keskeiset toimenpiteet pidetään välitarkastuksessa ennallaan. Maankäyttöä muutetaan vain siltä osin, että talousmetsiä suojellaan lisää. Luonnonsuojelun tavoitteiden toteuttamisessa ja virkistyskäytön edistämässä keskeisessä asemassa ovat kansallispuistot, muut suojelualueet sekä virkistys- ja retkeilyalueet. Luonnonsuunnitelman kirjauksen mukaisesti hakkuusuunnitte tarkistetaan kauden puolivälissä. Panostukset monimuotoisuuden turvaamiseen, virkistyskäyttöön ym. yleisiin yhteiskunnallisiin velvoitteisiin pienentävät hakkuusuunnitetta merkittävästi. Välitarkastuksessa ei muuteta luonnonsuunnitelman rantakaavoitusta ja maa-ainesten ottoa koskevia periaatteita.</p>
<p>Toivomme, että suojeluverkostoa täydennetään edelleen Metsähallituksen omien inventointien sekä järjestöjen aiempien ja tulevien esitysten pohjalta, jotta pysyvien suojelualueiden perustaminen valtion maille ei 2010-luvulla jäisi ainoastaan "METSO 10 000" -hankkeeseen.</p>	<p>Metsähallitus toteuttaa METSO-ohjelmassa sille osoitettuja toimenpiteitä. Uusia suojelumetsiä perustetaan valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisesti.</p>

Lausunto

Toivomme, että inventointi toteutetaan tarkasti, ja metsätaloustoimia entisissä METLA:n metsissä ei tehdä ennen kuin luontoarvot on selvitetty ja arvokaiden kohteiden säilyminen turvattu. Myös luontojärjestöillä on Metsäntutkimuslaitoksen metsistä tutkimustietoa, jota Metsähallitus voi hyödyntää.

Edellytämme, että Metsähallitus teettää valtion maiden luontoarvojen inventoinnit aina asiantuntijoilla: joko luontopalveluiden palveluksessa olevilla tai ulkopuolelta palkatuilla luontokartoittajilla.

Esitämme, että Metsähallitus ryhtyy toteuttamaan Suomen luonnonsuojeluliiton ja Luonto-Liiton aloitetta, josta kerrotaan välitarkastuksen luvussa 6 (s. 21). Nykyisellään kovin niukat soiden ennallistamisen määrärahat saataisiin todennäköisesti nousemaan, jos valtion maiden haltija ryhtyisi ajamaan ennallistamisohjelmaa.

Katsomme, että valtion maille ei pitäisi perustaa uusia turpeenottoalueita eikä soita tulisi myöskään vuokrata ulkopuolisille turpeenkaivajaryityksille. Perusteena ovat turpeenpolton haitalliset ilmastovaikutukset ja turpeenoton aiheuttama suoluonnon tuho.

Välitarkastuksen mukaan metsätalouden osuus vesistöjen kokonaisravinnekuormituksessa on yleisesti pieni ja rajoittuu lähinnä latvavesille. Kirjoittajat kuitenkin arvelevat, että myös metsätaloudelta jatkossa edellytetään lisää vesiensuojelutoimia alueilla, joilla tällä erää ei täyty vesipuitedirektiivin vaatimus vesien hyvästä tilasta.

Suomen ympäristökeskus julkaisi vuonna 2008 arvion luontotyyppien uhanalaisuudesta. Uhanalaisia luontotyyppisiä esiintyy runsaasti niissä ympäristöissä, joissa Metsähallitus aikoo välitarkastuksen mukaan edelleen jatkaa tai kasvattaa luonnonvarojen käyttöä. Hakkuiden määrän lisääminen, merihiekan ja muiden maa-ainesten otto, kallioiden louhinta sekä rantojen kaavoittaminen ovat toimintoja, jotka osaltaan ovat johtaneet luontotyyppien uhanalaistumiseen.

Arvio luontotyyppien uhanalaisuudesta mainitaan ohimennen myös välitarkastuksen luvussa 2.1. Toivomme vielä kerrottavan, millaisin toimenpitein - tai toimenpiteiden muutoksin - Metsähallitus aikoo edistää luontotyyppien tilan paranemista valtion mailla. Luontotyyppien suojelua ei voida jättää suojelualueiden varaan. Katsomme, että myös suojelemattomiin alueisiin kohdistuvissa toiminnoissa on tehtävä muutoksia.

Vastine

Toimintaohjelmaan on kirjattu, että Metlalta siirtyneille alueille tehdään alue-ekologinen tarkastelu ja luontoarvojen inventointi. Inventoinnit tehdään asiantuntijavoimin.

Aloitteen suoaluerajauksia tullaan käyttämään tausta-aineistona eri toimenpiteiden suunnittelussa ja kohdentamisessa.

Toimintaohjelman mukaisesti turvemaiden osalta noudatetaan valtakunnallisia alueiden käytön tavoitteita ja odotetaan tulevia poliittisia, kansallisen strategian linjauksia.

Metsätalouden osuus vesistöjen kokonaiskuormituksesta on pieni mutta kohdistuu erityisesti latvavesille. Tekstiä luvussa 2.1 muutettiin.

Luontotyyppien uhanalaisuutta arvioineen toimikunnan tekemän esityksen pohjalta Ympäristöministeriö perustaa työryhmän pohtimaan jatkotoimenpiteitä sekä uhanalaisten luontotyyppien arvioinnin kehittämistä.

Ks. edellinen vastaus. METSO-ohjelman toteuttaminen edistää luontotyyppien tilan paranemista.

Lausunto

Hakkuiden lisäystä perustellaan mm. sillä, että Tapijon uusien metsänhoitosuosituksen mukaan avohakkuita voidaan tehdä yhä nuoremmissa metsissä. Tapijon suositus kuulostaa varsin arveluttavalta, eikä sitä soisi ensinnä noudatettavan valtion metsissä. Uusiutuvien luonnonvarojen kestävä hyödyntäminen edellyttää, että luonnonvaran kasvua on varaa ja aikaa odottaa. "Korjuukypsän" yksilön minimikoon tai -iän hivuttaminen vähitellen alemmas ei ekologisessa katsannossa ennakoi hyvää.

Voimakkaampien hakkuiden sijasta ehdotamme, että Metsähallitus pyrkisi turvaamaan metsäluonnon säilymisen puuvarojen saatavuuden metsien säästeliäämmällä käytöllä.

Toivomme, että poiminta- ym. erityishakkuista tulisi yhä vallitsevampi käytäntö Metsähallituksen metsätaloudessa, ja tällaisilla jatkuva kasvatus mukailevilla hakkuilla korvattaisiin vanhoja harvennus- ja uudistusmenetelmiä myös muualla kuin vain erityiskohteilla.

"Metsien luontaiseen häiriödynamiikkaan perustuvat käsittelymallit" -tutkimushanketta varten Isojärven ympäristöarvometsään rajataan koealueet, joilla metsiä käsitellään poiminta-, pienaukko-, osittais- ja avohakkuin.

Avohakkuuta on Suomessa harjoitettu jo vuosikymmeniä laajalti. Uskomme, että tutkimuksen avohakkuusuudelle olisi löydettävissä paikka myös ympäristöarvometsän ulkopuolelta, mikäli avohakkuiden seurauksia vielä täytyy todentaa.

Uhanalaisia luontotyyppäjä on sekä sisävesissä että niiden rannoilla. Yhtenä osatekijänä elinympäristöjen uhanalaistumiseen on rantarakentaminen. Mielestämme valtiota edustavan Metsähallituksen tulisi rantatonttien kaavoituksen ja myynnin sijasta edistää rantojen kestävää virkistyskäyttöä.

Pidämme hiekanottoa merestä arveluttavana ja vaikutuksiltaan pitkälti ennustamattomana toimintana. Lisäksi tavoite samanaikaisesti sekä harjoittaa merihiekan ottoa että toteuttaa vedenalaisen luonnon inventointiprojektia ei myöskään edistä luottamusta toiminnan perusteelliseen suunnitteluun.

Yhteistyöryhmän tavoin vierastamme sitä, että valtion maa-ainesvarojen käyttöä kehitetään markkinalähtöisesti, vaikka se tapahtuisikin ympäristönäkökohdat huomioon ottaen.

Toivomme, että tässäkin asiassa Metsähallitus voisi jo ennakoida tulevaa tilannetta ja edistää luonnonvarojen säästöä markkinalähtöisen louhinnan ja kaivuun sijasta.

Vastine

Hakkuusuunnite on lähellä pitkän aikavälin toiminnan mitoitusta. Metsien käsittely vaihtelee kohteen käyttömuodon mukaan. Rajoituksista ja pitkän aikavälin kestävyysvaatimuksista johtuen osaa metsistä ei uudisteta koskaan tai kiertoajat ovat pitkiä. Tämä johtaa keskimäärin pidempiin kiertoaikoihin kuin uudet metsänhoito-ohjeet ohjeet mahdollistaisivat.

Metsiä käytetään pitkäjänteisesti ja kestävästi valtion tuottovaatimusten mukaisesti.

Tapijon suositusten tutkimus- ym. perusteista saa lisätietoa Tapiosta.

Erikoishakkuita tehdään enenevässä määrin niihin soveltuvilla kohteilla.

Historiallisesti poiminta- ja harsintahakkuut, joihin jatkuva kasvatus lukeutuu, ovat Suomessa vanhempia hakkuutapoja kuin nykyisin vallitsevat hakkuutavat.

Hanke toteutetaan tutkimussuunnitelman mukaisesti. Hankkeen vastuutaho on Metla.

Rantojen kaavoitusperiaatteet on sovittu ympäristö- sekä maa- ja metsätalousministeriön kanssa. Niissä kiinnitetään erityisesti huomiota rantojen luontoarvojen ja virkistyskäytön turvaamiseen.

Ks. vastaus Satakuntaliiton lausuntoon.

Maa-ainesten ottamiseen osoitetaan alueita kysynnän mukaan ympäristönäkökohdat korostetusti huomioon ottaen. Markkinoiden tuntemus ja asiakaslähtöisyys ovat liiketoiminnan harjoittamisen edellytyksiä.

<p>Lausunto</p> <p>Välitarkastuksesta ei ilmene, mitä käytöstä poistetuille virkistymetsille tapahtuu. Siirretäänkö ne talousmetsiksi ja mikäli siirrettiin, muuttuivatko niiden käsittelytavat?</p> <p>Ehdotamme, että virkistymetsien lopettamisen sijasta Metsähallitus lisäisi tuntemattomampien kohteiden markkinointia. Lisäksi talousmetsien käsittelytapoja soisi muutettavan siten, että virkistyskäyttäjät viihtyisivät myös niissä. Näin osaltaan vastattaisiin välitarkastuksessa ennakoituun lähikohteiden kysynnän kasvuun (s. 6).</p>	<p>Vastine</p> <p>Virkistymetsät ovat palautuneet normaaleiksi talousmetsiksi siltä osin kuin niissä ei ole alue-ekologisesta suunnittelusta, kaavoituksesta tms. johtuvaa rajoitetta.</p> <p>Virkistyspalveluita kohdennetaan kysynnän mukaan. Ympäristöoppaan toteuttaminen, alue-ekologiset suunnitelmat ja talousmetsiin perustetut virkistymetsät ovat panostuksia virkistyskäyttöön.</p> <p>Valtion maat ovat historiallisista syistä harvaan-asutuilla seuduilla, joten ne eivät vastaa lähikohteiden kysynnän kasvuun. Toisaalta siellä missä valtion maita on suurten asutuskeskusten lähellä, on tehty virkistyskäyttöä tukevia maankäyttöratkaisuja, kuten esimerkiksi Nuuksiossa ja Sipoonkorvessa.</p>
<p>Etelä-Hämeen, Keski-Suomen, Pohjanmaan, Pohjois-Hämeen, Ruotsinkielisen Pohjanmaan, Satamkunnan ja Uudenmaan riistanhoitopiirit</p> <p>Suunnitelmassa esitettyjen suojelumetsien perustamisen yhteydessä tulee turvata mahdollisuudet hirvieläinten tehokkaaseen kannansäätelyyn.</p> <p>Valtion alueiden metsästyskäyttö tulee säilyttää vähintään nykyisessä laajuudessaan kaikilla alueilla ja tarkastella metsästyksen sallimista soveltuvin osin myös nykyisin metsästyksen ulkopuolella olevilla suojelualueilla.</p>	<p>Suojelumetsien perustaminen ei rajoita hirvieläinten kannan säätelyä eikä metsästystä.</p> <p>LVS:n ratkaisulla metsästysmahdollisuudet säilyvät nykyisessä laajuudessa. Säädöksiin perustetuilla suojelualueilla metsästetään niin kuin suojelualueiden perustamissäädöksissä määrätään. Säädökset antaa alueesta riippuen eduskunta, valtioneuvosto tai ympäristöministeriö (alle 100 ha:n alueet).</p>
<p>Varsinais-Suomen riistanhoitopiiri</p> <p>Varsinais-Suomessa on maan tihein hirvieläinanta. Hirvieläinkantoja säädellään yhteiskunnan asettamalle tasolle metsästyksellä. Erilaisissa suojeluohjelmissa olevilla maa-alueilla on usein keskeinen rooli metsästyksen suunnittelussa ja toteutuksessa. Kasvava tiestö ja asutus tekevät tulevaisuudessa alueista yhä tärkeämpiä metsästykselle. Alueet tulisi säilyttää metsästyksen piirissä mahdollisimman laajasti.</p> <p>Hyljekannat kasvavat merialueella ja saaristossa. Harmaahylkeet aiheuttavat kalataloudelle merkittäviä vahinkoja. Hylkeiden metsästys on yksi keino kalatalousvahinkojen vähentämisessä. Valtio on saariston suurin maan- ja vedenomistaja. Valtaosa valtion hallinnassa olevista alueista on liitetty Saaristomerens kansallispuistoon, jossa hylkeiden metsästys on kielletty. Suunnittelukauden aikana toteutetaan laajojen Natura-alueiden hoitoa ja käyttöä ja suunnitellaan uutta kansallispuistoa Selkämerelle. Suurimpana alueiden omistajana valtion tulee huolehtia siitä, että hylkeiden metsästys on mahdollista nykyistä laajemmin valtion hallinnassa olevilla alueilla.</p>	<p>Suunnitelmalla ei rajoiteta metsästystä nykyisestä.</p> <p>Metsähallitus tekee paraikaa valtion merialueille selvitystä siitä, miten ja missä hylkeen metsästys on ylipäätään mahdollista. Selvitys valmistuu vuoden 2010 aikana. Sitä käytetään pohjana, kun tehdään päätöksiä valtion alueiden hylkeenmetsästyksestä. Saaristomerens kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelman päivittäminen aloitetaan 2011-2012. Siinä yhteydessä tarkastellaan ja tehdään päätökset hylkeen metsästyksessä alueella.</p>

Lausunto	Vastine
<p>Pohjanmaan Vapaa-ajankalastajapiiri</p> <p>Toivomme, että Metsähallitus monipuolistaisi kalastuskohteidensa kalalajistoa. Toivomme paikkoja joista löytyy isoja kaloja jotka myös pärjäävät kohdevesistössä, eivätkä kirjolohen tavoin nälkiinny kuoliaaksi parissa vuodessa. Isojen kalojen esim. haukien esiintymistä tulisi myös edistää asettamalla kaloille ylämittoja alamittojen sijaan.</p> <p>Uusiksi istukaslajeiksi alueemme Valtion omistamiin vesiin toivomme karpeja, ankeriaita ja toutaimia.</p>	<p>Kalastuskohteiden kalalajiston monipuolistamisedotus on otettu huomioon juuri valmistuneessa Metsähallituksen kalastuksen toimintasuunnitelmassa. Esitettyä ison kalan kohdetta on kokeiltu mm Nurmeksen Peurajärvellä. Kohteesta luovuttiin, koska se ei kattanut toiminnasta aiheutuvia kustannuksia. Ison kalan kohteet ovat kuitenkin suunnittelussa koko ajan mukana.</p> <p>Esitetyt kalalajit ovat harkinnan arvoisia. Metsähallitus ottaa mielellään vastaan kalastuksen kehittämisedotuksia.</p>
<p>Suomen Latu</p> <p>Raportissa mainittu ohjattujen palveluiden kysyntä on kasvanut, mutta se ei kuitenkaan poista eikä vähennä omatoimisen luonnossa liikkumisen määrää kuten jo pelkästään kansallispuistoissa kävijöiden määrän kasvu osoittaa.</p> <p>Rantarakentaminen ei vaikuta ainoastaan luontomatkailuun, eikä rantatontteja osteta pelkkää luontomatkailua varten. Kappaleessa olisikin hyvä todeta, että rantarakentamiselle on kysyntää ja paineita, mutta sen toisella puolella on vesistöjen jokamiehenoikeudella tapahtuvan virkistyskäytön mahdollisuuksien kaventuminen.</p> <p>Raportissa mainitaan rakentamisen ympäristöstävällisyyden huomioiminen, mutta sen lisäksi voisi todeta myös vapaiden, rakentamattomien rantojen merkityksen mm. melonnalle, soudulle, veneilylle ja muulle vesistöjen virkistyskäytölle, joka ei perustu maan tai veden omistukseen.</p> <p>Eräasiat, metsästys, lupamyynti jne. vievät luontopalveluissa aikaa ja rahaa muun virkistyskäytön hoitamiselta. Työnjako toimii, jos sille osoitetaan omat, tarvittavat resurssit. Linjaus eräasioiden kuulumisesta luontopalveluille on kuitenkin laajempi, eikä siihen voida vaikuttaa Länsi-Suomen luonnonvarasuunnitelmassa.</p> <p>On hyvä, että Metsähallitus tekee aktiivisesti sopimuksia luontoyrittäjien kanssa. Suomen Latu pitää lisäksi tärkeänä mahdollisuutta toimia jokamiehenoikeudella silloin, kun toiminnasta ei aiheudu maanomistajalle haittaa tai vahinkoa eikä toiminnasta aiheudu haitan tai vahingon riskin lisääntymistä.</p>	<p>Luvusta 2.1 poistettiin arvio omatoimisen liikkumisen määrästä.</p> <p>Kappaleen tekstiä muutettiin. Siinä todetaan että, ranta-alueiden käyttöön kohdistuu erilaisia paineita.</p> <p>Vapaat rannat ovat tärkeitä vesistöjen virkistyskäytölle. Aiheesta lisättiin lukuun 2.1 lause.</p> <p>Ko. asiat eivät vie aikaa ja rahaa muun virkistyskäytön hoitamiselta, koska eräasioille on osoitettu valtion budjetissa oma rahoitus. Eräasiat on lisäresurssi luontopalveluille. Sillä on monia synergisiä etuja toiminnan kannalta.</p> <p>Jokamiehenoikeiden rajoituksia ei tehdä kuin luonnonsuojelullisista syistä.</p>

Lausunto

Virkistyspalveluiden polarisoituminen tiettyihin, yhä harvempiin kohteisiin on Suomen Ladun näkökulmasta virkistyspalveluiden huonoa kehitystä ja muodostaa uhkakuvan harvoista, ruuhkautuneista luontokohteista, joiden saavuttamiseksi on matkustettava yhä pidemmälle. Kehitys on myös kansallisen liikuntaohjelman vastaista, sillä luontoliikunta ja reiteillä tapahtuva lenkkeily ja retkeily ovat kansalaisille tärkeitä liikuntamuotoja.

Suomen Ladun kanta on, että myös pienemmät paikalliset kohteet, vaikka vaatimattomammalla palvelurakenteellakin, ovat luontokasvatuksen ja lähivirkistykseen kannalta merkittäviä ja ylläpidettäviä.

Mitä tässä kohdassa tarkoittaa, että virkistysmetsien määrä väheni tarkastellulla jaksolla 3 400 ha? Mihin käyttöön lakkautetut virkistysmetsät on otettu ja miten niiden kehittäminen ja hoito tulevaisuudessa etenee? Minkälaisesta metsien hoidosta luovutaan silloin kun luovutaan virkistysmetsistä ja miten metsien virkistysarvo muuttuu?

Ymmärrämme taustalla olevat taloudelliset tekijät, mutta Suomen Latu on huolissaan jälleen tässä luvussa esiin tulevasta virkistyspalvelujen keskittämisestä. Palvelujen keskittäminen johtaa helposti alueiden liialliseen kulutukseen, ulkoilun ruuhkautumiseen ja sitä kautta sekä luonnon että virkistykseen laadun heikentymiseen.

Kuten työryhmässäkin on esitetty, uusien metsänuudistamiskriteerien käyttöönotto johtaa yhä aikaisempaan hakkuuseen ja vaikuttaa virkistyskäytön olosuhteiden heikkenemiseen. Tämä tulisi huomioida metsänkäytön alueellisessa suunnittelussa siellä, missä metsiin kohdistuu enemmän arkistakin virkistyskäyttöä tai luontomatkoilua. Pidempi kiertoaika on usein alueilla perusteltu ratkaisu virkistyskäytön näkökulmasta, vaikka suositukset mahdollistaisivat aikaisinkin hakkuun.

Myös rantatonttien myyminen on herättänyt vastakaikaisia ajatuksia raporttia valmistelleessa työryhmässä ja siksi sitä tulisi harkita tapauskohtaisesti ja tarkasti. Tavoitteita tonttien myynnin suhteen tulisi harkita uudestaan työryhmän kannanottojen pohjalta.

Liite 5:stä puuttuu Kruunupyyn kunnan alueella sijaitseva Fiskarholmin suokohde (ennen METLA:n hallinnoima kohde). Se ei kuitenkaan liene suojeluohjelmakohde.

Vastine

Ruuhkaantumisen ei ole vielä ollut suurtakaan haittaa. Niukat resurssit kohdistetaan käytön kannalta suosituimpiin kohteisiin. Näin turvataan myös niiden luonnonarvojen säilyminen. Metsähallitus on Suomen Ladun kanssa samaa mieltä. Kokonaisuuden hoitaminen vaatisi lisäresursseja tai esim. kuntien vahvempaa panostusta paikallisiin kohteisiin.

Ks. vastaukset Keski-Suomen ympäristökeskuksen ja Pirkanmaan luonnonsuojelupiirin lausuntoihin.

Ks. vastaus edellä.

Ks. vastaus Hämeen ympäristökeskuksen lausuntoon.

Ks. vastaukset Päijät-Hämeen liiton lausuntoon.

Kyseyseen kiinteistöön ei ole suojeluvarauksia.

Lausunto

Hakkuusuunnitteen kasvattaminen liki kaksinkertaiseksi vaikuttaisi virkistyskäytön olosuhteisiin, luonnon monimuotoisuuteen ja koko Länsi-Suomen valtion maiden metsäkuvaan. Vaikka hakkuusuunnitteen nostamiselle on lukuisia, raportissa mainittuja perusteluita, on näin radikaali nosto luonnon virkistyskäytön kannalta haitallinen. Se on kiistatta ristiriidassa monien muiden raportissa esitettyjen metsänhoidon ja monikäytön tavoitteiden kanssa. Esimerkiksi sivulla 14 todetaan, että virkistys- ja luontopainotteista suunnitelmalinjaa halutaan jatkaa.

Sivu 41, kpl 2. Luonnonvarasuunnitelmaa päivittänyt työryhmä näki kansallispuistoissa metsästykselle mahdolliset alueet kooltaan riittäviksi. Tämä on hyvä, sillä Suomen Latu on eri mieltä uudesta luonnonsuojelulakia koskevasta lakiehdotuksesta, joka avaisi kansallispuistot selvästi nykyistä laajemmalle metsästykselle myös Etelä-Suomessa. Metsästys ruuhkaisissakin Etelä-Suomen kansallispuistoissa vähentäisi niiden muuta virkistyskäyttöä ja sen turvallisuutta olisi erittäin vaikea taata.

Sivulla 17 mainitaan mm. Evon ja Teijon retkeilyalueille lähivuosina laadittavat uudet hoito- ja käyttösuunnitelmat sekä retkeilyalueiden kehittämissuunnitelmien suunnittelu. Suunnittelun yhteistyötahoina (sivu 41, kpl 5) ehdotamme, että metsästysseurojen lisäksi mainittaisiin ulkoilu- ja retkeilyjärjestöt, koska niillä on erittäin hyvä paikallistuntemus oman seutunsa virkistyspaikoista, niiden tarpeesta ja niihin kohdistuvasta kysynnästä.

Vastine

Ks. vastaus Hämeen ympäristökeskuksen lausuntoon.

Metsähallitus toteuttaa kansallispuistojen metsästysjärjestelyissä lainsäätäjän (eduskunta) tahtoa. Tällä hetkellä hirvieläinten metsästys on sallittu perustamissäädösten (laki- ja asetus) mukaisesti muutamassa kansallispuistossa. Useissa puistoissa hirven ajo metsästystarkoituksessa on mahdollista, ei kuitenkaan kaikissa. Valmisteilla olevassa luonnonsuojelulain uudistamisessa hirvieläinten ajo olisi mahdollista Etelä-Suomen kansallispuistoissa. Uudet metsästyskäytännöt voidaan ottaa jo perustetuissa kansallispuistoissa käyttöön vain kumoamalla vanhat lait ja viittaamalla uusissa säädöksissä uuteen luonnonsuojelulakiin.

Evon ja Teijon retkeilyalueiden hoito- ja käyttösuunnittelun yhteistyötahoja ei määritellä välitarkastuksessa, vaan kyseisissä prosesseissa.

Aikaisemmin ilmestyneet Metsähallituksen metsätalouden julkaisut

- Nro 1 Rissanen Kalervo 1996. Vesiensuojelu kunnostusojituksen ja maanmuokkauk-
töiden yhteydessä 1995 – Länsi-Suomen ja Kainuun alueissa tehdyn selvityksen
loppuraportti. 26 s.
- Nro 2 Hokajärvi Taisto 1996. Sallan metsävaurioiden tervehdyttämislannoituskoel. 27 s.
- Nro 3 Hallman Erkki, Hokkanen Marja, Juntunen Heikki, Korhonen Kirsi-Marja,
Raivio Suvi, Savela Outi, Siitonen Paula, Tolonen Arto & Vainio Matti 1996.
Alue-ekologinen suunnittelu. 59 s.
- Nro 4 Keto-Tokoi Petri, Korhonen Ilkka, Paavonen Ahti, Seppänen Jussi & Vesterinen
Pekka 1996. Kurun alue-ekologinen suunnitelma. 49 s.
- Nro 5 Kukko Timo 1996. Luonnonvarojen seuranta kestävän metsätalouden kuvaajana.
187 s.
- Nro 6 Loikkanen Teppo 1997. Kainuun metsäkysely 1996. 46 s.
- Nro 7 Karvonen Lauri, Huusko Mauri, Itkonen Pertti & Prokkola Antti 1997.
Aalistunturin alue-ekologinen suunnitelma. Suunnittelun periaatteet Metsähalli-
tuksen Länsi-Lapin alueella. 95 s.
- Nro 8 Hiltunen Veikko, Kytövuori Tapio, Siira Jorma, Jorri Eeva-Liisa, Leskinen
Aarne, Leskinen Jarmo, Meriruoko Ari, Santala Eija, Tolonen Arto & Tolonen
Jyrki 1997. Kainuun alueen luonnonvarasuunnitelma. 76 s. + karttaliite.
- Nro 9 Korkalo Markku, Pouta Tapio, Valle Paulus, Kokkonen Pekka, Korpivuoma
Jukka, Itkonen Pertti & Ollila Tuomo 1997. Peurakairan alue-ekologinen suunni-
telma. 91 s.
- Nro 10 Hokajärvi Taisto (toim.) 1997. Metsänhoito-ohjeet. 58 s.
- Nro 11 Pykäläinen Jouni 1997. Päätösanalyysimenetelmä Metsähallituksen alueelliseen
luonnonvarasuunnitteluun. 33 s.
- Nro 12 Heinonen Petri, Hallila Heikki, Koivurinne Jorma, Oikarinen Aimo, Saarikoski
Pekka, Salmi Oiva, Soinne Hanna & Tanninen Timo 1997. Länsi-Suomen alueen
luonnonvarasuunnitelma. 111 s. + kartta.
- Nro 13 Rissanen Kalervo, Hirvonen Reijo, Mahosenaho Juhani & Ollila Heikki 1997.
Pyhännän alue-ekologinen suunnitelma. 71 s.
- Nro 14 Hokajärvi Taisto (toim.) 1998. Erikoispuulajien kasvatusta. 25 s.
- Nro 15 Koponen Matti, Sapattinen Auvo, Toivanen Alpo & Timonen Kalervo 1998. Ylä-
Keyrityn alue-ekologinen suunnitelma. 64 s.

- Nro 16 Kinnunen Ossi, Kokkonen Sakari, Kokkoniemi Tuomo, Korpivuoma Jukka, Murtoniemi Sakari, Sandström Olli & Soinne Hanna 1998. Itä-Lapin luonnonvarasuunnitelma. 161 s. + liitekartta.
- Nro 17 Heinonen Petri 1998. Metsähallituksen alueellinen luonnonvarasuunnittelu. Prosessikuvaus. 42 s.
- Nro 18 Pitkänen Eija, Eisto Kaija, Toivanen Alpo, Kammonen Arto & Mustonen Seppo 1998. Valtimon alue-ekologinen suunnitelma. 66 s.
- Nro 19 Näpänkangas Jouni, Meriruoko Ari, Tolonen Arto, Vainio Matti, Jäntti Risto, Juntunen Heikki & Herttuainen Erkki 1998. Vuokin alue-ekologinen suunnitelma. 78 s.
- Nro 20 Helle Pekka, Lindén Harto, Aarnio Martti & Timonen Kalervo 1999. Metso ja Metsien käsittely. Tietoa käytännön metsätaloudelle. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos ja Metsähallitus. 25 s.
- Nro 21 Luhta Vesa 1999. Inarin havumetsävyöhyke, luonnonolot ja käyttö. 121 s.
- Nro 22 Sandström Olli, Vaara Ilkka, Kamula Pasi, Karvonen Lauri, Keränen Matti, Kokkonen Sakari, Murtoniemi Sakari, Partanen Tapani, Salmi Juha, Tormilainen Mikko & Vaara Marja 1999. Länsi-Lapin luonnonvarasuunnitelma, 220 s. + 2 liitekarttaa.
- Nro 23 Rissanen Kalervo 1999. Luonnonhoidon seuranta Metsähallituksessa 1994–1998. 43 s.
- Nro 24 Hokajärvi Taisto & Rissanen Kalervo 1999. Varttuneiden taimikoiden tila 1996 ja 1998. 30 s.
- Nro 25 Soikkeli Paavo 1999. Metsurityön ja metsäpalkkauksen kehittäminen. 40 s.
- Nro 26 Parikka Matti, Karila Hannu, Railo Airi, Pieniniemi Seija, Salmi Juha, Hytönen Mika, Joensuu Olavi & Rajasärkkä Ari 1999. Pohjanmaan luonnonvarasuunnitelma. 123 s. + liitekartta.
- Nro 27 Eskelinen Terhi 2000. Männyn luontainen uudistaminen Länsi-Lapissa. 55 s.
- Nro 28 Högnäs Tore 2000. Kohti kumppanuutta metsäalan konetyö- ja kuljetusurakoinnissa. Vaihdantakustannusteoriaan perustuva tarkastelu. 143 s.
- Nro 29 Pitkänen Eija, Eisto Kaija, Toivanen Alpo, Kammonen Arto & Mustonen Seppo 2000. Landscape Ecological Plan for State-owned Forests in Valtimo. 50 p. and 3 maps.
- Nro 30 Stolt Elina (toim.) 2000. Ympäristö ja tutkimus Ylä-Lapissa 1990-luvulla. 182 s.
- Nro 31 Siitonen Paula, Tanskanen Antti & Lehtinen Antti 2000. Metsien monimuotoisuuden arviointi. Osa 3. Pisteytys- ja optimointijärjestelmä MoniWin ja MoniOpti. Metsähallitus. 123 s.
- Nro 32 Siitonen Paula, Tanskanen Antti & Lehtinen Antti 2000. Lahopuun määrä ja laatu Ilomantsin Koitajoella. 44 s.

- Nro 33 Laitinen Juha, Kemppe Eero, Pitkänen Eija, Herranen Riitta, Ikonen Matti, Lipponen Helga, Pirinen Tapani, Salmi Juha, Sundman Rainer, Tikkanen Veijo, Tuhkalainen Kyösti, Turunen Satu & Väisänen Jarmo 2000. Itä-Suomen luonnonvarasuunnitelma 91 s + liitekartta.
- Nro 34 Hannelius Simo 2000. Metsähallituksen metsätilakaupat 1998. Myyjän muotokuva, kauppahintojen ja tilan hankinnan kannattavuuden arviointia. 57 s.
- Nro 35 Heikkuri Pertti, Stolt Elina & Seipäjärvi Mauri 2000. Ivalon alue-ekologinen suunnitelma. 53 s + 13 liitekarttaa.
- Nro 36 Karvonen Lauri 2000. Guidelines for Landscape Ecological Planning. 47 s.
- Nro 37 Högnäs Tore 2000. Towards Supplier Partnerships in Timber Harvesting and Transportation. 45 p.
- Nro 38 Sandström Olli, Vaara Ilkka, Heikkuri Pertti, Jokinen Mikko, Kokkonen Tuomo, Liimatainen Jari, Loikkanen Teppo, Mela Matti, Osmonen Olli, Salmi Juha, Seppänen Markku, Siekkinen Ari, Sihvo Juha, Tolonen Jyrki, Tuohisaari Olavi, Tynys Tapio, Vaara Marja & Veijola Pertti 2000. Ylä-Lapin luonnonvarasuunnitelma. Metsähallituksen metsätalouden julkaisu 38. 246 s. + 2 liitekarttaa.
- Nro 39 Tore Högnäs 2001. A Comparison of Timber Haulage in Great Britain and Finland. Metsähallituksen metsätalouden julkaisu 39. 31 p.
- Nro 40 Karvonen Lauri, Eisto Kaija, Korhonen Kirsi-Marja & Minkkinen Ismo 2001. Alue-ekologinen suunnittelu Metsähallituksessa. Yhteenvetoraportti vuosilta 1996–2000. Metsähallituksen metsätalouden julkaisu 40. 128 s.
- Nro 41 Wallenius Pauli 2001. Osallistava strateginen suunnittelu julkisten luonnonvarojen hoidossa. Metsähallituksen metsätalouden julkaisu 41. 346 s.
- Nro 42 Niemelä Juhani 2002. Männyn luontainen uudistaminen Savukoskella. Metsähallituksen metsätalouden julkaisu 42. 41 s.
- Nro 43 Erkkilä Jorma & Kurkela Marjo 2002. Metsähallituksen metsätalouden talous- ja työllisyysvaikutukset Ylä-Lapissa. Metsähallituksen metsätalouden julkaisu 43. 33 s.
- Nro 44 Joensuu Jussi & Rissanen Kalervo 2002. Vanhojen uudisojitusten aiheuttamat vesistövaikutukset. Selvitys Metsähallituksen vuosina 1979–1980 ja 1989–1990 toteuttamista uudisojituksista. Metsähallituksen metsätalouden julkaisu 44. 76 s.
- Nro 45 Mattila Saija, Hallman Erkki, Hokajärvi Taisto, Leinonen Kari & Puttonen Pasi 2002. Koneellisten ensiharvennusten metsänhoidollinen tila. Kesän 2000 maastoinventoinnin tulokset. Metsähallituksen metsätalouden julkaisu 45. 58 s.
- Nro 46 Pitkänen Eija 2003. Hanketason osallistava suunnittelu Metsähallituksessa. Metsähallituksen metsätalouden julkaisu 46. 51 s.

- Nro 47 Asunta Anju, Hiltunen Veikko & Väisänen Merja 2004. Metsähallituksen luonnonvarasuunnittelu. Suunnitteluohje. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 47. 72 s.
- Nro 48 Hannelius Simo, Koskinen Pasi & Lahtinen Lasse 2004. Metsähallituksen mesätilakaupat vuonna 2000. Metsäomaisuus kiinteistöarvioinnin kohteena. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 48. 66 s.
- Nro 49 Etula Henna 2004. Metsien virkistysarvon määrittäminen Metsähallituksen luonnonvarasuunnittelussa. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 49. 58 s.
- Nro 50 Hiltunen Veikko, Väisänen Merja 2004. Kainuun alueen luonnonvarasuunnitelma. Kausi 2002 - 2011. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 50. 81 s.
- Nro 51 Suikka Tuomas 2004. Metsätyön kehittämisen vaikutukset metsureiden työhön ja työssä viihtymiseen. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 51. 66 s.
- Nro 52 Korhonen Tarja, Leskinen Margit, Räisänen Heli, Väisänen Merja 2004. Kainuun metsäkysely 2003. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 52. 47 s.
- Nro 53 Huuskonen Saija, Hynynen Jari ja Ojansuu Risto 2004. Ensiharvennuksen toteutuksen vaikutus metsikön tuotukseen ja tuottoon. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 53. 58 s.
- Nro 54 Heinonen Petri, Kuokkanen Panu 2005. Talousmetsien luonnonhoitoprojekti - Loppuraportti. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 54. 53 s.
- Nro 55 Karvonen Lauri 2005. Alue-ekologisen tarkastelun perusteet. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 55. 68 s.
- Nro 56 Rantanen Tiia (toim.) 2006. Länsi-Suomen alueen luonnonvarasuunnitelma. Kausi 2004-2013. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 56. 87 s.
- Nro 57 Sihvo Juha, Gröndahl Kimmo, Stolt Elina, Tuovinen Tarja, Salmi Juha 2006. Ylä-Lapin alueen luonnonvarasuunnitelma. Kausi 2006-2010. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 57. 175 s.
- Nro 58 Hiltunen Veikko, Paalamo Päivi, Rautiainen Matti, Vaara Ilkka 2006. Itä- ja Länsi-Lapin alueen luonnonvarasuunnitelma. Kausi 2006-2015. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 58 . 107 s. ja 112 s.
- Nro 59 Kari Louhisalmi, Maarit Kaukonen, Hannu Lehtonen, Matti Parikka, Juhani Karjalainen, Jorma Siira, Mika Kempainen, Matti Keränen, Päivi Virnes 2007. Pohjanmaan luonnonvarasuunnitelma. Kausi 2007-2016. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 59. 116 s.
- Nro 60 Juha S Salmi, Ari Holappa, Ari Meriruoko, Markku Tervonen, Iris Tolonen 2008. Kainuun alueen luonnonvarasuunnitelman välitarkastus 2008-20011. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 60. 39 s.

Nro 61 Esko Maukonen, Sirpa Nykänen, Juha Laitinen, Seppo Manninen,
Juha Huttunen, Arto Kammonen, Jukka Leskinen, Juha S Salmi, Jari
Jämsä 2008. Itä-Suomen luonnonvarasuunnitelma 2008-2017 Metsähäl-
lituksen metsätalouden julkaisuja 61 145 s

Luonnonvara- suunnitelman välitarkastus

Länsi-Suomen luonnonvarasuunnitelman välitarkastuksessa on arvioitu suunnitelmakauden alkupuoliskon toteutumista ja tarkistettu suunnitelman päälinjat ajantasaisiksi. Tehdyn arvioinnin perusteella on laadittu toimintaohjelma loppukaudelle.

Länsi-Suomen luonnonvarasuunnitelma vuosille 2004–2013 on Metsähallituksen maiden, metsien ja vesien käytön ja hoidon yleissuunnitelma. Siinä on määritelty mm. maankäytön ratkaisut sekä toiminnan mitoitus ja suuntaaminen.

METSÄHALLITUS

ISSN 1239-1670

ISBN 978-952-446-784-1

SÄHKÖINEN ISBN 978-952-446-785-8

